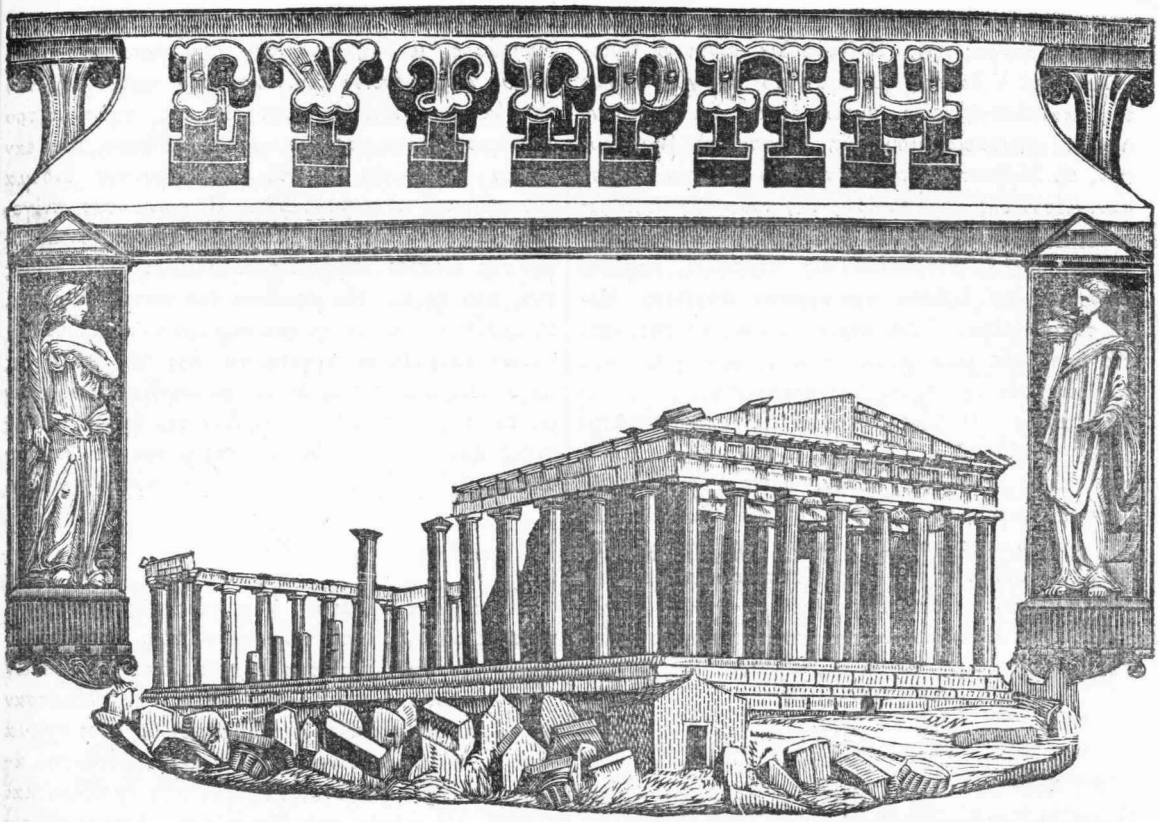

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΜΕ

Φυλλάδ. 6. **ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.** Τόμος. ΣΤ'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1852.

Η ΓΡΑΤΣΙΕΛΛΑ.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΥΠΟ Α. ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ.

(*Ἐκ τῶν Ἐκμυστηρεύσεών του*).

Ἤμην δέκα καὶ ὀκταετὴς τὴν ἡλικίαν, ὅτε ἡ οἰκογένειά μου μ' ἐνεπιστεύθη εἰς τὰς φροντίδας συγγενοῦς μου, τὴν ὁποίαν ὑποθέσεις της τινὲς ἐκάλουν εἰς Τοσκάνην, ὅπου μετέβαινε συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου της. Ἡ περίστασις ἦν ἁρμοδία εἰς τὸ νὰ περιοδεύσω καὶ ἐξέλθω τοῦ ἀέργου ἐκείνου βίου τῆς πατρικῆς οἰκίας καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων, ἔνθα δι' ἔλλειψιν ἐνεργητικότητος, διαφθείρονται αἱ πρῶται παθήσεις τῆς ψυχῆς. Ἀνεχώρησα ἔμπλεως τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐκείνου ὑπὸ τοῦ ὁποίου κυριεύεται ὁ παῖς, ὅτε μέλλει νὰ ἴδῃ τὰς λαμπροτέρας τῆς φύσεως καὶ τοῦ βίου σκηνάς. . .

Τὰς Ἄλπεις, τῶν ὁποίων ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ἔβλεπα τὰς αἰωνοβίους χιόνας λευκαζούσας εἰς τὸ τέρμα τοῦ ὁρίζοντος τοῦ χωρίου μου, τὴν θάλασσαν, ἧς εἶχα πλήρη τὴν φαντασίαν μου, ἀπὸ τὰς λαμπρὰς τῶν ποιητῶν καὶ τῶν περιηγητῶν περιγραφάς, τὸν οὐρανὸν τῆς Ἰταλίας, τοῦ ὁποίου ἀνέπνεον, οὕτως εἰπεῖν, τὴν θερμότητα καὶ τὴν εὐδίαν εἰς τὰς ποιήσεις τοῦ *Γαέτου* καὶ τὰς σελίδας τῆς *Κορίννης*.

«Ἐγνώρισας εἰπὲ τὴν γῆν, ὅπου ὁ μύρτος θάλλει;» τὰ ὄρθια εἰσέτι μνημεῖα τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκείνης ἀρχαιότητος, ἧς εἶχα μεστὴν εἰσέτι ἐκ τῶν σπουδῶν μου τὴν διάνοιαν.

Εἰς Ῥώμην διέτριψα ἱκανὸν χρόνον καὶ ἐσπούδασα τὰ μνημεῖά της, τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ λαοῦ της. Ἀφοῦ δὲ περιειργάσθην τὰ πάντα καὶ ἐκορέσθην, οὕτως εἰπεῖν, ἠθέλησα νὰ ἴδω τὴν Νεάπολιν. — Ὁ τάφος τοῦ Οὐϊργιλίου καὶ ἡ κοιτὶς τοῦ, Τάσσου πρὸ πάντων μὲ εἵλκον αὐτοῦ. Αἱ χῶραι, κατ' ἐμὲ, ἀντεπροσώπευσαν πάντοτε τοὺς

ἐξόχους ἄνδρας των. Ἡ Νεάπολις εἶναι ὁ Οὐϊργίλιος καὶ ὁ Τάσσος· μ' ἐφαίνετο ὅτι χθὲς ἀκόμη ἔζων καὶ ὅτι ἡ κόνις αὐτῶν εἶναι εἰσέτι θερμή. Διὰ τῆς φαντασίας μου ἤδη ἔβλεπα τὸ Παυσίλυπον, τὸ Σόρρεντον, τὸ Οὐεσούβιον καὶ τὴν θάλασσαν, μέσον τῆς ἀτμοσφαίρας τῆς τρυφερᾶς καὶ ὡραίας αὐτῶν εὐφυΐας.

Ἀνεχώρησα, μεταβαίνων εἰς Νεάπολιν, μαρτίου φθίνοντος, καὶ ἔρθασα τὴν πρώτην Ἀπριλίου. Μετά τινας ἡμέρας ἦλθε, περιηγούμενος ἐπίσης, νέος τις ὁμήλικός μου μετὰ τοῦ ὁποίου μᾶς εἶχε συνδέσει, ἐν τῇ σχολῇ ἔτι φοιτῶντας, φιλία ἀδιάσπαστος. Ὁ βίος αὐτοῦ ἀνεμίχθη τοσοῦτον μετὰ τοῦ ἰδικοῦ μου, ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας του μέχρι τοῦ θανάτου του, ὥστε ἀμφοτέρων ἡμῶν ἡ ὕπαρξις συναποτελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, ἓν ὅλον καὶ ὁμιλῶ περὶ αὐτοῦ, ὅπου εἶχα νὰ ὁμιλήσω περὶ ἐμαυτοῦ· εἰς τὰς περὶ Νεαπόλεως ἀναμνήσεις μου εὑρίσκω τὸ ἑξῆς ἐπεισόδιον, δεῖγμα ὠφελέστατον καὶ ἀληθέστατον τῆς μεταξὺ ἡμῶν ἁρμονίας ταύτης.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ

Α'.

Εἰς Νεάπολιν διῆγον τὸν αὐτὸν θεωρητικὸν βίον, ὃν καὶ ἐν Ῥώμῃ. Μόνον δὲ, ἀντὶ τοῦ νὰ διημευρεύω, πλανώμενος ἐν μέσῳ τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, ἐδαπάνων τὰς ἡμέρας μου περιφερόμενος εἰς τὰς ἀκτὰς, καὶ περιπλέων τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως. Τὰς ἑσπέρας ἐπέστρεφα εἰς τὸ ἀρχαῖον μοναστήριον, ὅπου ἐξενιζόμην ὑπό τινος γηραιοῦ συγγενοῦς τῆς μητρός μου. Τὸ μικρὸν κελίον, ἐν ᾧ κατῴκουν, ὑπερέκειτο τῆς ἄλλης οἰκοδομῆς, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐξώστου ἐστολισμένου ὑπ' ἀνθέων καὶ φυτῶν ἀνερπόντων, ἦν ἄποπτος ἡ θάλασσα, τὸ Οὐεσούβιον, ἡ Καστελαμάρη καὶ τὸ Σόρρεντον.

Ὁσάκις ὁ ὁρίζων τῆς πρωΐας ἦν διαυγὴς, ἔβλεπα ἐκεῖθεν λάμποντα τὸν λευκὸν οἰκίσκον τοῦ Τάσσου, ὅστις, ὡς φωλεά τις κύκνου, ἐπεκρέματο τῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῆς κορυφῆς βραχώδους καὶ εἰς κῶνον ὑπὸ τῶν κυμάτων τετμημένης ἀκτῆς. Ἡ λάμψις τοῦ οἰκίσκου τούτου ἐξηύγαζε μέχρι τῶν ἐνδομύχων τῆς καρδίας μου, ὡς ἀστήρ τις δόξης, ἀκτινοβολῶν μακρόθεν ἐπὶ τῆς νεότητός μου, καὶ ἐντὸς τῆς ἀφανείας μου. Ἀνεπόλουν τότε τὴν ὁμηρικὴν ἐκείνην σκηνὴν τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ὁπότε, ἐξελθὼν τῆς φυλακῆς καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ φθόνου τῶν μικρῶν, καὶ μυκτηριζόμενος εἰς αὐτήν του τὴν μεγαλοφυΐαν, τὸν μόνον του πλοῦτον, ἐπανέρχεται εἰς Σόρρεντον, ἵνα εὕρῃ ὀλίγην ἀνάπαυσιν, ὀλίγην συμπάθειαν καὶ τρυφερότητα, ἢ ὀλίγον τοὐλάχιστον οἶκτον· ἐπαίτου δὲ ῥάκη ἐνδεδυμένος, ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἀδελφήν του, ὅπως δοκιμάσῃ τὴν καρδίαν της, καὶ ἴδῃ ἂν αὐτὴ τοὐλάχιστον θέλει ἀναγνωρίσει τὸν ἀδελφόν της, φίλτατον αὐτῇ ἄλλοτε.

Ἡ ἀδελφή του τὸν ἀναγνωρίζει, λέγει ὁ ἀφελὴς βιογράφος, μ' ὅλην του τὴν ὠχρότητα, τὸ λευκαθὲν ἤδη γένειόν του, καὶ τὸν κατεσχισμένον μανδύαν του, καὶ ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας του μὲ περισσοτέραν στοργὴν καὶ συμπάθειαν, παρ' ἐὰν ἤθελεν ἴδει αὐτὸν ὑπὸ τὸ χρυσοῦφαντον ἔνδυμα τοῦ αὐλικοῦ τῆς Φερράρας. Ἡ φωνή της πνίγεται ἐπὶ πολὺ ἀπὸ τοὺς λυγμούς· θλίβει τὸν ἀδελφόν της εἰς τὴν καρδίαν της. Πλύνει τοὺς πόδας του, τοῦ φέρει τὸν μανδύαν τοῦ πατρός της, καὶ ἑτοιμάζει δι' αὐτὸν γεῦμα συμποσίου· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν ἐδυνήθη νὰ ἐγγίσῃ τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης παρατεθειμένα σιτία, διότι αἱ καρδίαι των ἦσαν μεσταὶ συγκινήσεως· καὶ διῆλθον τὴν ἡμέραν κλαίοντες καὶ ἄναυδοι, θεωροῦντες μόνον τὴν θάλασσαν καὶ ἐνθυμούμενοι τὴν παιδικὴν αὐτῶν ἡλικίαν.

Β'.

Ἦν ἀρχὴ τοῦ θέρους· ὁ κόλπος τῆς Νεαπόλεως περικυκλούμενος ὑπὸ τῶν λόφων του, τῶν λευκῶν οἰκιῶν του, τῶν ὑπὸ τῆς ἀμπέλου ἐπεστρωμμένων βράχων του, καὶ περιβάλλων οὕτω τὴν θάλασσαν αὐτοῦ τὴν γλαυκοτέραν τοῦ οὐρανοῦ, ἔχει σχῆμα ἀρχαίας κύλικος, οἱονεὶ λευκαινομένης ὑπὸ τοῦ ἀφροῦ, καὶ κεκοσμημένης τὰ χείλη ὑπὸ ἀμπέλου καὶ κισσοῦ. Οἱ ἁλιεῖς τοῦ Παυσιλύπου ἐπικρεμῶντες τὰς καλύβας των ἐπὶ τῶν βράχων καὶ ῥίπτοντες τὰ δίκτυά των εἰς τὰ ῥιχώματα τῆς θαλάσσης, ἀπομακρύνονται τότε τῆς ξηρᾶς θαρραλέως καὶ πλέουσι πρὸς ἁλιείαν δύο καὶ τρεῖς λεύγας μακρὰν τῆς παραλίας, μέχρι τῶν ἀποτόμων ἀκτῶν τῶν *Καπρεῶν*, τῆς *Προκίδας*, καὶ τῆς *Ἰσχίας*, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ κόλπου τοῦ Γαέτου.

Τινὲς φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν δάδας ἐκ ῥητίνης, τὰς ὁποίας ἀνάπτουν διὰ ν' ἀπατήσωσι τοὺς ἰχθῦς. Τὸ ὀψάριον ἀναβαίνει πρὸς τὴν λάμψιν τοῦ φωτὸς, νομίζον ὅτι εἶναι τὸ λυκαυγὲς τῆς ἡμέρας. Παιδίον καθήμενον εἰς τὴν πρῴραν τοῦ πλοιαρίου κύπτει ἐν σιωπῇ τὴν πρὸς τὸ κῦμα κεκλιμένην δάδα, ἐνῷ ὁ ἁλιεὺς καταμετρῶν διὰ τοῦ βλέμματος τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, ζητεῖ νὰ διακρίνῃ τὴν λείαν του καὶ νὰ τὴν περιπλέξῃ εἰς τὸ δύκτιόν του. Τὸ πῦρ τοῦτο, ἐρυθρὸν ὡς ἑστία καμήνου, ἀνταναχλᾶται εἰς μακροὺς κυμαινομένους αὐλακας ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ὡς αἱ μακραὶ ὁλκαὶ τῆς λάμψεως αἵτινες ἀκολουθοῦν τὸν δίσκον τῆς σελήνης. Τὸ ὑπεῖκον εἰς τοὺς νόμους τοῦ κυματισμοῦ φῶς δὲν σβύνει, εἰμὴ ὅπου τελευτᾷ ἡ κίνησις τὴν ὁποίαν παράγουσιν οἱ αὐλακες τοῦ πλοιαρίου ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Γ'.

Διήγομεν πολλάκις, ὁ φίλος μου καὶ ἐγὼ, ὥρας ὁλοκλήρους, καθήμενοι ἐπί τινος σκοπέλου, ἢ εἰς τὰ ὑγρὰ ἐρείπια τοῦ παλατίου τῆς βασιλίσσης *Ἰωάννης*, θεωροῦντες τὰς φανταστικὰς ταύτας λάμψεις καὶ φθονοῦντες τὴν πλάνητα καὶ ἀμέριμνον ζωὴν τῶν πτωχῶν ἐκείνων ἁλιέων.

Διαμονὴ τινων μηνῶν εἰς Νεάπολιν, ἡ καθημερινὴ συμπεριφορὰ ἡμῶν μετὰ τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, αἱ καθεκάστην ἐκδρομαὶ ἡμῶν εἰς τὴν ἐξοχὴν, αἱ αἰῶραι ἡμῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, μᾶς ἐξοικείωσαν μὲ τὴν περιπαθῆ καὶ γλυκεῖαν γλῶσσαν των, ὅπου τὰ σχήματα καὶ τὸ βλέμμα ἐξηγοῦσι πλειότερα ἢ αἱ λέξεις. Φιλόσοφοι ἐκ προαισθήσεως καὶ ἀπειρηκότες ἐκ τῆς ματαίας ταραχῆς τῆς ζωῆς, πρὶν ἀκόμη τὴν γνωρίσωμεν, ἐφθονοῦμεν πολλάκις τοὺς εὐτυχεῖς *Λαζαρόνους*, ἐξ ὧν ἔπληθον τὰ παράλια τῆς Νεαπόλεως, καὶ οἵτινες διῆγον τὰς ἡμέρας των κοιμώμενοι ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ μικροῦ αὐτῶν πλοιαρίου ἐπὶ τῆς ἄμμου, ἢ ἀκούοντες τοὺς αὐτοσχεδίους στίχους τῶν ποιητῶν των. Ἐγνωρίζαμεν τὰς ἕξεις των, τοὺς χαρακτῆράς των, τὰ ἤθη των, καλήτερα ἢ τὰ τοῦ κομψοῦ κύσμου, ὅπου ποτὲ δὲν ἐπηγαίναμεν. Ἡ ζωὴ αὕτη μᾶς ἤρεσκε καὶ ἀπεκοίμιζεν ἐντὸς ἡμῶν τὰς πυρεσσώδεις ὁρμὰς τῆς ψυχῆς, αἵτινες φθείρουν ἀνωφελῶς τὴν φαντασίαν τῶν νέων, πρὶν ἢ ἡ εἱμαρμένη αὐτῶν τοὺς προσκαλέσει νᾶ ἐνεργήσωσιν ἢ νὰ σκεφθῶσιν.

Ὁ φίλος μου ἦγε τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος, ἐγὼ δὲ τὸ δέκατον ὄγδοον. Ἀμφότεροι δὲ εἴχομεν τὴν ἡλικίαν ἐκείνην καθ' ἣν ἐπιτρέπεται νὰ συγχέῃ τις τὰ ὀνειροπολήματα μετὰ τῆς πραγματικότητος. Ἀπεφασίσαμεν λοιπὸν νὰ σχετισθῶμεν μετὰ τῶν καλῶν αὐτῶν ἁλιέων καὶ νὰ διαπλέωμεν τὰς θαλάσσας, διαιτώμενοι τὸν αὐτὸν βίον. Αἱ εὐδίαι καὶ φωτσυγεῖς νύκτες τὰς ὁποίας διήγομεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τῆς κυμαινομένης ταύτης κοίτης καὶ ὑπὸ γλαυκὸν καὶ διάστερον οὐρανὸν, μᾶς ἐφαίνοντο ὡς μία τῶν μυστηριωδῶν ἐκείνων τρυφῶν τῆς φύσεως, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ καταλάβῃ τις αἰφνιδίως καὶ νὰ γνωρίσῃ, ἔστω μόνον ἵνα τὴν διηγηθῇ.

Ἐλεύθεροι καὶ μὴ ἔχοντες νὰ δώσωμεν πρὸς οὐδένα λόγον τῶν πράξεών μας ἢ τῶν ἀπουσιῶν μας, τὴν ἐπαύριον ἐπραγματοποιήσαμεν τὸ ὄνειρον ἡμῶν. Διατρέχοντες τὴν ἀκτὴν τῆς *Μαργελίνης*, ἥτις ἐκτείνεται ὑπὸ τὸν τάφον τοῦ Οὐϊργιλίου, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Παυσιλύπου, ὅπου οἱ ἁλιεῖς τῆς Νεαπόλεως σύρουν τὰ πλοιάριά των ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ ἐπισκευάζουσι τὰ δίκτυά των, εἴδομεν γέροντά τινα εὔρωστον εἰσέτι ὅστις ἐναπέθετε τὰ ἁλιευτικὰ ἐργαλεῖα του ἐπὶ τοῦ ἀκατίου του, ἐζωγραφημένου μὲ ζωηρὰ χρώματα καὶ φέροντος εἰς τὴν πρύμνην του μικρὰν εἰκόνα γεγλυμμένην τοῦ Ἁγίου Φραγγίσκου. Δωδεκαετὲς παιδίον, ὁ μόνος κωπηλάτης του, ἔφερεν κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν δύο ἄρτους εἰς τὴν λέμβον, τεμάχιον τυροῦ, σύκα καὶ λάγηνον ὕδατος.

Τὸ πρόσωπον τοῦ γέροντος καὶ τοῦ παιδίου μᾶς εἵλκυσαν καὶ συνεδέσαμεν μετ' αὐτῶν συνομιλίαν. Ὁ ἁλιεὺς ἐγέλασεν, ὅταν τοῦ ἐπροτείναμεν νὰ μᾶς δεχθῇ ὡς κωπηλάτας του, καὶ νὰ μᾶς φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν.

—Δὲν ἔχετε τὰς χεῖρας τυλώδεις διὰ νὰ πρατῆτε τὴν λαβὴν τοῦ κωπίου, μᾶς λέγει· αἱ λευκαί σας χεῖρες εἶναι πλασμέναι διὰ νὰ βαστάζωσι τὸν κάλαμον καὶ ὄχι τὰ ξύλα, καὶ εἶναι κρῖμα νὰ τὰς σκληρύνετε εἰς τὴν θάλασσαν.

— Εἴμεθα νέοι, ἀπεκρίθη ἡ φίλος μου, καὶ θέλομεν νὰ δοκιμάσωμεν ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα, πρὶν ἐκλέξωμεν κάνέν. Τὸ ἐδικόν σας μᾶς ἀρέσκει, ἐπειδὴ ἐξασκεῖται ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ὑπὸ τὸν οὐρανόν.

— Ἔχετε δίκαιον, ἀπεκρίθη ὁ γέρων ἁλιεὺς, τὸ ἐπάγγελμά μας καθιστᾷ τὴν καρδίαν εὔθυμον, καὶ τὸ πνεῦμα πεποιθὸς εἰς τὴν προστασίαν τῶν ἁγίων. Ὁ ἁλιεὺς εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν τοῦ οὐρανοῦ, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἀγνοεῖ πόθεν ἔρχεται ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα. Ἡ ῥυκάνη καὶ ἡ λίμα εἶναι εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ξυλουργοῦ, τὰ πλούτη καὶ αἱ εὔνοιαι εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ τὸ εὔθραυστον πλοιάριον κεῖται εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ εὐσεβὴς αὕτη φιλοσοφία τοῦ ἁλιέως μᾶς ἔπεισεν ἔτι πλέον εἰς τὸ νὰ ἐπιβιβασθῶμεν μετ' αὐτοῦ, ὥστε μετὰ μικρὰν ἀντιλογίαν συγκατετέθη· συνεφωνήσαμεν νὰ τοῦ δίδωμεν ἕκαστος δύο καρλίνια τὴν ἡμέραν διὰ τὴν μαθητείαν καὶ τὴν τροφήν μας ἐνταυτῷ.

Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ἡ συμφωνία, ἐφωδιάσθη μὲ τὰς ἀναγκαίας τροφάς. Περὶ δυσμὰς ἡλίου ἐβοηθήσαμεν αὐτὸν νὰ σύρῃ τὴν λέμβον του εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπεπλεύσαμεν.

Δ'.

Ἡ πρώτη νὺξ ἦτον ἡδονικωτάτη. Ἡ θάλασσα ὡμοίαζε λίμνην τινὰ ἐλουητικὴν, κειμένην ἐν μέσῳ ἀποτόμων ὀρέων. Καθόσον ἐμακρυνόμεθα ἀπὸ τῆς παραλίας, ἐβλέπομεν τὰς λάμψεις τῶν παραθύρων τοῦ παλατίου, καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Νεαπόλεως, βυθιζομένας ὑπὸ τὸν βαθύχρουν θόλον τοῦ ὁρίζοντος. Οἱ φανοὶ μόνον μᾶς ἐδείκνυον τὴν ἀκτὴν, ἀλλ' ἐσκιάζοντο ἀπὸ τὴν ἀμυδρὰν στήλην τοῦ πυρὸς τοῦ ἀναθρώσκοντος ἐκ τοῦ κρατῆρος τοῦ Οὐεσουβίου. Ἐνῷ ὁ ἁλιεὺς ἔῤῥιπτε καὶ ἔσυρε τὸ δίκτυόν του, καὶ ἡ δᾶς ἐταλαντεύετο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ παιδίου, τὸ ὁποῖον κατελάμβανεν ὁ ὕπνος, ἐδίδομεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μικρὰν ὤθησιν εἰς τὸ πλοιάριον καὶ μετὰ τέρψεως ἠκούομεν τὰς ἠχηρὰς σταγόνας τοῦ ὕδατος, αἵτινες ἐστάλαζον ἀπὸ τὰς κώπας μας, νὰ πίπτωσιν ἐναρμονίως εἰς τὴν θάλασσαν ὡς μαργαρῖται εἰς ἀργυρᾶν δεξαμενήν. Πρὸ πολλοῦ εἴχομεν κάμψει τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Παυσιλύπου, εἴχομεν διαπλεύσει τὸν κόλπον *Πεουζολῶν*, τὸν τῆς *Βαΐας*, τὸν πορθμὸν τοῦ *Γαέτου*, μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς *Μισένης* καὶ τῆς νήσου Προκίδας. Ἤμεθα εἰς τὸ πέλαγος· ὁ ὕπνος μᾶς κατελάμβανεν, καὶ κατεκλίθημεν ὑπὸ τὰ σκαμνία μας, πλησίον τοῦ παιδός.

Ὁ ἁλιεὺς ἤπλωσεν ἐφ' ἡμῶν τὸ βαρὺ ἱστίον ὅπερ ἔκειτο διπλωμένον εἰς τὸ βάθος τῆς λέμβου, καὶ οὕτως ἀπεκοιμήθημεν μεταξὺ τῶν κυμάτων, ταλαντευόμενοι ἐλαφρῶς ἀπὸ τὴν ἀνεπαίσθητον κίνησιν τῆς θαλάσσης. Διηύγαζε δὲ ἤδη ἡ ἡμέρα, ὅταν ἐξυπνήσαμεν· ὁ σπινθηροβόλος ἥλιος ἐποίκιλε τὴν θάλασσαν διὰ ταινιῶν πυρὸς, καὶ ἀντανεκλᾶτο ἐπὶ τῶν λευκῶν οἰκιῶν παραλίας ἀγνώστου. Λεπτὴ αὖρα πνέουσα ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ταύτης ἀνεκίνει τὸ ἱστίον ὑπὲρ τὰς κεφαλάς μας, καὶ μᾶς ἤλαυνεν ἀπὸ κόλπου εἰς κόλπον καὶ ἀπὸ βράχου εἰς βράχον· ἦτο ἡ ἀνώμαλος ἀκτὴ τῆς νήσου Ἰσχίας, τὴν ὁποίαν ἔμελλα τοσοῦτον νὰ κατοικήσω καὶ ν' ἀγαπήσω βραδύτερον. Τότε κατὰ πρῶτον μ' ἐνεφανίσθη ἡ νῆσος πλέουσα ἐντὸς τοῦ φωτὸς, ἐξερχομένη τῆς θαλάσσης, βυθιζομένη εἰς τὸ κυανόχρουν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀναφανεῖσας ὡς ὀνειροπόλησίς τις ποιητοῦ, κατὰ τὸν ἐλαφρὸν ὕπνον θερινῆς νυκτός.

Ε'.

Ἡ νῆσος τῆς *Ἰσχίας*, ἥτις χωρίζει τὸν κόλπον τοῦ Γαέτου ἀπὸ τὸν τῆς Νεαπόλεως, καὶ τὴν ὁποίαν μικρὸς πορθμὸς διαχωρίζει ἐπίσης ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς *Προκίδας*, εἶναι ὅλη ἓν ὄρος κάθετον, τοῦ ὁποίου ἡ λευκὴ καὶ κεραυνόπληκτος κορυφὴ προσεγγίζει τὰ νέφη. Αἱ ἀπότομοι πλευραί της διατεμνόμεναι ὑπὸ κοιλάδων, ἀποκρήμνων βράχων, φαράγγων, ῥευμάτων καὶ χειμάῤῥων, καλύπτονται ὑπὸ καστανεῶν εὐθαλῶν· αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν πεδιάδες της αἱ μᾶλλον ἐγγὺς εἰς τὰ κύματα, καλύπτονται ἀπὸ καλύβας καὶ ἀγροτικὰς ἐπαύλεις, καὶ χωρία κρυπτόμενα ὑπὸ τὸ κλῆμα τῆς ἀμπέλου· ἕκαστον τῶν χωρίων τούτων ἔχει τὴν παραθαλασίαν του (marina)· ὀνομάζουσι δὲ οὕτω τὸν μικρὸν ἅρμον, ὅπου σαλεύουσιν οἱ λέμβοι τῶν ἁλιέων τῆς νήσου, καὶ ταλαντεύονται ἱστοί τινες μικρῶν πλοίων, ὧν αἱ κεραῖαι ἐγγίζουσι τὰ δένδρα καὶ τὰ κλήματα τῆς ἀκτῆς.

Ποία τῶν οἰκιῶν τούτων τῶν ἐπικρεμαμένων εἰς τὸ πρανὲς τοῦ ὄρους, κρυπτομένη ἐντὸς τῶν φαράγγων του ἢ προσέχουσα ἐπί τινος τῶν ὀροπεδίων του, ἢ ἐπερειδομένη ἐπὶ τοῦ δάσους τῶν καστανεῶν, ἢ σκιαζομένη ὑπὸ τοῦ συμπλέγματος τῶν πευκῶν του, ἢ κυκλουμένη ὑπὸ τῶν λευκῶν ἀψίδων της, τὰς ὁποίας περικοσμοῦν στεφάναι ἀναδενδράδων, ποία τῶν οἰκιῶν τούτων δὲν ὑπῆρξε τὸ ὀνειροπόλημα καὶ ἡ ἰδανικὴ οἴκησις ποιητοῦ τινος ἢ ἐραστοῦ;

Τὰ ὄμματά μας δὲν ἀπηύδουν θεωροῦντα τὴν θέαν ταύτην. Ἡ ἀκτὴ ἔπληθεν ἰχθύων, καὶ ἡ ἄγρα ἦτον ἄφθονος. Προσωρμίσθημεν εἰς μικρὸν κόλπον τῆς νήσου, διὰ νὰ λάβωμεν ὕδωρ ἐκ τῆς πλησίον πηγῆς, καὶ ν' ἀναπαυθῶμεν ὑπὸ τοὺς βράχους. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπανήλθομεν εἰς Νεάπολιν, κεκλιμένοι ἐπὶ τῶν ἐδωλίων μας· ὁ γέρων ἁλιεὺς καὶ τὸ παιδίον, βοηθούμενοι παρ' ἡμῶν, ἔσυραν τὴν λέμβον των ἐπὶ τῆς ἄμμου, μετέφεραν τὰ κάνιστρα τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων, εἰς εἶδός τι κατωγαίου, τὸ ὁποῖον κατῴκουν ὑπὸ τοὺς βράχοις τῆς *Μαργελλίνης*.

ΣΤ'.

Τὰς ἑξῆς ἡμέρας ἐπανελάβομεν φαιδρῶς τὸ νέον μας ἐπάγγελμα. Διεπλεύσαμεν ἀλληλοδιαδόχως ὅλην τὴν θάλασσαν τῆς Νεαπόλεως· ἠκολουθήσαμεν τὸν ἄνεμον ἀδιαφόρως, ὅπου καὶ ὅθεν ἔπνεεν. Ἐπεσκέφθημεν οὕτως τὰς *Καπρέας*, ὅθεν ἀπωθεῖ μέχρι τοῦδε τὴν φαντασίαν ἡ ἀπαίσιος σκιὰ τοῦ Τιβερίου. Τὴν *Κύμην* καὶ τοὺς ναούς της, τοὺς τεθαμμένους ὑπὸ τὰς πυκνὰς δάφνας καὶ τὰς ἀγριοσυκᾶς, τὴν *Βαΐαν* καὶ τὰς σκυθρωπὰς πλατείας της, αἵτινες φαίνονται γηράσασαι καὶ λευκανθεῖσαι ὡς οἱ Ῥωμαῖοι, τῶν ὁποίων ἐκάλυπτον ἄλλοτε τὴν νεότητα καὶ τὰς τέρψεις. Τὴν *Πορτικὴν καὶ τὴν Πομπείαν*, μειδιώσας ὑπὸ τὴν λάβαν καὶ τὴν τέφραν τοῦ Οὐεσουβίου. Τὴν *Καστελλαμάρην*, ἧς τὰ ὑψηλὰ καὶ μελανὰ δάση τῶν ἀγριοδαφνῶν καὶ καστανεῶν ἀνταναχλώμενα εἰς τὴν θάλασσαν, χρωματίζουσι διὰ σκοτεινοῦ πρασίνου χρώματος τὰ ἀείῤῥοχθα κύματα τοῦ ὅρμου. Ὁ γέρων ἁλιεὺς ἐγνώριζε πανταχοῦ οἰκογένειάν τινα ἁλιέων, ὅπου ἐφιλοξενούμεθα, ὁσάκις ἡ θάλασσα ἦτο τρικυμιώδης καὶ μᾶς ἐμπόδιζε τοῦ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Νεάπολιν.

Ἡ μονοτονία μάλιστα τοῦ βίου τούτου μᾶς ἤρεσκεν, καὶ ἐβλέπομεν μὲ λύπην μας πλησιάζον τὸ τέλος τοῦ θέρους, καὶ προσεγγίζουσαν τὴν ὥραν τοῦ φθινοπώρου καὶ τοῦ χειμῶνος, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πάτριον στέγην μας. Αἱ οἰκογένειαί μας ἀνήσυχοι, ἤρχισαν νὰ μᾶς ἀνακαλῶσιν. Ἀπεμακρύνομεν ὅσον ἐδυνάμεθα τὴν ἰδέαν ταύτην τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ ἠρεσκόμεθα τοῦ φρονεῖν ὅτι ἡ ζωὴ αὕτη δὲν θέλει ἔχει τέλος.

Ζ'.

Ἐν τούτοις, ὁ σεπτέμβριος ἦλθε μὲ τοὺς ὄμβρους του καὶ τοὺς κεραυνούς του· ἡ θάλασσα ἦτον ὀλιγώτερον γαληνία, τὸ δὲ ἐπάγγελμά μας, μᾶλλον ἐπίπονον, ἐγίνετο ἐνίοτε ἐπικίνδυνον· αἱ αὖραι ἔπνεον ψυχρότεραι, τὸ κῦμα ἄῤῥιζε καὶ μᾶς ἔβρεχε πολλάκις, θραυόμενον κατὰ τῆς λέμβου μας. Εἴχομεν ἀγοράσει δύο *καπότας* ἐκ χονδροῦ μαύρου μαλλίου, τὸ ὁποῖον οἱ ναῦται τῆς Νεαπόλεως ῥίπτουσι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τῶν ὤμων των. Ἡ κορδύλη κυματουμένη ὄπισθεν, ἢ φερομένη εἰς τὸ μέτωπον, κατὰ τὸν καιρὸν, προφυλάττει τὴν κεφαλὴν τοῦ ναύτου ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὸ ψῦχος, ἢ ἀφίνει τὴν αὖραν καὶ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου νὰ παίζωσιν εἰς τὴν βρεγμένην κόμην του. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ὅτε ἡ θάλασσα ἦτον ἀκύμων καὶ γαληνιαία, ἀνεχωρήσαμεν ἵνα ἁλιεύσωμεν κατὰ τὸ παράλιον τῆς Κύμης, ὅπου τὰ ῥεύματα ῥίπτουσι τοὺς ἐρυθρίνους κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τοῦ

ἔτους. Ἡ ψυχρὰ ὁμίχλη τῆς πρωΐας ἐκυμαίνετο ἐπὶ τοῦ παραλίου καὶ προεμήνυεν ἄνεμον πρὸς τὸ ἑσπέρας· ἠλπίζαμεν νὰ τὸν προλάβωμεν, καὶ νὰ κάμψωμεν τὸ ἀκρωτήριον, πρὶν ἡ βαρεῖα καὶ καθεύδουσα θάλασσα ἐξεγερθῇ.

Ἡ ἁλιεία ἦτον ἄφθονος, καὶ ὅτε ἠθελήσαμεν νὰ ῥίψωμεν ἐκ νέου τὰ δίκτυα, ὁ ἄνεμος κατέλαβεν ἡμᾶς, καταπεσὼν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑπερμεγέθους ὄρους, τὸ ὁποῖον κεῖται ὑπεράνω τῆς Ἰσχίας. Μετὰ τοῦ ἀνέμου κατεκρημνίζετο εἰς τὴν θάλασσαν καὶ αὐτὸ τὸ ὄρος. Ἐξωμάλυνε κατὰ πρῶτον ὅλην τὴν ὑγρὰν ἔκτασιν τὴν κύκλῳ ἡμῶν, ἔπειτα τὸ κῦμα οἱονεὶ ἐπανελθὸν τῆς ἐκπλήξεώς του, ἐξωγκώθη μυκόμενον καὶ κοῖλον, καὶ ὑψώθη μετ' ὀλίγον εἰς τοσοῦτον ὕψος, ὥστε μᾶς ἀπέκρυπτε τὴν ἀκτὴν καὶ τὰς νήσους.

Ἤμεθα ἐπίσης μακρὰν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς Ἰσχίας, καὶ εὑρισκόμεθα ἐντὸς τοῦ πορθμοῦ, ὅστις χωρίζει τὸ ἀκρωτήριον τῆς Μισένης ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν νῆσον *Προκίδαν*· ἓν μόνον μέσον μᾶς ἔμενε - νὰ προχωρήσωμεν ἀποφασιστικῶς πρὸς τὸν πορθμὸν, καὶ ἂν ἐπετυγχάναμεν, νὰ τὸν διαπλεύσωμεν, εἶτα νὰ ῥιφθῶμεν ἀριστερὰ πρὸς τὸν κόλπον τῆς Βαΐας καὶ νὰ καταφύγωμεν εἰς μέρος ἀσφαλὲς καὶ νήνεμον.

Ὁ γέρων ἁλιεὺς δὲν ἐδίστασεν· ἀπὸ τῆς κορυφῆς κύματος, ὅπου ἡ ἰσορροπία τοῦ πλοιαρίου μᾶς ἐκράτησεν ἐπὶ στιγμὴν μετεώρους ἐντὸς στροβίλου ἀφροῦ, ἔῤῥιψεν ἀκαριαῖον βλέμμα κύκλῳ αὐτοῦ, ὡς πεπλανημένος ἄνθρωπος, ὅστις ἀναβαίνει ἐπί τινος δένδρου, ἵνα ζητήσῃ τὴν ὁδόν του, ἔπειτα ῥιπτόμενος εἰς τὸ πηδάλιον. « Εἰς τὰ κωπία σας, παιδιὰ, ἀνέκραξεν, πρέπει νὰ φθάσωμεν κωπηλατοῦντες εἰς τὸ ἀκρωτήριον ταχύτερα παρὰ ὁ ἄνεμος· ἂν φθάσῃ πρὸ ἡμῶν, ἐχάθημεν. » Ὑπηκούσαμεν ὡς τὸ σῶμα ὑπακούει εἰς τὰς ὁρμὰς τῆς ψυχῆς.

Τὰ ὄμματα ἔχοντες προσηλωμένα εἰς τὰ ὄμματά του, διὰ νὰ εἴμεθα προσεκτικοὶ εἰς τὸ μετὰ τάχους διδόμενον σημεῖον τῆς διευθύνσεώς του, ἐκλίναμεν ἐπὶ τῶν κωπίων μας, καὶ ποτὲ μὲν ἀνερχόμενοι ἐπιπόνως τὰ νῶτα τῶν αἰωρουμένων κυμάτων, ποτὲ δὲ βυθιζόμενοι μὲ τὸν ἀφρὸν εἰς τὸ βάθος αὐτῶν καταπιπτόντων, ἐζητοῦμεν νὰ βραδύνωμεν τὴν πτῶσίν μας ἐπὶ τὸ ὕδωρ· ὀκτὼ ἢ δέκα κύματα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὑπερμεγέθη μᾶς ἔῤῥιψαν εἰς τὸ στενώτερον μέρος τοῦ πορθμοῦ. Ἀλλ' ὁ ἄνεμος προηγήθη ἡμῶν, ὡς προεῖπεν ὁ ναύκληρος, καὶ μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῆς ἄκρας τῆς νήσου τοσαύτην προσέλαβεν ὁρμὴν καὶ σφοδρότητα, ὥστε ἐκύμανε τὴν θάλασσαν, μετὰ φρικώδους σάλου, τὸ δὲ κῦμα μὴ εὑρίσκον ἔκτασιν νὰ ἐκφύγῃ ταχέως τὴν ὁρμὴν τοῦ ἀνέμου, συνεστέλλετο, ἐπανέπιπτεν, ἔῤῥεε, διεσκορπίζετο πανταχοῦ, ὡς θαλασσά τις μανιώδης, καὶ ζητοῦσα ἔξοδον, χωρὶς νὰ δύναται νὰ ἐξέλθῃ τοῦ πορθμοῦ, συνεκρούετο σφοδρῶς κατὰ τὸν βράχων τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Μισένης, καὶ ἀνύψου ἐντὸς στήλην ἀφροῦ, τοῦ ὁποίου αἱ ῥανίδες ἀπεπέμποντο μέχρις ἡμῶν.

Η'.

Ἦτον ἀφροσύνη τὸ ν' ἀποπειραθῶμεν νὰ διαπλεύσωμεν τὸ μέρος τοῦτο τῆς θαλάσσης, μὲ πλοιάριον ἄνευ καταστρώματος, ἄνευ ἱστοῦ, πλοιάριον, ὅπερ ἓν μόνον κῦμα ἠδύνατο νὰ κατακλύσῃ καὶ νὰ καταποντίσῃ. Ὁ ἁλιεὺς ἔῤῥιψεν ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου, φωτιζομένου ἀπὸ τὴν στήλην τοῦ ἀφροῦ, βλέμμα τὸ ὁποῖον οὐδέποτε θέλω λησμονήσει, ἔπειτα ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἀνέκραξε· — Νὰ περάσωμεν εἶναι ἀδύνατον, καὶ ὀλιγώτερον νὰ ὀπισθοπορήσωμεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ἓν μόνον καταφύγιον μᾶς μένει, ἢ νὰ ἀράξωμεν εἰς τὴν Προκίδα, ἢ ν' ἀπωλεσθῶμεν.

Ἡ ἀνάγκη δὲν μᾶς ἐσυγχώρει νὰ διστάσωμεν, ὁ ἁλιεὺς μᾶς ἔκαμε σημεῖον νὰ ὑψώσωμεν τὰ κωπία μας, καὶ ὠφελήθη ἀπὸ τὰς μεταξὺ διαλείψεις τῶν κυμάτων, διὰ νὰ στρέψῃ τὸ πλοῖον. Ἡ πρῴρα ἡμῶν ἐστράφη πρὸς τὴν Προκίδαν, καὶ ἐπλεύσαμεν, ὅμοιοι μὲ ποάριον χόρτου θαλασσίου, ὅπερ ἀλληλοδιαδόχως τὰ κύματα ῥίπτουσι τὸ ἓν πρὸ τὸ ἄλλο.

Θ'.

Ἐπροχωροῦμεν βραδέως· ἡ νὺξ κατέφθασεν· ὁ κονιορτὸς, ὁ ἀφρὸς, τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα ὁ ἄνεμος περιέστρεφεν ὡς ἐσχισμένα ῥάκη ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ, ἠύξανον τὸ σκότος· ὁ γέρων διέταξε τὸν παῖδα ν' ἀνάψῃ δᾷδας ῥητίνης, διὰ νὰ φωτίζῃ ὀλίγον τὰς κινήσεις τοῦ πλοίου εἰς τὰ βαθύτερα μέρη τῆς θαλάσσης, καὶ νὰ δεικνύῃ εἰς τοὺς ναύτας τῆς Προκίδας, ὅτι μία λέμβος ἐκινδύνευεν εἰς τὸν πορθμὸν, καὶ οὕτω νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῶν, ἂν ὄχι τὴν συνδρομήν των, ἀλλὰ κἂν τὰς δεήσεις των.

Ἦτο θέαμα φοβερὸν τῷ ὄντι καὶ μεγαλοπρεπὲς συγχρόνως τὸ νὰ βλέπῃ τις τὸ παιδίον τοῦτο ἐχόμενον διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τοῦ μικροῦ ἱστοῦ τοῦ περὶ τὴν πρῴραν, καὶ διὰ τῆς ἑτέρας ὑψοῦν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του τὴν δᾷδα ταύτην τοῦ ἐρυθροῦ πυρὸς, τοῦ ὁποίου ἡ φλὸξ καὶ ὁ καπνὸς συνεστρέφοντο ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, καὶ ἔκαιον τοῦ παιδὸς τοὺς δακτύλους καὶ τὴν κόμην. Ὁ κυμαινόμενος οὗτος σπινθὴρ ἀλληλοδιαδόχως φαίνων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν κυμάτων καὶ ἐξαφανιζόμενος εἰς τὸ βάθος των καὶ νῦν μὲν σβυνόμενος, νῦν δὲ ἀνάπτων, ἦτο ὡς τὸ σύμβολον τῆς ζωῆς τῶν τεσσάρων ἡμῶν, οἵτινες ἐπαλαίομεν μεταξὺ τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ θανάτου, ἐν μέσῳ τῆς σκιᾶς καὶ τῆς ἀγωνίας τῆς νυκτὸς ἐκείνης.

Ι'.

Εἰσήλθομεν ἀνεπαισθήτως εἰς ἡσυχαιτέραν θάλασσαν, ὀλίγον τι προφυλαγμένην ἀπὸ τῆς δυτικῆς ἄκρας τῆς Προκίδας. Ὁ ἄνεμος ἐκόπασεν, ἡ φλὸξ τῆς δᾳδὸς ἀνυψώθη, ἡ σελήνη διήνοιξεν εὐρύχωρον

γλαυκὸν κύκλον διὰ μέσου τῶν νεφελῶν, τὰ κύματα ἐκτεινόμενα κατὰ μῆκος, ἐξωμαλύνθησαν, καὶ ἔπαυσαν ν' ἀφρίζωσιν ὑπὲρ τὰς κεφαλάς μας. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔγεινε βραχεῖα καὶ ἀκύμων ὡς εἰς κόλπον σχεδὸν ἥσυχον, καὶ ἡ ἀμαυρὰ σκιὰ τῆς πετρώδους ἀκτῆς τῆς Προκίδας μᾶς ἔκοψε τὴν θέαν τοῦ ὁρίζοντος. Εὑρισκόμεθα εἰς τὰ νερὰ, τὰ κατὰ μέσον τῆς νήσου.

ΙΑ.

Ἡ θάλασσα ἦτο πολὺ ἐξηγριωμένη περὶ τὴν νῆσον, ὥστε, ὅπως φθάσωμεν εἰς τὸν λιμένα, ἔπρεπε νὰ προσεγγίσωμεν τὴν νῆσον διὰ τῶν πλευρῶν της καὶ ἐν μέσῳ τῶν σκοπέλων της. « Ἂς μὴν ἔχωμεν πλέον ἀνησυχίαν, παιδιά, μᾶς λέγει ὁ ἁλιεὺς ἀναγνωρίζων τὸ παράλιον διὰ τῆς λάμψεως τῆς δᾳδός· ἡ Παναγία μᾶς ἔσωσε, ἐγγίζομεν τὴν γῆν, καὶ θὰ κοιμηθῶμεν τὴν νύκτα ταύτην εἰς τὴν οἰκίαν μου. » Ἐνομίσαμεν ὅτι παρεφρόνησεν, ἐπειδὴ δὲν ἐγνωρίζαμεν να ἔχῃ ἄλλην οἰκίαν παρὰ τὸ σκοτεινὸν ὑπόγαιόν του εἰς Μαργελίνην, καὶ διὰ νὰ φθάσωμεν ἐκεῖ πρὸ τῆς νυκτὸς ἔπρεπε νὰ ῥιφθῶμεν πάλιν εἰς τὸν πορθμὸν, νὰ κάμψωμεν τὸ ἀκρωτήριον καὶ ν' ἀψηφήσωμεν ἐκ νέου τὴν μυκωμένην θάλασσαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μόλις διεσώθημεν.

Ἀλλ' οὗτος ἐμειδία πρὸς τὴν ἔκπληξίν ἡμῶν, καὶ ἐννοῶν τοὺς διαλογισμούς μας, — « Νὰ εἶστε ἥσυχοι, φίλοι, ἐπανέλαβεν, θὰ φθάσωμεν ἐκεῖ, χωρὶς κἀνὲν κῦμα νὰ μᾶς βρέξῃ. » Ἔπειτα μᾶς ἐξήγησεν ὅτι ἦτον ἀπὸ τὴν Προκίδαν, ὅτι κατεῖχεν ἀκόμη εἰς τὴν παραλίαν ταύτην τῆς νήσου τὴν καλύβην καὶ τὸν κῆπον τοῦ πατρός του, καὶ ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν μάλιστα ἡ γραῦς γυνή του μὲ τὴν ἔκγονόν της, ἀδελφὴν τοῦ Βεπίνου, τοῦ νέου μας ναύτου, καὶ δύο ἄλλα μικρὰ, ἦσαν εἰς τὴν οἰκίαν διὰ νὰ ξηράνωσι τὰ σῦκα καὶ νὰ τρυγήσωσι τὰς ἀμπέλους, τῶν ὁποίων ἐπώλουν τὰς σταφυλὰς εἰς τὴν Νεάπολιν. « Ἀκόμη ὀλίγα κωπία, προσέθηκε, καὶ θὰ πίωμεν τὸ ὕδωρ τῆς δεξαμενῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι διαυγέστερον ἀπὸ τὸν οἶνον τῆς Ἰσχίας».

Αἱ λέξεις αὗται μᾶς ἀπέδωσαν τὴν γενναιοψυχίαν μας· ἐκωπηλατήσαμεν ἀκόμη μίαν λεύγαν περίπου παρὰ τὴν ἀφρώδη ἀκτὴν τῆς Προκίδας. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, τὸ παιδίον ὕψωνε καὶ ἀνεκίνει τὸν φανόν του, ὅστις ἔῤῥιπτε τὴν ἀπαίσιον λάμψιν του ἐπὶ τῶν βράχων, καὶ μᾶς ἐδείκνυε παντοῦ τεῖχός τι ἀδιάβατον. Τέλος εἰς τὴν στροφὴν ἄκρας τινὸς γρανιτώδους, ἐκτεινομένης ἐν σχήματι προμαχῶνος εἰς τὴν θάλασσαν, εἴδομεν τὴν ἀκτὴν νὰ κλίνῃ καὶ νὰ κοιλοῦται ὀλίγον, ὡς ῥῆγμα τείχους ἐξωτερικοῦ. Διά τινος δὲ κινήσεως τοῦ πηδαλίου, τὸ πλοῖον ἐστράφη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν ἀκτὴν, καὶ τρία τελευταῖα κύματα μᾶς ἔῤῥιψαν μεταξὺ δύο σκοπέλων, ὅπου ἀνέβραζεν ὁ ἀφρός.

ΙΒ'.

Ἡ πρῶρα ἐγγίσασα τὸν βράχον, ἐξέβαλεν ἦχον ξηρὸν καὶ ὀξὺν, ὡς τὸν τριγμὸν σανίδος πιπτούσης καὶ συντριβομένης· εἰσεπηδήσαμεν εἰς τὴν θάλασσαν, προσεδέσαμεν τὴν λέμβον ὅσον ἐδυνάμεθα καλήτερα, καὶ ἠκολουθήσαμεν τὸν γέροντα καὶ τὸ παιδίον, οἵτινες ἐπροπορεύοντο ἡμῶν.

Ἀνέβημεν παρὰ τὴν πλευρὰν τῆς ἀκτῆς εἶδός τι στενῆς κλίμακος, τῆς ὁποίας ὁ σίδηρος ἐπὶ τοῦ βράχου καὶ τὰ βήματα, διεχάραξαν τὰς ἀνίσους καὶ ὀλισθηρὰς βαθμίδας, ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης. Ἡ κλίμαξ αὕτη, ἐπὶ τῆς ὁποίας πολλάκις οἱ πόδες ἡμῶν ὠλίσθαινον, ἀντικαθίστατο διὰ τεχνιτῶν βαθμίδων, ἀποτελουμένων ὑπὸ μικρῶν τινων στερεῶν κλάδων, ἐμπεπηγμένων εἰς τὰ χάσματα τοῦ τείχους, ἐπὶ δὲ τοῦ κλωνουμένου σανιδώματος ἦσαν τεθειμέναι σανίδες ἐκ παλαιῶν λέμβων, ἢ δέσμαι κλάδων καστανέας μὲ τὰ ξηρὰ φύλλα των.

Ἀφοῦ ἀνέβημεν, οὕτω πως βραδέως, πεντακοσίας περίπου βαθμίδας, εὑρέθημεν εἰς μικρὰν μετέωρον αὐλὴν, τὴν ὁποίαν περιεκύκλου φραγὴ ἐκ φαιῶν λίθων· εἰς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς ἠνοίγοντο δύο σκοτεινοὶ θόλοι, καὶ ὑπεράνω τῶν ὀγκωδῶν τούτων θόλων, δύω ἀψίδες κυκλοειδεῖς καὶ κυρτωμέναι ὑπεβάσταζον τὸ δῶμα, τοῦ ὁποίου αἱ ἄκραι ἦσαν καταστόλιστοι ἀπὸ γάστρας δενδρολιβάνου καὶ βασιλικοῦ.

Θύρα ἐκ σανίδων κακῶς συνηρμοσμένων, ἔφερεν εἰς τὴν στοὰν τὴν ὑπὸ τὴν ἀψίδα. Ἐκ δεξιῶν τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ οἰκίσκος ἔκειτο ἀνομάλως, ἰσοπεδοῦτο πρὸς τὸ ἔδαφος τῆς στοᾶς. Μεγάλη συκῆ καὶ τινα ἑλικοειδῆ κλήματα ἀμπέλου ἔκλινον πρὸς τὴν γωνίαν τῆς οἰκίας, συγχέοντα τὸ φύλλωμά των καὶ τοὺς καρπούς των, ὑπὸ τὰς ῥυγμὰς τῆς στοᾶς, καὶ ῥίπτοντα δύο ἢ τρεῖς περιπεπλεγμένους στεφάνους ἐπὶ τοῦ τείχους τοῦ στηρίζοντος τὰς ἀψίδας· Οἱ κλάδοι των περιέφρατον κατὰ τὸ ἥμισυ δύο χθαμαλὰ παράθυρα, τὰ ὁποῖα ἠνοίγοντο πρὸς τὸν κῆπον τοῦτον. Ἂν δὲν ἦσαν τὰ παράθυρα ταῦτα, ἤθελεν ἐκλάβει τις τὴν ὀγκώδη τετράγωνον καὶ χαμηλὴν αὐτὴν οἰκίαν ὡς ἕνα τῶν φαιῶν βράχων τῆς παραλίας ταύτης, ὡς ἕνα σωρὸν κατεψυγμένης λάβας, τὴν ὁποίαν ἡ καστανέα, ὁ κισσὸς καὶ τὸ κλῆμα καλύπτουσι διὰ τῶν κλάδων των, καὶ ὅπου ὁ ἀμπελουργὸς τῆς Καστελαμάρης καὶ τοῦ Σορρέντου ἀνασκάπτει σπήλαιον διὰ νὰ διατηρήσῃ τὸν οἶνόν του πλησίον τοῦ κλήματος, τὸ ὁποῖον τὸν ἔφερε. Πνευστιῶντες, κεκμηκότες ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ ταχείας ἀνόδου μας, καὶ ἀπὸ τὸ βάρος τῶν κωπίων τὰ ὁποῖα ἐφέρομεν εἰς τοὺς ὤμους, ἐσταματήσαμεν εἰς τὴν αὐλὴν ταύτην ἐπὶ στιγμὴν, ὅ τε γέρων καὶ ἡμεῖς, διὰ ν' ἀναπνεύσωμεν, ἀλλὰ τὸ παιδίον ῥίπτον τὸ κωπίον του ἐπὶ σωροῦ θάμνων, καὶ ἀναβαῖνον ἐλαφρῶς τὴν κλίμακα, ἤρχισε νὰ κτυπᾷ εἰς τὸ παράθυρον μὲ τὴν ἀναμμένην δᾴδα του, καὶ νὰ κράζῃ μὲ φωνὴν εὔθυμον τὴν μάμμην του καὶ τὴν ἀδελφήν

του. « Μητέρα μου, ἀδελφή μου! *Μάδρε! Σορε-Λίνα!* ἔκραζεν οὗτος, Γαετάννα! Γρατσιέλλα! ἐξυπνήσετε, ἀνοίξετε, εἶναι ὁ πατὴρ, εἶμαι ἐγὼ, καὶ δύο ξένοι μαζῆ μας.» Ἠκούσαμεν φωνὴν ὄχι ἐντελῶς ἔξυπνον ἀκόμη, ἀλλὰ καθαρὰν καὶ γλυκεῖαν, ἥτις ἐξέβαλε συγκεχυμένας ἐκφωνήσεις ἐκπλήξεως ἀπὸ τὸ ἐνδότερον τῆς οἰκίας, ἔπειτα τὸ ἥμισυ τοῦ παραθύρου ἠνεῴχθη, σπροχθὲν ἀπὸ γυμνὸν καὶ λευκὸν βραχίονα, καὶ εἴδαμεν εἰς τὴν λάμψιν τῆς δᾳδὸς, τὴν ὁποίαν τὸ παιδίον ὕψου πρὸς τὸ παράθυρον, ὀρθούμενον ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ποδῶν, πρόσωπον νέας κόρης ἐξαισίου κάλλους, ἐμφανισθὲν μεταξὺ τῶν φυλλωμάτων τοῦ παραθύρου.

Καταληφθεῖσα ἐν μέσῳ τοῦ ὕπνου της ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, ἡ Γρατσιέλλα δὲν διενοήθη, οὐδὲ τὸν καιρὸν εἶχε νὰ τακτοποιήσῃ τὴν ἐνδυμασίαν της, ἐπήδησε μὲ γυμνοὺς τοὺς πόδας πρὸς τὸ παράθυρον, ὅπως εὑρίσκετο εἰς τὴν κλίνην της. Τῆς μαύρης καὶ μακρᾶς κόμης της τὸ μὲν ἥμισυ ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν παρειῶν αὐτῆς τὸ δ' ἄλλο ἥμισυ ἐστρέφετο περὶ τὸν λαιμόν της, εἶτα ῥιπτόμενον πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ τραχήλου της ἀπὸ τὸν ἄνεμον, ὅστις ἔπνεε σφοδρῶς, συνεκρούετο ἐπὶ τοῦ ὑπανεῳγμένου παραθύρου καὶ ἐπανήρχετο μαστίζον τὸ πρόσωπόν της, ὡς αἱ πτέρυγες τοῦ κόρακος τυπτόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Διὰ τῶν χειρῶν της, ἡ νέα κόρη ἔτριβε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῆς, ὑψώνουσα τοὺς ἀγκῶνας καὶ διαστέλλουσα τοὺς ὤμους της, μὲ τὴν πρώτην ἐκείνην χειρονομίαν παιδὸς ἐξυπνοῦντος καὶ θέλοντος νὰ ἀποδιώξῃ τὸν ὕπνον. Ὁ χιτὼν αὐτῆς δεδεμένος πέριξ τοῦ τραχήλου της, ὑπεδείκνυεν ἀνάστημα ὑψηλὸν καὶ λεπτὸν, ὅπου μόλις ὑπετυποῦντο, ὑπὸ τὸ ὕφασμα, οἱ πρῶτοι κυματισμοὶ τῆς νεότητος. Οἱ ὀφθαλμοί της εὔμορφοι καὶ μεγάλοι, εἶχον τὸ δυσδιάκριτον ἐκεῖνο χρῶμα τὸ μεταξὺ τοῦ φαιοῦ καὶ τοῦ κυανοῦ τῆς θαλάσσης, τὸ ὁποῖον συγκιρνᾷ τὸ ἀκτινοβόλημα διὰ τῆς ὑγρότητος τοῦ βλέμματος, καὶ ἀναμιγνύει κατ' ἴσην ἀναλογίαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν γυναικῶν τὴν τρυφερότητα τῆς καρδίας καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ πάθους, οὐράνιον χρῶμα, τὸ ὁποῖον οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἰταλίας παραλαμβάνουσιν ἀπὸ τὸ φλογῶδες πῦρ τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, καὶ τὸ γλαυκὸν καὶ γαλήνιον τοῦ οὐρανοῦ των, τῆς θαλάσσης των, τῶν νυκτῶν των. Αἱ παρειαί της ἦσαν εὐτραφεῖς, στρογγύλαι καὶ κανονικαί· ἀλλὰ χρώματος ὀλίγον τι ὠχροῦ καὶ ἀμαυροῦ, ἕνεκα τοῦ κλίματος, ὄχι δὲ ὡς τῆς νοσώδους ἐκείνης ὠχρότητος τῶν βορείων μερῶν, ἀλλὰ τῆς ὑγειοῦς λευκότητος τῆς μεσημβρίας, ἥτις ὁμοιάζει τὸ χρῶμα τοῦ μαρμάρου ἐκτεθειμένου πρὸ χρόνων εἰς τὰς προσβολὰς τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τῶν κυμάτων.

Τὸ στόμα, τοῦ ὁποίου τὰ χείλη ἦσαν ἀνοικτότερα καὶ πυκνότερα παρὰ τὰ τῶν γυναικῶν τῶν κλιμάτων μας, εἶχον τὰς πτυχὰς τῆς ἁγνότητος καὶ τῆς ἀγαθότητος. Οἱ ὀδόντες της βραχεῖς, ἀλλὰ στιλπνοὶ, ἔλαμπον εἰς τὰς κυματουμένας λάμψεις τῆς δᾳδὸς, ὡς ἀνεῳγμένα ὄστρακα μαργαρίτου, ἐῤῥιμμένα εἰς τῆς θαλάσσης τὸν αἰγιαλόν.

Ἐνῷ ἡ *Γρατσιέλλα* ὡμίλει εἰς τὸν μικρὸν ἀδελφόν της, οἱ ζωηροὶ λόγοι της, ὀξεῖς κατά τι καὶ εὔτονοι, τῶν ὁποίων τὸ ἥμισυ ἀφήρπαζεν ἡ αὖρα, ἀντήχουν ὡς μουσική τις εἰς τὰς ἀκοάς μας, ἡ φυσιογνωμία της ἐπίσης εὐκίνητος ὡς αἱ λάμψεις τοῦ φανοῦ, ὅστις ἐφώτιζεν αὐτὴν, μετέβη στιγμιαίως ἀπὸ τὴν ἔκπληξιν εἰς τὸν τρόμον, ἀπὸ τὸν τρόμον εἰς τὴν εὐθυμίαν, ἀπὸ τὴν τρυφερότητα εἰς τὸν γέλωτα, ἔπειτα μᾶς παρετήρησεν ὄπισθεν τοῦ κορμοῦ τῆς μεγάλης συκῆς, ἀπεσύρθη τεθορυβημένη ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ ἡ χείρ της ἀφῆκε τὸ φύλλωμα αὐτοῦ· ἔσπευσε νὰ ἐξυπνίσῃ τὴν μάμμην της καὶ νὰ ἐνδυθῇ, καὶ οὕτω ἦλθε νὰ μᾶς ἀνοίξῃ τὴν θύραν ὑπὸ τὰς ἀψίδας καὶ νὰ ἐναγκαλισθῇ, ὅλη συγκεκινημένη, τὸν πάππον της καὶ τὸν ἀδελφόν της.

ΙΓ'.

Ἡ γραῖα μήτηρ ἐνεφανίσθη πάραυτα, κρατοῦσα εἰς τὴν χεῖρα πηλίνην λυχνίαν, ἥτις ἐφώτιζε τὸ ἰσχνὸν καὶ ὠχρὸν πρόσωπόν της, καὶ τὴν λευκὴν κόμην της, τὴν ὡς τὰς ἀγαθίδας τοῦ μαλλίου αἵτινες ἔκειντο ἐπὶ τῆς τραπέζης κύκλω τῆς ἡλακάτης της· ἐφίλησε τὴν χεῖρα τοῦ ἀνδρός της καὶ τὸ μέτωπον τοῦ παιδός· ὅλα ταῦτα ἐτελέσθησαν εἰς ὀλίγας λέξεις καὶ ὀλίγα σχήματα μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς πτωχῆς ταύτης οἰκογενείας. Δὲν ἠκούομεν τὸ ὅλον· ἱστάμεθα ὀλίγον τι κατὰ μέρος, διὰ νὰ μὴ στενοχωρῶμεν τὴν ἔκχυσιν τῆς καρδίας τῶν ξενοδόχων μας· αὐτοὶ ἦσαν πτωχοὶ, ἡμεῖς ἤμεθα ξένοι καὶ τοῖς ὠφείλομεν σέβας· ἡ συνεσταλμένη στάσις μας πλησίον τῆς θύρας, σιωπηλῶς ἐμαρτύρει τοῦτο.

Ἡ Γρατσιέλλα ἔῤῥιπτεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βλέμμα ἐκπεπληγμένον καὶ ὡς ἐκ βάθους ὀνείρου τινὸς ἐφ' ἡμῶν· ὅταν ὁ πατὴρ ἐτελείωσε τὴν διήγησιν, ἡ γραῖα ἐγονυπέτησε πλησίον τῆς ἑστίας, ἡ Γρατσιέλλα ἀναβᾶσα εἰς τὸ δῶμα, ἔφερε κλάδον δενδρολιβάνου καὶ ἄνθη τινὰ πορτοκαλέας.

Καὶ λαβοῦσα σκίμποδά τινα προσεκόλλησε τὰ ἄνθη διὰ μικρῶν χρυσῶν καρφίδων, τὰς ὁποίας ἐκ τῆς κεφαλῆς της ἀφῄρεσεν, ἐνώπιον μικροῦ ἀγάλματος τῆς Παναγίας, τεθειμένου ὑπεράνω τῆς θύρας, ἔμπροσθεν τῆς ὁποίας ἔκαιε κανδήλα· ἐνοήσαμεν ὅτι αὕτη ἦτον εὐχαριστήριος εὐχὴ εἰς τὴν θείαν προστάτριάν της, ἥτις ἔσωσε τὸν πάππον της καὶ τὸν ἀδελφόν της· εἴχομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ μέρος μας εἰς τὴν εὐχαριστίαν της.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Η ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΘΕΡΟΣ.

Ἂν ἡ Πετρούπολις ἐκτίζετο κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τὰ ἑπτὰ τοῦ κόσμου θαύματα ἤθελον ἀναμφιλέκτως αὐξηθῆ κατὰ ἓν θαῦμα, τὸ θαυμαστότερον ἴσως πάντων. Ἡ ὄντως ἀξιόλογος αὕτη πόλις, ἥκιστα ἔτι γνωστή, μ' ὅλας τὰς εὐκολίας τῶν νεωτέρων τῆς συγκοινωνίας μέσων, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ ἀπόδειξις τῆς τῶν Ρώσσων μεγαλοφυΐας· πᾶσαι αὐτῆς αἱ οἰκοδομαὶ ἀποπνέουσιν, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἰσχὺν ἐκείνην τῆς θελήσεως, τὸ σύμφυτον ἐκεῖνο τῷ ῥωσσικῷ ἔθνει πνεῦμα τῆς θετικότητος, ἰδιότητες ἀναγκαῖαι, οὐ μόνον πρὸς ἵδρυσιν μητροπόλεων, ἀλλὰ καὶ πρὸς κατάθεσιν τῶν βάσεων μεγάλων δυνάμεων.

Ὅταν, ἐν θερινῇ ὡραίᾳ ἡμέρᾳ, ὁ περιηγητής, καταλιπὼν ὀπίσω αὐτοῦ τὰ διαφανῆ καὶ μόλις ἐπιῤῥυτιδούμενα ὕδατα τοῦ κόλπου τῆς Φινλανδίας, εὑρεθῇ αἴφνης, δι' ἐλαφροῦ ἀτμοπλοίου] μετενεχθεὶς, ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς θαυμασίας καθέδρας τοῦ Μεγάλου Πέτρου, εἰς ἔκστασιν μένει βεβυθισμένος καὶ θαυμασμὸν, ἀπέναντι τῆς πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀναπτυσσομένης εἰκόνος.

Ὁ Νέβας δὲν εἶναι ἐκ τῶν κοινῶν ποταμῶν. Πλατὺς ὡς Βόσπορος γλυκέως ὕδατος διαφανοῦς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, κατέρχεται μεγαλοπρεπὴς, ἀνατανακλῶν ἐν τῷ διαυγῇ αὐτοῦ κατόπτρῳ διπλῆν σειρὰν μεγαλοπρεπῶν παλατίων, πολυτελῶν οἰκοδομῶν, μνημείων ἐκ χαλκοῦ, χρυσοῦ, πορφύρας, μαρμάρου, γρανίτου, ἀφθόνως ἐπὶ τῶν ὀχθῶν του διεσπαρμένων.

Παρίσταται λοιπὸν ἡ πόλις εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ περιηγητοῦ ἀθρόα καὶ διαμιᾶς καὶ ἄνευ οὐδενὸς τῶν κοινῶν ἐκείνων μεταβάσεων, τῶν ἄλλως τε προαγγελλουσῶν τὴν πρὸς τὰς μεγάλας πόλεις προσέγγισιν. Βλέπων τις τὴν πόλιν ταύτην τὴν τόσον λαμπρὰν καὶ νεαρὰν, οὕτως εἰπεῖν, ἔτι ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ εὐρυροίτους αὐτῆς ποταμοῦ, θὰ ἔλεγεν ὅτι θεότητος μαγικῆς τὴν ἐδημιούργησε γλύφανον. Ἀπὸ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος μέρους θεωρουμένη, ἡ Πετρούπολις δὲν παρουσιάζει εἰς τὰ ὄμματα εἰμὴ σειρὰν μνημείων μεγαλοπρεπῶν. Ἡ μικροτέρα οἰκία αὐτόθι πολυτελὲς ἤθελεν εἶσθαι ἀλλαχοῦ μέγαρον, τὸ μικρότερον δὲ μέγαρον, ὡς περίβλεπτον ἤθελε θεωρεῖσθαι ἀνάκτορον, καὶ ὡς ναοὶ ἤθελον ἐκληφθῆ τὰ ἀνάκτορα.

Βεβαίως, εἰς τὴν θέαν τῆς σοβαρᾶς ταύτης καὶ ἐξαισίου εἰκόνος, εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀεννάως ὑπὸ θορυβωδῶν πυροσκάφων διασχιζομένου ἐκείνου ποταμοῦ, τὸν ὁποῖον πλησίστια ἀναβαίνουσι καὶ καταβαίνουσι τὰ πλοῖα ὡς εὐρὺν θαλάσσης βραχίονα· ἐνώπιον τῶν ἐκ τῶν λατομείων τῆς πετρώδους Φινλανδίας ἐκκοπεισῶν ἐκείνων κρηπίδων, αἵτινες περιορίζουσι διὰ τῶν διπλῶν αὐτῶν ἐκ γρανίτου πλευρῶν τὸν ποταμὸν αὐτὸν εἰς τὴν κοίτην του· ἐνώπιον τῶν κεχρυσωμένων ἐκείνων ἀψίδων, τὰς ὁποίας, ὡς ἐκ τῆς λάμψεως αὐτῶν θὰ ἐξελάμβανέ τις ὡς φλογερὰ μετέωρα ἐν τῷ στερεώματι· ἐνώπιον τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων γεφυρῶν καμπτομένων ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου διαβάσεως ὀχημάτων καὶ *δροσκῶν*· ἐνώπιον τοῦ ζῶντος ἐκείνου, τοῦ ποικίλου, τοῦ θαυμασίου πανοράματος, βεβαίως, ἐκπεπληγμένος ὁ περιηγητὴς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι, εἰς ταῦτα τὰ μέρη, ὅπου πρὸ ἑκατὸν πεντήκοντα μόλις ἐτῶν, δὲν ἔβλεπέ τις παρὰ ἕλη ἀπέραντα ὑπὸ πυκνῶν καὶ ἀγρίων δασῶν σκιαζόμενα, καὶ διαῤῥεόμενα ὑπὸ μονήρους ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ ῥοῦς, διηνεκῶς ἐμφραττόμενος ὑπὸ τῶν χόρτων καὶ τῆς ἄμμου τὰ ὁποῖα μεθ' ἑαυτοῦ ἔσυρε, διέδιδε τὰ ὕδατά του μεταξὺ τῶν φυκῶν τῶν ὀχθῶν του, εἰς τὰς ὁποίας ἐναπέθετε πάντοτε μιάσματα πυρετώδη, ὅτι οἱ νῦν περικαλλεῖς οὗτοι τόποι δὲν ἦσαν τότε παρὰ τελματώδης καὶ δυσκραὴς ἔρημος, μέχρις οὗ ἐπελθὼν ὁ χειμὼν ἤθελε τὴν μεταβάλει εἰς ἔρημον παγετῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἔρημος αὕτη ἀνῆκεν εἰς τὴν Σουηδίαν, ἀνάγκη ἦν νὰ νικηθῇ τὸ κράτος τοῦτο ὅπως ἀποσπασθῆ αὐτοῦ· τούτου γενομένου, ἔδει νὰ νικηθῇ ἤδη ἡ ἔρημος, ἡ φύσις αὐτὴ, δηλαδὴ ν' ἀποξηρανθῶσι μὲν τὰ τέλματα, νὰ στερεοποιηθῶσι δὲ τὰ ἕλη, νὰ ἐκκοπῶσι καὶ διανοιχθῶσι τὰ δάση, νὰ καθαρισθῇ ὁ ἀὴρ, νὰ δημιουργηθῇ, ὡς εἰπεῖν, νέον ἔδαφος, ἔδαφος στερεὸν ἐφ' οὗ νὰ δυνηθῇ νὰ ἱδρυθῇ πόλις, νέα ἀτμοφαῖρα ἐν ᾗ νὰ δύναται ν' ἀναπνέῃ λαός. (1) Δὲν ἐπρόκειτο λοιπὸν ἐνταῦθα περὶ ἁπλῆς τινος ἐργασίας· ἐπρόκειτο περὶ τερατουργήματος, τερατουργήματος ἐκπληρωθέντος διὰ τῆς θελήσεως ἑνὸς καὶ μόνου ἀνδρὸς, ἀνδρὸς ὅμως ἡγήτορος λαοῦ πειθηνίου.

Δὲν εἶναι βεβαίως ἄπο σκοποῦ τὸ νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ἔχομεν περὶ τῆς Ῥωσσίας ἰδέας αὐθαιρέτους καὶ ἐντελῶς ἐσφαλμένας, τὰς ὁποίας γνωρίζομεν ἀπὸ τὸν Βολταῖρον, ὅστις καὶ ἄλλας πολλὰς τοιαύτας ἐδογμάτισεν. Οὕτω, μᾶς ἔκαμε νὰ θεωρῶμεν τὸν θεμελιωτὴν τῆς Πετρουπόλεως ὡς τὸν πρῶτον Ῥῶσσον ἡγεμόνα, ὅστις συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ εἰσαγάγῃ ἐν Ῥωσσίᾳ τὸν δυτικὸν πολιτισμόν. Ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη εἶναι ἐσφαλμένη. Ὅτε Πέτρος ὁ Α'. ἐπεχείρησε νὰ διαδώσῃ εἰς τὴν Ῥωσσίαν τὸν πολιτισμὸν τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ἄλλο δὲν ἔπραξεν ἢ νὰ βάλῃ εἰς ἐνέργειαν τὴν ἰδέαν Ἰωάννου τοῦ Γ'. Ἰωάννου

(1) Κατὰ τὸ 1614, λοιμικὴ νόσος, γεννηθεῖσα ἕνεκα τῶν λοιμωδῶν μιασμάτων τῶν ἑλῶν τῆς Ἰγγρίας, ἀφήρπασεν ἅπασαν τὴν φρουρὰν τοῦ σουηδικοῦ φρουρίου (Santzer-Nya) ἥτις ἐφύλαττε τὴν ἐπαρχίαν ταύτην· δύο δὲ μόνοι στρατιῶται διεσώθησαν.

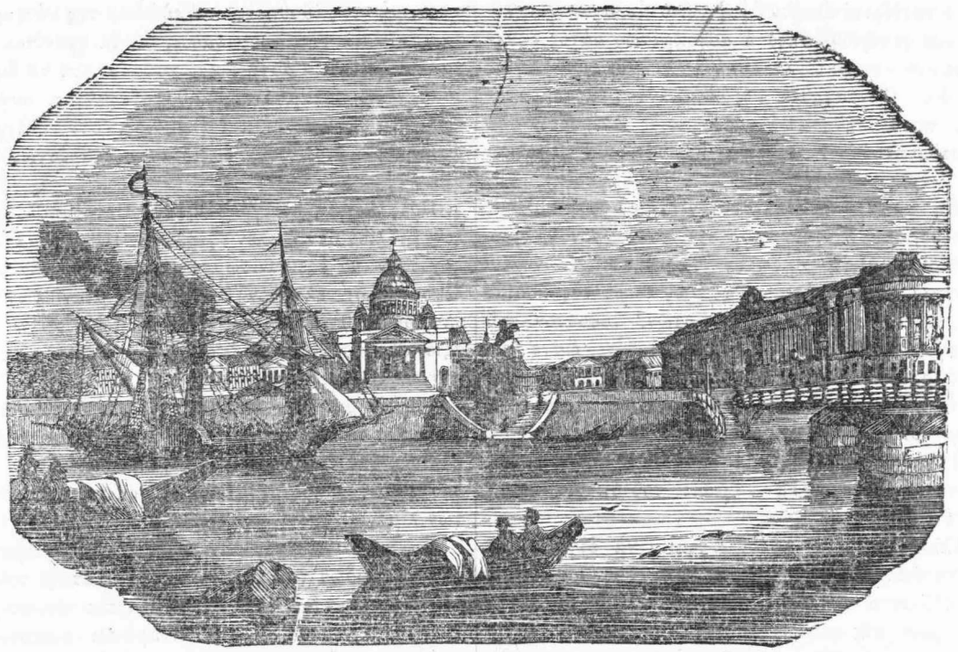

ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ

τοῦ Δ'. τοῦ Βορισίου Γουδουνὼφ, καὶ πρὸ πάντων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τοῦ καίσαρος Ἀλεξίου· πεπροικισμένος ὅμως αὐτὸς διὰ μεγαλοφυΐας, ἧς ἐστεροῦντο οἱ ἡγεμόνες οὗτοι, προσήρτησεν, ἂν μᾶς ἦναι συγκεχωρημένον νὰ ἐκφρασθῶμεν οὕτω, τὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, καὶ καθιέρωσεν αὐτὸν δι' *οὐκαζίου* (δόγματος). Προσθετέον δὲ ὅτι ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων ὤθει τὴν Ῥωσίαν εἰς τὰς τρίβους τῆς δύσεως. Διότι, τὶ ἄλλο ἠδύνατο νὰ πράξῃ, ἐκ δυσμῶν μὲν ὑπὸ γειτόνων φιλοταράχων περικυκλουμένη, ἐξ ἀνατολῶν δὲ καὶ μεσημβρίας ὑπὸ γειτόνων βαρβάρων, παρὰ νὰ στραφῇ πρὸς τὴν Εὐρώπην, ὅπως ἀπὸ τῶν συνταγμάτων αὐτῆς ἀρυσθῇ τὴν δύναμιν τοῦ ἀμύνεσθαι καὶ τὴν δύναμιν τοῦ προσβάλλειν; Πέτρος ὁ Α'. ἐννόησεν ἐντελῶς τοῦτο καὶ σύντονον ἐπέστησε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν σύστασιν τοῦ στρατοῦ κατὰ πρῶτον.

Ἀνεμνήσθη ὅτι οἱ Ῥῶσοι εἶχον ἄλλοτε τὴν Ἰγγρίαν μάρτυρα τῆς μεγάλης νίκης τοῦ Πρίγκιπος Νοβογορόδου ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Νέβα ποταμοῦ (1). Ὅθεν ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος, ὁ τζάρος, ὅστις ἤθελε ν' *ἀνοίξῃ παράθυρον εἰς δύσιν*, ὡς ἔλεγεν, ἔκριναν ὅτι ἀπὸ τὰς ἄκρας τοῦ κόλπου τῆς Φιλλανδίας μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέβα, ἦν τὸ κατάλληλον πρὸς τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ μέρος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Νέβας καὶ ὁ κόλπος ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Σουηδῶν, ὅπως καθυποτάξῃ τὰ μέρη ταῦτα ἔπρεπε νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Σουηδοὺς, καὶ τὸν ἐκήρυξε. —

« Ἠξεύρω ὅτι θὰ νικήσουν αὐτοὶ κατ' ἀρχὰς, εἶπε μὲ τὴν πεποίθησιν τοῦ μεγαλοφυοῦς ἐκείνου ἀνδρὸς, ὅστις τὰ πάντα δυνάμενος νὰ προϊδῇ καὶ νὰ προλάβῃ ἢ ν' ἀποτρέψῃ, οὐδὲν ἐγκαταλίπει εἰς τὴν τύχην· ἀλλὰ νικήσαντες ἡμᾶς, θὰ μᾶς μάθωσι νὰ τοὺς νικῶμεν » (1).

Καὶ τὸ ἔτος 1703 ἡ Ἰγγρία καὶ πᾶσα ἡ παρὰ τοῦ Νέβα διαβρεχομένη χώρα ἀνῆκεν εἰς τοὺς Ῥώσους.

Χιλιόμετρά τινα ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ, ὁ Νέβας χωρίζεται διακλαδούμενος εἰς διαφόρους βραχίονας, πάντας ἱκανοῦ πλάτους καὶ βάθους, σχηματίζοντας οὕτω πολλὰς νήσους, ἀλιτενεῖς μὲν τότε καὶ τελματώδεις, σήμερον ὅμως ἀποτελούσας ἕνα τῶν θελκτικωτέρων τῆς Πετρουπόλεως ᾳολισμῶν. Ἡ διάθεσις αὕτη ἡ τοπογραφικὴ ἐπέστησε τὴν προσοχὴν Πέτρου τοῦ Μεγάλου. Προώρισε πρὸς ἵδρυσιν φρουρίου, κατὰ τὸ μέρος τοῦτο, νησίδριον θαυμασίως τοποθετημένον μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις τὸ περιέβαλλεν ἀφ' ἑνὸς μέρους, καὶ ἕλους ἀδιεξόδου ὑπερασπιζομένου αὐτὸ ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους. Τὸ φρούριον τοῦτο ὤφειλε νὰ προασπίζεται τὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν, ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ κτίσῃ ἐπὶ τὰς ὄχθας ἐκείνας. Καὶ τοῦτο ἦν τὸ παράθυρον τὸ ὁποῖον ἤθελε ν' ἀνοίξῃ πρὸς τὴν Εὐρώπην.

(1) Ὁ Πρίγκηψ Ἀλέξανδρος κατετρόπωσε τὸ ἱππικὸν τῶν Τευτόνων καὶ Σουηδῶν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου, ὅθεν ἔλαβε καὶ τὴν ἐπίκλησιν Νεύσκη.

(1) Λόγοι Πέτρου τοῦ Μεγάλου μετὰ τὴν ἧτταν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Νάρβας.

Τὸ νησίδριον ἔλαβεν ὕψος καὶ ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος τοῦ φρουρίου, ὅπερ ὁ αὐτοκράτωρ αὐτὸς ἐσχεδίασε καὶ διεχάραξε, κατεβλήθη τὴν ἡμέραν τῆς Ἁγίας Τριάδος. Πανταχόθεν τῆς ἀπεράντου αὐτοκρατορίας προσεκλήθησαν ἐργάται πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ φρουρίου τούτου. Κοζάκοι καὶ Φίννοι, Καλμοῦκοι καὶ Ἰγγριανοὶ συνέρρευσαν εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐργαλεῖα ἔλλειπον ἀπὸ τοὺς ἀθλίους τούτους, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ χρονογράφου Nestesuranoï, ἀνέσκαπτον τὴν γῆν διὰ τῶν χειρῶν των καὶ μετέφερον τὸ χῶμα μὲ τὰς ποδιάς των. Τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ ζῆλος αὐτῶν, τοσοῦτον τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν τοὺς ἠλέκτριζεν ἡ ὄψις, ὥστε μόλις παρῆλθον πέντε μῆνες, καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἐργασία ἦν ἤδη περαιωμένη. Τοῦ φρουρίου ὁπλισθέντος, αἱ ἐργασίαι τῆς πόλεως ἤρξαντο.

Ἡ νέα πόλις ἐκλήθη Ἁγία Πετρούπολις ἐκ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποίου καθιερώθη (1).

Ἀλλ' οἱ ἐργάται οὗτοι ὤφειλον νὰ ἐργάζωνται μὲ τὰ ὅπλα εἰς χεῖρας, διότι οἱ Σουηδοὶ οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ βλέπωσι μὲ ψυχρὸν βλέμμα τὴν ἀνέγερσιν τῆς πόλεως ταύτης, ἥτις ὑψοῦτο ἀπειλητικὴ κατὰ τῶν φιννικῶν αὐτῶν κτήσεων (2). Συνεκρούσθησαν λοιπὸν, οἱ Σουηδοὶ ἀπεώσθησαν, καὶ ταχέως ἡ Πετρούπολις ἀνῳκοδομήθη. Καὶ ὁποῖα ἔργα γιγάντια ἀληθῶς! ἔπρεπε συγχρόνως νὰ ἐκκόπτωσι τὰ δάση, νὰ ὑψώνωσι τὸ ἔδαφος, νὰ τὸ στερεοποιοῦν διὰ πασσάλων, νὰ διανοίγωσιν αὔλακας ὑπογείους πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων, νὰ νικῶσιν ἐν ἑνὶ λόγῳ πανταχοῦ τὴν φύσιν, ἀφοῦ ἐνίκησαν τοὺς ἀνθρώπους!

Ἐξαιρέσει τοῦ φρουρίου, αἱ πρῶται οἰκοδομαὶ τῆς νέας πρωτευούσης ἐγένοντο διὰ ξυλικῆς. Δὲν ἐβράδυναν ὅμως ν' ἀνεγερθῶσιν οἰκίαι λιθόκτιστοι, ἀκολούθως μνημεῖα, κατόπιν κρηπῖδες ἐκ γρανίτου περιορίζουσαι τὸν ποταμόν· αἱ διώρυγες αἱ εἰς ὀρθὰς γωνίας καὶ τριχῇ διατέμνουσαι τὰς κυριωτέρας τῆς πόλεως συνοικίας διετειχίζοντο καθ' ὅλον αὐτῶν τὸ μῆκος ὑπὸ τειχῶν ἐκ γρανίτου παραλλήλων, κεκοσμημένων διὰ σιδηρῶν κιγκλίδων· ἀψῖδες, ὀβελίσκοι, σταυροὶ γαῦρον καὶ ἀπαυγάζον ἤγειραν τὸ μέτωπον εἰς τὸν αἰθέρα, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐξελθοῦσα τῶν τέως ἀκαθάρτων ἐκείνων τελμάτων, τῶν ἀγρίων ἐκείνων δασῶν τῶν χθὲς καὶ πρώην φωλεῶν σαρκοβόρων θηρίων, τῶν πλήρων ἰλύος καὶ διηνεκῶς πλημμυρούντων ἐκείνων παροχθίων, ἡ περίβλεπτος αὐτὴ βασιλεύουσα, τὸ ἔργον τοῦ Μεγάλου Πέτρου, ἐβλάστησεν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου, μὲ τὰς ἀνθηρὰς καὶ εὐώδεις της νήσους, μὲ τὰ παλάτιά της, τοὺς ναοὺς, τὰ ἐκ γρανίτου καὶ χαλκοῦ μνημεῖα αὐτῆς, καὶ κύψασα ἐπὶ τὰ διαυγῆ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ της καθυποταγέντος, συγκρατουμένου τοῦ λοιποῦ, καὶ ἀλαζόνος, ὅτι τῇ ἐχρησίμευεν ὡς κάτοπτρον, ἐμειδίασεν εὐαρέστως πρὸς ἑαυτήν!

Πρὸς ἀκριβῆ περιγραφὴν τῆς Πετρουπόλεως, ὅλον βιβλίον δὲν ἤθελεν ἐξαρκέσει. Πειραθῶμεν τοὐλάχιστον νὰ ἐξεικονίσωμεν μέρη τινὰ αὐτῆς, ἐκλέγοντες δι' ἕκαστον αὐτῶν τὴν μίαν τῶν δύο ἐποχῶν, καθ' ἃς κυρίως ἡ μητρόπολις αὕτη εἶναι ἀξιοπαρατήρητος· τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους καὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ χειμῶνος.

Ὑποθέτομεν τὸν περιηγητὴν φθάσαντα διὰ τοῦ Νέβα καὶ εὑρεθέντα παραχρῆμα εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, ἐπί τινος τῶν ταχέων ἀτμοκινήτων τῶν καθ' ἑκάστην προερχομένων ἐξ ὅλων τῆς Εὐρώπης τῶν λιμένων.

Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν, οὐδὲν διάστημα μεταξὺ τῶν δασωδῶν τοῦ κόλπου ἀκτῶν, μεταξὺ τοῦ ἀμμώδους χάσματος, ἐν ᾧ ἐξαφανίζονται κρυπτόμενα τὰ ὕδατα τοῦ Νέβα καὶ αἱ πρῶται οἰκήσεις ὡς πρόδρομοι, οὕτως εἰπεῖν, τῆς καθέδρας τῶν Ῥωσσικῶν καισάρων. Μόλις παρατηρήσας τὰς στέγας καὶ τὰς ὑψηλὰς καπνοδόχους βανασουργείων τινῶν κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης κειμένων, καὶ ἀμέσως εὑρίσκεσαι ἐν μέσῳ τοῦ πλατέως καὶ ὡραίου ποταμοῦ, τὸν ὁποῖον παλάτια στεφανοῦσι καὶ μνημεῖα. Ἐξ εὐωνύμων ἔχεις νῆσόν τινα τὴν Βασίλι - Ὀστρὸφ (νῆσον τοῦ Βασιλείου), ἔνθα ἐσχεδίαστο κατ' ἀρχὰς νὰ κτισθῇ ἡ πόλις, ἀλλ' ἥτις δὲν συγκροτεῖ σήμερον πλέον παρὰ συνοικίαν τῶν σπουδαστῶν καὶ ἐμπόρων. Οὕτως, αἱ ὡραῖαι ἐκεῖναι οἰκίαι αἱ τόσῳ λευκαὶ καὶ τόσῳ φαιδραὶ εἶναι ἐμπόρων κατοικητήρια. Πλέον μακρὰν ἵδρυται ἡ Ἀκαδημία τῶν ὡραίων τεχνῶν, τὸ οἰκοδόμημα τῆς ὁποίας ἀποπνέει φιλοκαλείαν ἀφελῆ καὶ κλασικήν· περαιτέρω μετὰ τὸν ἐκ φαιοῦ μαρμάρου ὀβελίσκον τοῦτον (1), ἐγείρεται ἡ σοβαρὰ στρατιωτικὴ σχολὴ, εὐρεῖα οἰκοδομὴ ὀφειλομένη εἰς τὴν αὐτοκράτορισσαν Αἰκατερίνην τὴν Β'. Κατόπιν ἐκτείνεται ἡ μακρὰ οἰκοδομὴ τοῦ Πανεπιστημίου, περιέχοντος ἄλλοτε ἅπαντας τοὺς κλάδους τῆς ῥωσσικῆς ἐκπαιδεύσεως (τὰς δώδεκα σχολὰς)· ἀκολούθως ἀπαντᾷς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ τέλος τὸ χρηματιστήριον, εἰς τὸ ἄκρον τῆς νήσου, ἀναπλέων τὸν ποταμὸν, κατέναντι τοῦ φρουρίου. Εἶναι δὲ ἓν τῶν λαμπροτέρων οἰκοδομῶν τῆς Πετρουπόλεως. Κατὰ πρῶτον βλέπων αὐτὸ, τὸ ἐκλαμβάνεις ὡς μέγαν ἑλληνικὸν ναὸν, οὗ τεσσαράκοντα στῆλαι δωρικῆς κατασκευῆς περικοσμοῦσι τὴν περιφέρειαν.

Ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου ὄχθης, τῆς ἀντικειμένης εἰς τὴν Βασίλι-Ὀστροφ, ἐκτείνεται ἡ Ἀγγλικὴ κρηπὶς μὲ τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν μεγαλοπρεπῶν αὐτῆς οἰκοδομημάτων, τὴν ἐκ γρανίτου προκυμαίαν τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ πλατέα αὐτῆς λιθόστρωτα, ἀεννάως καθαρὰ καὶ ἀμμόστρωτα ὡς ἐν ἡμέρᾳ τελετῆς. Μεταξὺ δὲ τῶν μεγαλοπρεπῶν τούτων οἴκων, πάντων κοσμουμένων διὰ μαρμαρίνων ἐζωστῶν, ὡς παλάτια ἐνετικὰ, ὑψοῦται τὸ ἑλληνικὸν ἀέτωμα καὶ ἡ κορινθιακῆς τάξεως κιονοστοιχία τοῦ Ῥουμιαντζοφίου Μουσείου (1), τ' ἀκάνθια φύλλα τοῦ ὁποίου περικλείουσι στρατὸν ὅλον περιστερῶν, πτηνῶν τὰ μέγιστα σεβομένων ὑπὸ τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ. Ἐπὶ τῆς εἰς τὸ παλάτιον τῆς γερουσίας ἀποπερατουμένης ὁδοῦ, ἵδρυται ἡ λαμπρὰ κατοικία τῆς κομήσσης τοῦ Λαβάλ, ἀριστούργημα μικρὸν τῆς νεωτέρας ἀρχιτεκτονικῆς, ἥτις ὑπῆρξε ἐπὶ μακρὸν χρόνον μία τῶν μᾶλλον φιλοξένων τῆς Πετρουπόλεως οἰκιῶν, τόπου ἐν ᾧ ἡ φιλοξενία εἶναι τόσον κοινή.

Ἀλλὰ τὸ ἀτμόπλοιον ἔστη, ἀπέναντι μιᾶς τῶν πολυαρίθμων τῆς προκυμαίας ἀποβαθρῶν. Ἀποβῶμεν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, καὶ ἀκολουθήσωμεν αὐτὸ μέχρι τῆς πλατείας τῆς Γερουσίας. Ἰδοὺ εἴμεθα ἀπέναντι τοῦ ὑπερτάτου τούτου Δικαστικοῦ σώματος τῆς Ῥωσσίας, ὅπερ σχεδὸν εἶναι καὶ τ ὀρῶτον μετὰ τὸ Συμβούλιον τῆς Αὐτοκρατορίας Πολιτικὸν Σῶμα. Ἡ Γερουσία συνέστη, ἐν ἔτει 1711, ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου τοῦ τοσαῦτα συστήσαντος πράγματα. Τὸ Παλάτιον τῆς Γερουσίας οὐδόλως ἀπᾴδει, κατὰ τὸ μέγεθος αὐτοῦ καὶ τὴν σοβαρότητα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του, πρὸς τὴν ὑψηλὴν καὶ σοβαρὰν αὐτοῦ ἐντολήν. Πλαγίως αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς ἐκτείνεται τὸ Παλάτιον τῆς Συνόδου. Αἱ δύο αὗται οἰκοδομαὶ, ἑνούμεναι διὰ τόξου τολμηρῶς καμπυλουμένου, σχηματίζουσι μίαν τῶν πλευρῶν τῆς πλατείας, ἐφ' ἧς ἐγείγερται ὁ χαλκοῦς ἀνδριὰς Πέτρου τοῦ Μεγάλου, μνημεῖον κολοσσαῖον ἀφιερωθὲν παρὰ τῆς μεγάλης γυναικὸς εἰς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου ἀνδρός.—*Πετρῳ τῷ πρώτῳ Αἰκατερίνα δευτέρα* Pietro Primo Catherina Secunda M. D. C. LXXII, ὡς κεχάρακται, ἐπὶ τοῦ ἐκ γρανίτου ὄγκου ὅστις ἐπέχει τόπον ᾠηλοβάτου, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἵσταται ἐν πλήρει τετραγώνῳ ὁ ἵππος τοῦ ἥρωος, καταπατῶν, ἐν τῇ ἀερίᾳ αὐτοῦ πορείᾳ, ὑπερμέγεθες ἑρπετὸν, τὸ ὁποῖον συστρέφεται ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐπιψαύει διὰ τῶν σπονδίλων του τὴν κυματόεσσαν τοῦ κέλητος οὐράν· εὐφυὲς τέχνασμα, δι' οὗ ὁ τεχνίτης ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ ἀπαρτίζοντος τὸ μνημεῖον χαλκοῦ κατὰ γράμμα κρεμαμένου εἰς τὸ κενόν. Ὁ αὐτοκράτωρ προσατενίζει τὸν Νέβαν, ἐκτείνων πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα, εἰς τρόπον ὥστε, καθὼς εἶπεν ὁ Κ. Μαῖστρος « δὲν γνωρίζει τις ἂν προστατεύῃ ἢ ἀπειλῇ ». Γρηγορεῖ φρουρὸς αὐτὸς ἄγρυπνος, ἐπὶ τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς προσριλοῦς αὐτῷ πόλεώς του, τὴν ὁποίαν δύναται ἀπαξάπασαν ὑπὸ τὸ βλέμμα του νὰ συμπεριλάβῃ.

Λέγεις εἶναι ζῶν ὁ ψυχρὸς ἐκεῖνος τοῦ χαλκοῦ ὄγκος· ἐξ ἡμισείας κατὰ τὸν ῥωσικὸν τρόπον, καὶ ἐξ ἡμισείας κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἐνδεδυμένος, ὁ αὐτοκράτωρ μόλις δύναται νὰ συγκρατῇ τὸν ἵππον του, ἡ ὁρμητικὴ καὶ ζωηρὰ στάσις τοῦ ὁποίου καὶ αἱ ἐπὶ τῆς λιθίνης αὐτῶν βάσεως τρέμουσαι ἰγνύαι φαίνονται θέλουσαι νὰ ἐκφράσωσι τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποφθέγματος τοῦ ῥωσσικοῦ καίσαρος,

Vires acquirit eundo !

Πρέπει νὰ ἐκλέξῃ τις ὡραίαν θερινὴν ἑσπέραν, ὅτε ὁ δύων ἥλιος, ἀείποτε αἰγλήεις κατὰ τὰ ὑψηλὰ ταῦτα πλάτη, πυρπολεῖ τὸν ὁρίζοντα διὰ τῶν σπινθηροβόλων αὐτοῦ κυμάτων, ὅτε φλόγας ἀντὶ ὑδάτων φαίνεται κυλίων ὁ ποταμὸς, ὅπως θαυμάσῃ τὸν ἀνδριάντα τοῦτον, τὸν κατατέμνοντα εἰς γιγαντῶδες σκιαγράφημα (silhouette) τὰς εὐτόλμους αὐτοῦ γραμμὰς ἐπὶ τοῦ πυρώδους δαπέδου τοῦ οὐρανοῦ.

Ἀλλ' ἂν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ῥίψῃ τις τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῆς σιωπηλῆς ἐκείνης πλατείας, τῆς ὁποίας ἄρχει, οὕτως εἰπεῖν, ἀκουσίως θέλει μελαγχολήσει, συλλογισθεὶς ὅτι ἐκεῖ, ἐκεῖ ἀκριβῶς, ὑπὸ τὸ βλέμμα του, τὸ μέγα ἔργον τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς ἐκινδύνευσεν ἐπὶ στιγμὴν νὰ ἐξαφανισθῇ (ἀκολουθεῖ).

(1) Οἱ Ῥῶσοι καλοῦσιν αὐτὴν *Σάνκτ-Πετερσβοῦργ* χρώμενοι τῆς λέξεως Sanctus ἀντὶ τῆς Ῥωσικῆς *σβιατοῖ* Σ. Μ.

(2) Καλῶς προέβλεπον τὸ πρᾶγμα οἱ Σουηδοί. Τὴν σήμερον, ἐξαιρέσει μικροῦ μέρους τῆς δυτικῆς Λαπωνίας, ἅπασα ἡ Φιλλανδία, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Βοθίνης μέχρι τῆς λίμνης Ὀνέγας ἀνήκει εἰς τοὺς Ῥώσους.

(1) Ἀνεγερθέντα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Παύλου τοῦ Α. πρὸς τιμὴν τοῦ στρατάρχου Ῥουμιαντζὸφ, ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου πλατείας.

(1) Δημοσία βιβλιοθήκη συστηθεῖσα ὑπὸ τοῦ σφραγιδοφύλακος Ῥουμιαντζὸφ, πρὸς χρῆσιν ἰδίως τῆς νεολαίας. Τὸ κατάστημα τοῦτο εἶναι αὐτοκρατορικόν.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΔΟΜΝΑΝΔΟΣ.

Κυριακὸς ὁ Δομνάνδος ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις τὴν 22 Ἀπριλίου 1852 αἰφνίδιον θάνατον, ἄγων πιθανῶς τὸ ἑξηκοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας του (1). Ἡ εἴδησις τοῦ θανάτου του ἐνέπλησε θλίψεως τοὺς ἀπείρους ἐν Ἑλλάδι φίλους του καὶ ἐγέννησε τοὺς ὀδυνηροὺς ἐκείνους πόθους, τοὺς ὁποίους προξενεῖ ἡ ἄωρος μετανάστευσις εἰς τὸν ἄλλον κόσμον τῶν ἀγαθῶν καὶ σπανίων ἀνδρῶν.

Ὁ πατήρ του κατήγετο ἐξ Ἀσιανῆς τινος πόλεως καὶ μετήρχετο εὐτυχῶς τὸν τραπεζίτην ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὑποκύψας εἰς διωγμοὺς, συνεκεφαλαίωσε μέρος τῆς περιουσίας του καὶ παραλαβὼν τὴν πολυμελῆ του οἰκογένειαν κατέφυγεν εἰς Αὐστρίαν. Ὁ μακαρίτης Κυριακὸς Δομνάνδος ἐγεννήθη ἐν Βιέννῃ καὶ ἐξεπαιδεύθη εἰς τὰ σχο-

(1) Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἀξιολόγου τούτου Ἕλληνος ἀνέφερεν ἄλλοτε ἡ *Εὐτέρπη* ἐγκαίρως. Λυποῦμεθα δὲ ὅτι δὲν σώζεται εἰκών τις τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἵνα τὴν δημοσιεύσωμεν σὺν τῇ παρούσῃ ἐμβριθῆ καὶ γλαφυρᾷ βιογραφία του.

λεῖα τῆς πόλεως ταύτης, διαπρέπων ἐπὶ εὐφυΐᾳ καὶ ἐπὶ προώρῳ ἀντιλήψει μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, δύω κυρίως ἐλευθέρια στάδια ἠνοίγοντο εἰς τοὺς νέους Ἕλληνας, ἡ διδασκαλία καὶ τὸ ἐμπόριον. Προορισθεὶς παρὰ τοῦ πατρός του εἰς τὸ τελευταῖον, ἀπῆλθεν ἑκὼν ἄκων εἰς Βουκουρέστιον, ὡς γραφεὺς εἰς τὸ ἐμπορικὸν γραφεῖον μεγαλεμπόρου τινὸς Νικολοπούλου, ὁ ὁποῖος, ἐννοήσας τὴν ἀξίαν τοῦ εἰκοσαετοῦς νεανίου, ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν διεύθυνσιν ὁλοκλήρου τοῦ γραφείου του. Τὸ γραφεῖον τοῦτο συνεκέντρωσε τας πλείστας ἀμφισβητουμένας τῶν ἐμπόρων ὑποθέσεις, κατέστη τὸ κεντρικὸν διαιτητήριον τῶν ἐμπορικῶν διενέξεων, διότι ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ ἀγχίνους, φιλοδίκαιος καὶ συμβιβαστικὸς, διέλυε τας δίκας εὐκόλως δι' ἀποφάσεων εὐφραδῶς καὶ εὐκρινῶς συντεταγμένων.

Ὁ γενικὸς τῆς Ρωσσίας πρόξενος γενόμενος περίεργος, ἐθήρευσεν αὐτοῦ τὴν γνωριμίαν, τὸν ἐγνώρισε, τὸν ἐξετίμησε καὶ τὸν προσέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Γ. προξενείου, συστήσας αὐτὸν εἰς τὴν κυβέρνησίν του ὡς ἱκανὸν καὶ χρήσιμον ἄνδρα. Ἀπὸ τοῦ 1811 μέχρι τοῦ 1829 διετέλεσεν ὁ κυριώτερος τοῦ Γ. προξενείου μοχλὸς, καὶ πολλάκις ἔλαβε διαφόρους λειτουργίας καὶ ἀποστολὰς ἐκτὸς τῶν παραδουναβίων ἐπαρχιῶν.

Ὁ τόπος οὗτος ἐπὶ δύω αἰῶνας χρησιμεύων ὡς στάδιον τῶν ἀλληλομαχιῶν τριῶν μεγάλων ἐπικρατειῶν, τῆς Ρωσσίας, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Τουρκίας, τότε μάλιστα κατεθορυβήθη ἀπὸ δύω πολέμους, μεγάλους καὶ καταστρεπτικούς. Ἡ Ρωσσία κατ' ἐκείνας τὰς περιστάσεις ποτὲ μεν λόγῳ εἰσβολῆς καὶ κατακτήσεως κατεῖχε τὰς ἐπαρχίας ταύτας, ποτὲ δὲ ὡς γείτων ἰσχυρὰ ἢ ὡς προστάτρια Δύναμις, ἐπενήργει ἰσχυρῶς ἐπ' αὐτὰς, καὶ ἐκυβέρνα, διώκει ἢ ἐνεφιλοχώρει εἰς ὅλας τὰς ὁποσοῦν σπουδαίας ὑποθέσεις.

Ἐκ τοιούτων συμβεβηκότων εἶναι εὔκολον νὰ κατανοήσῃ τις ποία ἦτον ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ρωσσικοῦ προξενείου καὶ ποία ἡ ἐπενέργεια τοῦ γραμματέως του, ὅστις, διὰ τῆς εὐφυΐας του καὶ τῆς βαθείας τῶν τοπικῶν πραγμάτων γνώσεως, κατέστη ἰσχυρὸς ἐν ταῖς ἡγεμονίαις, καὶ χρήσιμος εἰς τὴν σπανίαν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ἐπικράτησιν τοῦ δικαίου.

Ἡ ἰσχύς του ἐστράφη πρὸς ἐνδυνάμωσιν τῆς φιλικῆς ἑταιρείας, τῆς ὁποίας ἦτον εἷς τῶν τεσσάρων ἢ πέντε πρώτων μυστῶν καὶ προταθλητῶν. Εὑρεθεὶς κατὰ τύχην ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ προξενείου μετὰ τοῦ μακαρίτου Γ. Λεβέντη, συνεκοινώνει καθ' ἡμέραν τὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς φόβους του, καὶ ἀμφότεροι ἐδέσμευον νέους προσηλύτους μὲ τοὺς ἀπορρήτους τῆς ἱερᾶς συνωμοσίας δεσμούς. Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως δὲν κατῆλθεν εὐθὺς εἰς Ἑλλάδα, ἀλλ' εἰργάζετο ὑπὲρ αὐτῆς καὶ παρεμύθησεν ἀπείρους συμφορὰς, ἀπείρους θλίψεις ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας ἐγέννησεν ἡ ἀνύψωσις Ἑλληνικῆς σημαίας εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους.

Αἱ περιπλοκαὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων καὶ ἡ κουφότης τῶν διεπόντων τὴν Τουρκικὴν κυβέρνησιν κατὰ τὸ 1828 ἐπέφερον τὴν διακήρυξιν τοῦ τελευταίου Ρωσσικοῦ πολέμου, τὸν ὁποῖον τῆς ἱερᾶς συμμαχίας αἱ ἐπενέργειαι εἶχον πολὺν χρόνον ἐπιβραδύνει. Ὅλ' οἱ σύγχρονοι ἐνθυμοῦνται ὅτι ἡ πρώτη ἐκστρατεία, καὶ τοι ἔνδοξος, δὲν ἦτον ἀποτελεσματική· ὅτι ἡ Εὐρώπη εἶδε διαψευδομένας τὰς ἐλπίδας ἢ τὰς ὀρρωδίας της περὶ ἀμέσου ἀποπερατώσεως τοῦ πολέμου, διὰ συμπλοκῆς ῥαγδαίας ἢ διὰ τολμηρᾶς εἰσβολῆς εἰς τὸ κέντρον τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας. Τὶ κυρίως ἐπέφερε τὴν βραδυπορείαν καὶ τὸ ἀτελεσφόρητον, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος, στρατοῦ τρομεροῦ καὶ ἐνθουσιώδους; Δὲν ἐπιχειροῦμεν νὰ περιγράψωμεν ὅλα τὰ αἴτια· ἀλλ' ἐν τῶν αἰτίων ἦτο βεβαίως ἡ ἀταξία περὶ τὴν εὕρεσιν, ταμίευσιν καὶ προπαρασκευὴν τῶν ἐφοδίων τοῦ πολέμου. Ἡ προσωρινὴ αὕτη ἀποτυχία ἐγέννησε, κατὰ τὸ σύνηθες, τὰς ἀμοιβαίας κατηγορίας καὶ ἀντεγκλήσεις μεταξὺ τῶν ἐπιτεταγμένων τὸ ἔργον ἀρχῶν. Ὁ στρατάρχης Διεβίτζ ἀναλαβὼν τὴν στρατηγίαν κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος καὶ ἀποπερατώσας εὐτυχῶς τὸν πόλεμον ἐκατηγόρησε πολλοὺς τῶν Ρώσσων ὑπαλλήλων, μεταξὺ αὐτῶν πρέσβυν τινὰ σήμερον ἐπισημότατον, τὸν Κ. Λέλην, διατελέσαντα ἐν Ἀθήναις παρὰ τῇ Ρωσσικῇ πρεσβείᾳ, καὶ τὸν Κ. Δομνάνδον. Αὐτὸς, πλήρης ἀγανακτήσεως διὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην, μετέβη εὐθὺς εἰς Πετρούπολιν καὶ ἐζήτησεν ἐπιμόνως νὰ δικασθῇ ἢ νὰ τύχῃ τῆς παραιτήσεώς του. Ἐπὶ ἓξ μῆνας ἔθεσεν ἀδιακόπως τὸ δίλημμα τοῦτο· ἀλλ' ὁ Κ. Ῥοδοφοινίκης εἰς τοῦ ὁποίου τὸν κλάδον ἀνήγετο, δυσμενῶς πρὸς τὸν Δομνάνδον φερόμενος, ἠρνεῖτο πᾶσαν ἀπάντησιν. Τότε αὐτὸς παραιτηθεὶς, δρομαῖος ἀπῆλθεν εἰς Παρίσια.

Ἐνταῦθα ἐτελείωσεν ἡ πρώτη ἐποχὴ τοῦ βίου του, ἡ πλέον εὐδαίμων καὶ ἡ πλέον δραστηρία, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξ ἀγνώστου γραμματέως ἐμπόρου, ἔγινε πρῶτος γραμματεὺς τοῦ Ρωσσικοῦ προξενείου, διαμείνας εἰς τὴν θέσιν ταύτην, ἡ ὁποία βεβαίως δὲν εἶναι ἐπιφανὴς, ἀλλ' εἰς χεῖρας τοῦ εὐφυοῦς τούτου ἀνδρὸς κατέστη λαμπροτάτη καὶ παντοδύναμος, ἀντιθέτως πρὸς τὰς ἕξεις τὰς παρ' ἡμῖν ἐπικρατούσας, ὅπου αἱ ἐπιφανέστεραι λειτουργίαι ἐκφαυλίζονται, ἐις χεῖρας ἀνικάνους περιερχόμεναι.

Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων του, ἀπηντήσαμεν λογιστικάς τινας καταστάσεις, κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐμφαινούσας τὸ ποσὸν τῆς περιουσίας του. Αἱ καταστάσεις αὗται εἶναι πολύτιμοι εἰς τὸν βιογράφον, διότι ἡ ἰδιωτικὴ συνείδησις καὶ ἡ πολιτικὴ ἀρετὴ ἀπεικονίζονται πολλάκις ἐντὸς αὐτῶν, ὡς ἐπὶ θερμομέτρου τῆς ἀτμοσφαίρας αἱ ποικιλίαι καὶ αἱ μεταβολαί. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνεχώρησεν ἀπὸ Βουκουρέστιον καὶ ἀπεχαιρέτησε τὴν Ρωσσικὴν ὑπηρεσίαν, ἐκέκτητο ἑξακισχίλια καὶ ἑπτακόσια

χρυσᾶ Αὐστριακὰ κατὰ τὴν ἰδιόγραφον σημείωσιν τοῦ φιλογενοῦς καὶ ἀγαθοῦ Βαρόνου Σακελλαρίου, ὅστις τραπεζίτης ὢν τοῦ Κ. Δομνάνδου, κατὰ παραγγελίαν του μετεβίβασε τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς τὸν ἐν Παρισίοις τραπεζίτην Κ. **Rougemont**. Εἰς διάστημα δεκατριετοῦς ὑπηρεσίας ἰσχυρᾶς καὶ πολυπράγμονος ἐντὸς τῶν δύω ἡγεμονιῶν, δὲν ἀπεταμίευσε παρὰ τὸ μικρὸν τοῦτο ποσὸν, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο γὰ ἦναι εὐτελὲς ἀντίτιμον δωροδοκίας διὰ μίαν μόνον ὑπόθεσιν, ἐὰν ὁ Δομνάνδος ὑπέκυπτεν εἰς τοὺς δελεασμοὺς αὐτοῦ τοῦ ἐπαράτου δαίμονος, τοῦ ὑπὸ τὴν θελκτικὴν μορφὴν Αὐστριακῶν Δαρεικῶν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα ἐπιφοιτήσαντος.

Παρ' ἀνδρῶν ἀξιοπίστων καὶ ἀδιαφόρων πρὸς τὸν Δομνάδον μαθόντες ἀναφέρομεν τὸ ἑξῆς περιστατικόν. Ὁ Πρίγγιψ Γρ. Γκίκας ἡγεμονεύων τῆς Δακίας ἐκατηγορήθη εἰς τὰς Ρωσσικὰς ἀρχὰς ὅπα παρὰ τῶν ἀντιπολιτευομένων ὅτι ἐσφετερίσθη χρήματα καὶ ἐδωροδοκήθη. Ὁ Γ. πρόξενος, ἤ, ὡς νομίζομεν, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυς τῆς Ρωσσίας διαβαίνων ἐκ Βουκουρεστίου διετάχθη νὰ ἐξετάσῃ αὐστηρῶς περὶ τοῦ πράγματος. Αὐτὸς ἀπευθυνθεὶς εἰς τὸν Δομνάνδον ἐπληροφορήθη παρ' αὐτοῦ ὅτι ἡ κατηγορία ἦτο ψευδεστάτη, καὶ εἰς τὴν κατάψευσιν τῆς διαβολῆς μετεχειρίσθη τὴν συνήθη του εὐφράδειαν καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ζῆλόν του. Ὁ ἡγεμὼν Γκίκας προσκαλέσας ἐπίτηδες τὸν ηὐχαρίστησε περιπαθῶς· εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς ἐπισκέψεώς του, σφίγγων τὴν δεξιάν του παρεισῆξεν εἰς τὸν λιχανόν του, δακτύλιον τὸ ὁποῖον ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐζήτησεν ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἠγόρασεν ἐπὶ τρισχιλίοις χρυσοῖς Αὐστριακοῖς, δηλ. ἐπὶ τιμήματι ἴσῳ μὲ τὸ ἤμισυ τῆς περιουσίας τοῦ Δομνάνδου. Αὐτὸς ἠδύνατο ἴσως σοφιζόμενος ὁπωσοῦν μὲ τὴν συνείδησίν του νὰ δεχθῇ τὸ δῶρον ἄσχετον φαινόμενον πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν του καὶ προσφερόμενον ὡς δεῖγμα ἡγεμονικῆς φιλίας, ἀλλ' ἠρνήθη καὶ ἀπέκρουσεν εὐμενῶς τὸ φιλοδώρημα. Ἀπετροπιάζετο ἀληθῶς τὴν δωροδοκίαν εἴτε φανεράν, εἴτε κρυπτομένην, καὶ τοῦτο ἐντὸς περιέχοντος κοινωνικοῦ μεμολυσμένου ἀπὸ τὸ ἀδίκημα τοῦτο· ἀλλ' ἡ ψυχικὴ ἰσχὺς τοῦ ἀληθῶς ἐναρέτου συνίσταται μάλιστα εἰς τὸ ν' ἀνθίσταται κατὰ τῆς ἐπικρατούσης ἐν τῇ κοινωνίᾳ κακίας, νὰ μένῃ ἀμόλυντος καὶ ὑγειὴς μεταξὺ τῆς γενικῆς ἐπιδημίας, καὶ νὰ σωφρονῇ μεταξὺ τῶν φιληδόνων γοητειῶν τῆς Σιβάριος ἢ τῆς Καπύης.

Πολλάκις ἐθέσαμεν καθ' ἑαυτοὺς τὰ ἑξῆς ζητήματα. Πῶς ὁ Δομνάνδος ἀπὸ τὸ γενικὸν προξενεῖον τῆς Ρωσσίας εἰσεπήδησεν εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς φύσεως, ἅμα φθάσας εἰς Παρισίους; Ὑπάρχουσι κλίσεις τινὲς ἀκαταμάχητοι αἱ ὁποῖαι πρὸς καιρὸν μὲν παρεκτρέπονται ἀπὸ τυχαῖα τινὰ περιστατικὰ, ἀλλὰ δὲν δαμάζονται οὔτ' ἐξαλείφονται ὁλοτελῶς. Τοιαύτη ἦτον ἡ πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας τοῦ Δομνάνδου κλῆσις, ὥστε, ὡς ὁ ἴδιος πολλάκις ὡμολόγησεν, ἐν μέσῳ τῶν ἐργασιῶν του καὶ τῶν πολιτικῶν του φροντίδων, ἡ θέα ἄνθους ἢ φυτοῦ ὁπωσοῦν ἀσυνειθίστου, ἡ συνάντησις ζώου ἢ ἀνώμαλός τις τῆς γῆς διαμόρφωσις τῷ ἐπροξένουν βαθείας σκέψεις καὶ ἐξύπνων ὅλας τὰς ἐνθυμήσεις τῶν στοιχειωδῶν σπουδῶν τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τὰς ὁποίας ἀλληλούχησε διὰ μελέτης συγγραμμάτων καὶ διὰ τῆς εἰς τὰ μουσεῖα ἐπιφοιτήσεως. Διὰ ταῦτα ἅμα ἀφιχθεὶς εἰς Παρίσια, ἀποβαλὼν πᾶσαν ἄλλην μέριμναν βιωτικὴν ἐδόθη εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν ἐνδόξων τῆς ἐπιστήμης ταύτης καθηγητῶν τοῦ **Cuvier**, τοῦ **Geuffroi Saint Hilaire** κλ.

Ποίαν αἰφνιδίαν μεταβολὴν ὑπέστη ὁ βίος τοῦ Δομνάνδου! Δὲν εἶναι δυσεξήγητον πῶς ὁ ἀβροδίαιτος οὗτος κάτοικος τοῦ Βουκουρεστίου καὶ τῶν Ἰασίων μετεποίησεν αἴφνης ὅλας τὰς ἕξεις του καὶ αὐτεσχεδιάσθη φοιτητὴς τῆς Σορβόνης, τοῦ Γαλλικοῦ σχολείου ἢ τοῦ βοτανικοῦ κήπου, ἢ ἀκόλουθος ἀκάματος τῶν γαιωλογικῶν καὶ τῶν βοτανικῶν διεκδρομῶν; Τὰς ἀτρύτους αὐτοῦ ἐργασίας ἐνίσχυεν ἐνταυτῷ καὶ διεποίκιλλεν ἡ συζωία μετὰ τῶν ἐνδόξων ἐπιστημόνων, τῶν ὁποίων κατέκτησε τὴν εὔνοιαν διὰ τῆς ἀφοσιώσεώς του πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ διὰ τῆς ἀπαραμίλλου ἐκείνης στωμιλίας καὶ τῆς βαθυτάτης γνώσεως ὅλων τῶν συνηθειῶν τῆς ἀνωτάτης συναναστροφῆς, ἀπὸ τὰς ὁποίας εἶναι ἀχώριστος ἡ ἐν Παρισίοις ἀριστοκρατία τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Τέσσαρα ἔτη διῆλθον εὐδαίμονα καὶ νεανικὰ μετὰ τὰ ὁποῖα ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Ἑλλάδα ἐπὶ σκοπῷ (ὡς προκύπτει ἐκ διαφόρων ἐγγράφων καὶ σημειώσεων) νὰ ἐξετάσῃ γαιωλογικῶς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὕστερον νὰ κατασταθῇ μονίμως ἐν αὐτῇ. Τῷ ὄντι κατὰ τὸ 1834 κατῆλθεν εἰς Ἑλλάδα, καὶ μετὰ μικρὰς περιοδείας ἐπιστημονικὰς κατῴκησεν ἐν Ἀθήναις, καὶ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ πανεπιστημίου σύστασιν διωρίσθη καθηγητὴς τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Ὅσοι τῶν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων ἐτόλμησαν ν' ἀναλάβωσι διδασκαλίαν πανεπιστημονικὴν καὶ νὰ δημιουργήσωσι παραδόσεις ἀκαδημαϊκὰς, αὐτοὶ δικαίως θεωροῦνται οἱ ἀληθεῖς τοῦ πανεπιστημίου καθιδρυταί. Ἐλπίζομεν ὅτι κατὰ τοὺς νόμους τῆς προόδου, θέλουσιν ἀναλάμψει εἰς τὸ μέλλον ἄνδρες ἐξοχώτεροι ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, ἥτις ἐτίμησεν ἄλλοτε πολυειδῶς τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλ' ὅσοι ἐτόλμησαν πρῶτοι ν' ἀνάψωσι τὴν λαμπάδα τοῦ πανεπιστημίου φωτὸς, αὐτοὶ ὅσον μικραὶ καὶ κόσμιαι εἶναι αἱ ἀξιώσεις των πρὸς τὴν ἐπιστήμην, δικαιώματα θάρρους καὶ προτεραιότητος ἀγτιποιοῦνται ἴσως δικαίως ὀλίγας γραμμὰς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ καθηγεσία του ἄφησε βαθείας ἐνθυμήσεις εἰς τὸν ὅμιλον τῶν φοιτητῶν· ὅσοι ἐξ αὐτῶν μάλιστα ἐφοίτησαν εἰς ἄλλα πανεπιστήμια καὶ κατηρτίσθησαν ἐπαγγελλόμενοι ἤδη τὸν ἰατρὸν ἢ

τὸν καθηγητὴν, μαρτυροῦσιν εὐγνωμόνως περὶ τῆς ἀξίας τῶν πολυτίμων τούτων ἀκροάσεων.

Ὁ μακαρίτης Δομνάνδος ζήσας πολὺν χρόνον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, δὲν ἦτο κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἡ ὀνοματολογία τῆς διδασκαλίας του ἦτον ὀρθὴ καὶ ἐπιτυχής. Μεταξὺ τῶν πραγμάτων του, σώζεται ὄγκος τετραδίων καλῶς γεγραμμένων περιεχόντων τὰς παραδόσεις του, συνάμα δὲ καὶ πλῆθος ἄπειρον σημειώσεων καὶ φυσιολογικῶν παρατηρήσεων. Ἡ διδασκαλία του ἦτον εὔληπτος καὶ εὐκρινὴς ἀπηλλαγμένη τῶν δύω ἄκρων κακιῶν τοῦ κόμπου καὶ τῆς ταπεινότητος, δύω σκοπέλων ἐπίσης φευκτέων ἀπὸ τὸν ὁμιλοῦντα δημοσίως ἢ τὸν γράφοντα.

Ὡς δὲ πρὸς τὸ τερπνὸν, ἀφελὲς, ποικίλον εὐφυὲς καὶ διδακτικὸν τῆς ὁμιλίας του, ὁ Δομνάνδος ἦτον ἀπαράμιλλος. Εἴτε διδάσκων εἴτε ἐν συναναστροφαῖς διαλεγόμενος ἐδέσμευε τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του καὶ κατεκήλαινε τὰς ἀκοάς των. Ἡ ἐνθύμησις τοῦ εὐτραπέλου ἐκείνου καὶ κομψοῦ λόγου ποτὲ μὲν διηγουμένου ἱστορήματα περίεργα συλλεγόμενα ἀπὸ τὸν πολύπλαγκτον βίον του, ποτὲ δὲ ἐφαπτομένου εὐφυῶς καὶ ἀκάκως τῶν ἐφημέρων ζητημάτων, ἢ διατρίβοντος περὶ τὰς ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις καὶ περὶ τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως τὰ ὁποῖα καθίστα καταληπτὰ καὶ οἰκεῖα εἰς τοὺς ἀκροωμένους, σώζεται διὰ παντὸς ἀνεξάλειπτος μεταξὺ τῶν φίλων του.

Ἐν τῇ Ἑλλάδι μένει εἰσέτι ἄγνωστος ἡ τέρψις καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν νυκτερινῶν συναναστροφῶν, ὅπου ἡ ἰδέα μὴ στενοχωρουμένη ἀπὸ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς δημοσιότητος ἀποκαλύπτεται ἀτημέλητος, διατεμνομένη εἰς γοργοῦ διαλόγου τὰς ἐλευθέρους περιόδους, ὅπου τῶν δύω φύλων ἡ συνδιατριβὴ ἀφαιρεῖ πᾶν ὅ,τι ἡ ἐμβρίθεια ἔχει σχολαστικὸν, μεταδίδει δὲ εἰς τὸν γυναικωνίτην σπουδαιότητα ἔμμουσον. Ἐν ταῖς τοιαύταις συναναστροφαῖς πολιτικὰ σχέδια ἰχνογραφοῦνται, σπουδαίων ἐφημερίδων διατριβαὶ σχεδιάζονται, συμπλέκονται τὰ στέμματα τῆς κριτικῆς καὶ ἡ ἀνιλεὴς αὐτῆς μάστιξ σχοινοπλοκεῖται. Τῆς ὀρχήσεως τὸ ποδοκρότημα καὶ ὁ μεταξὺ τῆς πίκας καὶ τοῦ καροῦ διαξιφισμὸς κατασιγάζουσι παρ' ἡμῖν τὸν λόγον ἐν γωνίᾳ που πληθόντων δωματίων καταφεύγοντα. Ἡ συναναστροφὴ εἰσέτι δὲν ἐγεννήθη· ἡ συναναστροφὴ ἐν τούτοις εἶναι ἀναγκαῖον ὄργανον ἀναπτύξεως νοητικῆς, μέσον κοινωνικῆς συνδιαλλαγῆς, ἀμοιβαίας ἀνοχῆς συμφιλιώσεως καὶ τέρψεως ἐργαστήριον, καὶ ἀναγκαῖος θεσμὸς τῆς Πολιτείας τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἐλευθέρου συλλογισμοῦ. Τοῦ Δομνάνδου ἡ ἄπειρος πρὸς τὸ λέγειν κομψότης καὶ ἡ εὐκολία ὑπεδείκνυεν ὁποίων ἡδονῶν μένομεν ἄγευστοι.

Ἀντιπροσωπεύσας μετὰ τοῦ Κ. Βούρου τὸ Πανεπιστήμιον εἰς τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδον τῶν φυσικοϊστορικῶν, ἀνέγνωσεν ἀξιόλογον ὑπόμνημα περὶ τῆς γαιωλογικῆς καταστάσεως τῆς νήσου Θήρας. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ νέου τῆς Ἑλλάδος Πανεπιστημίου ἔλαβον λαμπρὰν δεξίωσιν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ συλλόγου. Εἷς τῶν ἀποτελούντων μέρος αὐτοῦ εἶπε τῷ Δομνάνδῳ ὅτι βεβαίως ἐστάλη ὡς ὁ ἐπισημότερος καθηγητὴς τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος τοῦ πανεπιστημίου· ἀπατᾶσθε, ἀπεκρίθη κοσμίως, ἐστάλην διότι γνωρίζω τὰ Ἰταλικά.

Τὸ νῆμα τῶν καθηγητικῶν ἐργασιῶν ἐκόπη ἀπὸ τὴν ἀνηλεῆ ἀτραπὸ τῆς πολιτικῆς· ἐδέχθη ἀγογγύστως τὸ δυστύχημα καὶ παρεδόθη ἔκτοτε εἰς τῆς δημοσιογραφίας τοὺς κόπους καὶ τὰς μερίμνας. Ἡ ἐφημερὶς τοῦ **Courrier d'Athènes** παρ' αὐτοῦ δημιουργηθεῖσα καὶ ζήσασα ὀκτὼ ἔτη, θέλει μείνει ὡς ὑπόδειγμα μετρίας καὶ περιεσκεμμένης ἀντιπολιτεύσεως.

Ἤκουσα πολλάκις ὅτι ἡ δημοσιογραφία βλάπτει τὴν Ἑλλάδα ἐξωτερικῶς ἀνακαλύπτουσα τὴν γύμνωσίν της. Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη ἔχει τι ἀληθὲς καὶ νομίζω ὅτι ἡ ἐλευθέρα δημοσιογραφία ὀφείλει νὰ μὴ λησμονῇ καὶ τὸ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἀκροατήριον ἀσυνείθιστον εἰς τὰς καθημερινὰς διαμάχας καὶ μὴ ἐννοοῦν τὴν ἔννοιαν τῶν πολυθορύβων συζητήσεών μας· ἀλλ' ἡ ἐφημεριδογραφία ζῇ ἐντὸς τῆς κοινωνίας, συμμετέχει τῶν ἀτελειῶν της καὶ πάσχει τὰ αὐτὰ νοσήματα τὰ ὁποῖα νοσεῖ πᾶν ἀνθρώπινον κατασκεύασμα. Ἡ ἐλευθερία τῶν συζητήσεων ἔχει τὰς αὐτὰς ἀρετὰς καὶ τὰς αὐτὰς ἀτοπίας ἐν Παρισίοις, ἐν Λονδίνῳ καὶ ἐν Ἀθήναις, ἀναλόγως δὲ περισσοτέρας ἀτοπίας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ· ἀλλὰ τὸ δίλημμα τίθεται μεταξὺ τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἀργυρωνήτου εὐγλωττίας τῶν γειτωνικῶν ἐφημερίδων γαλλιστὶ γραφομένων, τῶν ὁποίων « ἁ βάρβιτος χορδὴ ἔρωτα μοῦνον ἠχεῖ ». Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀνάγκην νοητικῶν πρὸς τὸν εὐνομούμενον κόσμον συνδέσμων· ἐφημερὶς δὲ γαλλιστὶ γεγραμμένη μὲ τὴν μετριοπάθειαν καὶ μὲ τὸν εὐφραδῆ κάλαμον τοῦ Δομνάνδου ἐνισχυομένη δὲ ἀπὸ συνδρομὴν πολλῶν λογίων εἶναι ἀναγκαῖον μέσον συγκοινωνίας πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη.

Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐν τῇ Δημοσιογραφίᾳ, ἐν τοῖς ἐπιστημονικοῖς συλλόγοις ἄφησεν ἐνθυμήσεις ἀνεξαλείπτους. Ἐν δὲ τῇ βιομηχανικῇ ἐπιτροπῇ, τῆς ὁποίας πολὺν χρόνον προέδρευσε καὶ ἐνίσχυσε τὰς ἐργασίας, ὁ ἀξιότιμος Κ. Α. Ῥάλλης ἔγινεν ἑρμηνεὺς τῆς γενικῆς τῶν μελῶν θλίψεως.

Ὁ ἀγαθὸς καὶ φιλόφιλος Δομνάνδος κεκοπιακὼς, πενόμενος καὶ νοσῶν ἐγκατέλιπε τὸν ἐφημεριδογραφικὸν βίον καὶ ἐδέχθη τὸν εἰς Παρίσια διορισμόν του ὡς Α. γραμματεὺς τῆς ἐν Παρισίοις Ἑλληνικῆς πρεσβείας· ἀνεχώρησε δὶ πλήρης μελαγχολικῶν προαισθήσεων περὶ τῆς ἀνεπιστρέπτου ἀποδημίας του. Διέταξε λοιπὸν ὅλα του τὰ πράγματα, ἔγραψε διαθήκην ὑπὲρ τῆς πενομένης ἀδελφῆς του, ἐδωρήσατο τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην του εἰς τὸ πανεπιστήμιον καὶ ἀπέπλευσε τῆς Ἑλλάδος. Αἱ προαισθήσεις του δυστυχῶς ἐπαλήθευσαν. Ἐν τῇ πόλει τῶν Παρισίων τὴν ὁποίαν ἐξόχως ἠγάπα ὡς ἄλλην πατρίδα του, ὀλίγας ἡμέρας ἔζησεν ἀνωδύνους ἐν διαστήματι ἑνὸς ἔτους. Ἡ φιλία παρεμύθησε καὶ κατεπράϋνε πολλάκις τὰς τηξυμελεῖς ἀσθενείας του, ἀλλ' αἴφνης ἀσθηματικὸς πνιγμὸς κατέλαβεν αὐτὸν αἰφνιδίως καὶ τὸν κατέστρεψε μεμονωμένον ἐν τῷ δωματίῳ του κατὰ τὸ μεσονύκτιον.

Τοιοῦτος ἐν συνόψει ὁ βίος τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ὅστις ὡς πρῶτος μύστης τῆς φιλικῆς ἑταιρείας, ὡς λειτουργὸς ξένης Κυβερνήσεως, ὡς καθηγητὴς καὶ δημοσιογράφος ὠφέλησεν ἀείποτε τὴν πατρίδα, καὶ πανταχοῦ ὅπου διέτριψεν ἄφησεν ἐντίμους ἐνθυμήσεις καὶ φίλους διακαῶς πενθοῦντας τὴν ἐκ τῆς γῆς ταύτης ἀποδημίαν του.

Π. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἡ Κ. ΛΕΒΡΟΥΝ

ΚΑΙ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ.

Ἐβασίλευε Λουδοβίκος ὁ ΙΣΤ'. Τότε ἤκμαζεν ἡ ζωγράφος Κ. Λεβροὺν, ἥτις ἠρᾶτο περιπαθῶς τῆς ἀρχαίας τέχνης. Περίδοξος δὲ γενομένη, ἐδέχετο εἰς τὸν οἶκόν της τὸ ἐκλεκτὸν τῆς παρισινῆς κοινωνίας.

Ἡ *περιήγησις τοῦ Ἀναχάρσιδος*, ὑπὸ Βαρθελεμῆ εἶχεν ἐκδοθῆ. Ἐν πᾶσιν ἤρχισαν νὰ εἰσχωρῶσιν τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ἔθιμα. Ἡ Κ. Λεβρούν καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Κ. Βιγαῖος, ἔβαλόν ποτε κατὰ νοῦν νὰ μεταποιήσωσι δεῖπνόν τινα διδόμενον παρ' αὐτῶν, εἰς *συμπόσιον Ἑλληνικὸν παρὰ τῇ Ἀσπασίᾳ*. Προσεκλήθη ὁ μάγειρος καὶ ἔλαβεν ὅλας τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας εἰς τὸ κατασκευάσαι καρυκεύματα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον Ἀττικά, (ἡ Κ. Λεβρούν δὲν ἐτόλμα νὰ προελάσῃ, ὡς ἡ Κ. Δασιὲ, μέχρι τοῦ μέλανος ζωμοῦ τῶν Λακώνων.), Ἡ αὐ-

θουσα τοῦ συμποσίου μετεσχηματίσθη εἰς τρίκλινον, ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐτέθησαν τὰ ὡραιότερα ἐτρουφρίκιά ἀγγεῖα· ὁ Κ. de Cubières ἔστειλε νὰ φέρῃ τὴν χρυσῆν λύραν του, ἣν ἔμελπεν, ὡς Ἀμφίων. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, παραγίγνεται καὶ ὁ ποιητὴς Λεβρούνος. Ἡ νέα Ἀσπασία τὸν περιβάλλει πάραυτα διὰ χλαμίδος πορφυρᾶς καὶ θέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του στέφανον ἐξ ἀνθῶν. Πολλαὶ γυναῖκες ὠνομασταὶ ἐπὶ τῇ καλλονῇ των ἔρχονται ἀλληλοδιαδόχως καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ὑποβάλλονται μεταμόρφωσιν. Ὁ Σωδέτος, ὁ Γυγγεναῖος, ὁ Βιγαῖος καὶ ὁ Ῥιβιέρος περιβάλλονται τὴν ἀττικὴν ἐνδυμασίαν καὶ κατακλίνονται πρὸ τῆς τραπέζης, ἄδοντες τὸν περιώνυμον ἦχον τοῦ Γλούκου.

«*Τῆς Πάφου καὶ τῆς Κύθης ὁ Θεὸς*» ἦχον, πρὸς ὃν ὁ Κ. Κουμπιέρος ὑποκρούει τὴν χρυσίνην αὐτοῦ λύραν.

Δύο νέαι δοῦλαι, ἐνδεδυμέναι ποδήρεις χιτῶνας, αἱ νεάνιδες de Bonneil καὶ Λεβρούνη, ἐκέρνον τὸν οἶνον εἰς κρατῆρας τοῦ Ἡρακλείου (Herculaneuum).

Τὴν ἐπιοῦσαν εἰς Παρισίους ἄλλος λόγος δὲν ἐγίνετο ἢ περὶ τοῦ συμποσίου τούτου, οὗ ἡ δαπάνη ἐλέγετο, ἀνέβη εἰς 20 χιλ. φράγκων. Ὁ βασιλεὺς ἤλεγξε τὸν Κ. Cubières ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ἀσωτείᾳ, καὶ μετὰ βίας οὗτος ἠδυνήθη νὰ δικαιολογηθῇ. Βραδύτερον, ὅτε ἡ εἴδησις αὕτη διεφημίσθη καὶ ἐν Εὐρώπῃ, θαυμάσιά τινα ἐρρέθησαν. Ἐν Ῥώμῃ εἶπον τὴν δαπάνην τοῦ συμποσίου ἀναβᾶσαν εἰς 30 χιλ. φρ. ἐν Βιέννῃ εἰς 50, εἰς Πετρούπολιν εἰς 60, καὶ εἰς Λονδῖνον εἰς 80 χιλιάδας!

Τί δαί; Τὸ ὅλον τῆς δαπάνης τοῦ δείπνου ἐκείνου, συγκειμένου ἐξ ἰσχάδων, ἐλεῶν, σταφυλῆς, ἑνὸς πουλίου καὶ δύο ἐγχέλεων ἐν *καρυκεύματι ἑλληνικῷ* καὶ ἑνὸς μελοπήκτου πλακοῦντος, ἦτο ἐκ *φράγκων εἴκοσι*.

Ἡ ἀνωτέρω εἰκονογραφία παρίστησι τὴν εἰκόνα τῆς Κ. Λεβρούν, γενομένην ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας. Ἡ Κ. Λεβροὺν φέρει ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν καὶ περικαλλὴς αὐτή, θλίβει εἰς τὰς μητρικὰς ἀγκάλας της τὴν περικαλλεστάτην θυγατέρα της. Μὴ ἤθελε διὰ τούτου ἡ θαυμασία καλλιτέχνις νὰ παραστήσῃ ἡμῖν καὶ τὴν μητρικὴν στοργήν, τὸ μόνον ἀγνόν, τὸ μόνον ἀληθὲς καὶ οὐρανόφυτον ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων;

Κ. Π.

ΔΥΟ ΚΛΙΣΕΙΣ

(*Διήγημα*)

Ὁ Κ. Ὠβρέη στρατηγὸς ἐν ἀποτάξει, κατέστρεφε καρδίας, καθ' ἣν ἐποχὴν κατεστρέφετο ἡ Βαστίλλη. Κατὰ τὸ 1845 ὅμως δὲν ἦτο καθόλου ἀξιέραστος, ἀλλά, καί τοι γέρων, κατώρθωσε νὰ νυμφευθῇ νέαν τινὰ καὶ ὡραίαν κόρην.

Μίαν πρωΐαν ἦτο κατασυγχισμένος· συνέσπα τὰς ὀφρῦς, ἐκτύπα τὸν πόδα καὶ συνέτριβε μὲ ὀργὴν πᾶν ὅ,τι εὕρισκεν ὑπὸ τὴν χεῖρά του.

— Λυποῦμαι πολύ, στρατηγέ, τῷ ἔλεγεν εἷς γέρων ὑπηρέτης, λυποῦμαι πολύ, ἀλλὰ σᾶς εἶπα ἁπλῶς τὴν ἀλήθειαν.

— Καὶ τολμᾷς, ζῶν, νὰ κατηγορῇς τὴν σύζυγόν μου;

— Σᾶς ἐπαναλαμβάνω, στρατηγέ μου, ὅτι πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν ἤμουν εἰς ἑνὸς φίλου μου, κατοικοῦντος εἰς τὴν ὁδὸν *Γραμμῶν*, ὅτε εἶδα τὴν κυρίαν ἐμβαίνουσαν εἰς τὴν οἰκίαν μὲ βίαν, ὡς νὰ ἐπεριμένετο, ἀφοῦ εἶπεν εἰς τὸν θυρωρόν, χωρὶς νὰ σαθῇ, ὅτι πηγαίνει εἰς τὸν Κ. Ὀσκὰρ Μορέν. Ἐρώτησα τότε μὲ ἀπορίαν τὸν φίλον μου, τίς εἶναι αὐτὸς ὁ Ὀσκὰρ Μορέν. Δὲν τὸν γνωρίζω, μὲ εἶπεν, εἶναι ὀλίγος καιρὸς ἀφ' ὅτου κατοικεῖ ἐδῶ· εἰξεύρω μόνον ὅτι εἶναι νέος εἰκοσιπέντε χρόνων μόλις.

Ὁ στρατηγὸς ἵστατο πλησίον τραπέζης, ἐφ' ἧς ἦσαν κατὰ τάξιν διατεθειμένα διάφορα κοσμήματα καὶ ἀγαλμάτια, ἐκ τῶν ὁποίων ἁρπάσας ἕν, τὸ ἔρριψε μανιωδῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

— Γνωρίζων, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων ὑπηρέτης, ὅτι ὁ στρατηγὸς θεωρεῖ ὡς βάσιν τῆς οἰκιακῆς ἡσυχίας τὴν συζυγικὴν πίστιν, ἠθέλησα νὰ μάθω ἂν τὸ ἐγνώριζε καὶ ἡ κυρία. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐξήρχετο τακτικῶς καθ' ἡμέραν, τὴν ἠκολούθησα, καὶ τὴν εἶδα πάντοτε εἰσερχομένην εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν. Νὰ σᾶς εἰπῶ τώρα καὶ τὸ ἄλλο...

Διεκόπη αἴφνης ἀπὸ νέον κρότον· ὁ στρατηγὸς ἐτίναξεν ἕτερον ἄγαλμα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

— Ἐξακολούθησον, εἶπεν εἰς τὸν ὑπηρέτην.

— Αὐτὴ πάλιν ἔχει νὰ κάμῃ μὲ ἕνα Ἄγγλον, ἐπανέλαβεν αὐτὸς μὲ ἡσυχίαν. Χρεωστῶ νὰ σᾶς τὰ εἴπω ὅλα. Ἐνῷ ἡ κυρία κάμνῃ αὐτά, ἡ ἀνεψιά σας Μάρθα, ἡ νέα ὀρφανή, ἥτις κατοικεῖ ἐδῶ, διατηρεῖ πρό τινος καιροῦ μυστικὴν ἀλληλογραφίαν, ἐρωτικὴν ἴσως.

Ὁ στρατηγὸς ἡτοιμάζετο νὰ συντρίψῃ ἕτερον ἄγαλμα, ὅτε ὁ ὑπηρέτης του τὸν ἐμπόδισε, λέγων.

— Αὐτὸ εἶναι ἀθῶον, δὲν γράφει εἰς αὐτό, ἀλλ' εἰς τὸν Λεωνίδαν Μαλβίλ, ἐκεῖνον τὸν ἀχρεῖον... ἤθελα νὰ εἴπω ἐκεῖνον τὸν νέον, ὅστις ἔρχεται ἐδῶ. Τὰ γράμματά της τὰ στέλλει εἰς τὸ ταχυδρομεῖον δι' ἐμοῦ καὶ ὅλα φέρουν τὴν αὐτὴν ἐπιγραφήν. Πολλάκις λαμβάνει εἰς ἀπόκρισιν κάτι ὡραῖα γραμματάκια, τὰ ὁποῖα μοσχοβολοῦν μίαν ὥραν μακράν. Εἰς τὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας τοῦ στρατηγοῦ μου, ἐνόμισα χρέος μου νὰ προσέχω, καὶ ἰδοὺ ποῦ εὑρίσκονται τὰ πράγματά μας.

— Ἡ ἀνεψιά μου! ἐφώναζεν ὁ Κ. Ὠβρεὴ, ἡ ἀθῶα κόρη, ἥτις προχθὲς ἔτι ἐξῆλθε τοῦ Παρθεναγωγείου! Ἀδύνατον.

— Μὰ τὸν ἅγιον Ναπολέοντα! εἶπεν ὁ ὑπηρέτης, ὅστις εἶχεν ὑπηρετήσει εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἰταλίας, δὲν ἐψεύσθην ποτὲ, στρατηγέ μου.

— Σὲ πιστεύω παληκαρά μου. Πλὴν θὰ παρατηρήσω καὶ ἐγώ, καί.....

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνήγγειλαν ὅτι τὸ πρόγευμα ἦτον ἕτοιμον. Ὁ Κ. Ὠβρέη ἔκρυψε τὴν μανίαν του, καὶ παρετήρει προσεκτικῶς τὴν σύζυγον καὶ τὴν ἀνεψιάν του. Εἶχε δίκαιον νὰ φοβῆται δι' ἀμφοτέρας.

Ἡ Κυρία Ὠβρέη ἦτο εἴκοσι τεσσάρων ἐτῶν, μὲ πρόσωπον κανονικόν, μὲ στόμα μικρὸν καὶ πορφυροῦν, μειδιῶν καὶ ὁμιλοῦν ἐπίσης πνευματωδῶς, μὲ κόμην μέλαιναν καὶ ὀφθαλμοὺς ἐκφραστικωτάτους· ἡ μέση της ἠδύνατο κάλλιστα νὰ χωρέσῃ εἰς ἓν ψέλλιον· τὸ βάδισμά της ἦτο ὅλως παρισινόν, τὸ βλέμμα της ὅλως Ἱσπανικόν.

Ἡ Μάρθα, ἡ ἀνεψιὰ τοῦ στρατηγοῦ εἶχε πρὸ ὀλίγου κλείσει τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας της, ἦτο δὲ καθ' ὅλα ὡραία.

— Καλὲ, τί ἔχετε μαζί μου; εἶπεν ἡ Κ. Ὠβρέη, μὲ κυττάζετε μὲ ὕφος...

— Εἶσθε πολὺ εὔθυμος, κυρία.

— Ἐγὼ δὲ, τί σᾶς ἔκαμα, εἶπεν ἡ Μάρθα· μὲ ῥίπτετε κάτι βλέμματα!..

— Εἶσαι πολὺ μελαγχολικὴ καὶ σκεπτικὴ σήμερον.

Αἱ κυρίαι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατήσωσι τὸν γέλωτα. Ὁ στρατηγὸς ἐκτύπησε τὸν πόδα.

— Καὶ βέβαια! ἔχεις δίκαιον, ἐφώνησεν· ὅταν μία νέα συλλογίζεται τόσον, δὲν ἔχει τὸν νοῦν της εἰς τοὺς βίους τῶν Ἁγίων καὶ εἰς τὴν Ἁμαρτωλῶν Σωτηρίαν.

— Ἐλᾶτε δὰ τώρα καὶ σεῖς, μὴ κάμνετε τὸν κακὸν, τῷ εἶπε θωπευτικῶς ἡ σύζυγός του.

— Νὰ μὴ κάμνω τὸν κακόν! τὸ ἠθέλετε! ἐφώνησε. Δὲν ἀγαπῶ τὰ γλυκὰ τὰλόγια. Ἐγνώρισα μίαν γάταν, ἡ ὁποία ἐχάδευε πρὶν σχίσῃ μὲ τοὺς ὄνυχάς της.

Μετ' ὀλίγον ἡ Κ. Ὠβρέη τὸν ἠρώτησεν ἀδιαφόρως.

— Τί σκοπεύετε νὰ κάμετε σήμερον;

— Θέλει νὰ μὲ ἀπομακρύνῃ, ἐσυλλογίσθη ὁ στρατηγός. Τί σκοπεύω νὰ κάμω; εἶπεν. Ἔχω σκοπὸν νὰ μὴν τὸ κουνήσω σήμερον ἀπ' ἐδῶ... Ὄχι, ὄχι, ἔχω ὑποθέσεις, καὶ θὰ λείψω ὅλην τὴν ἡμέραν.

— Κάμνετε καλὰ, φίλε μου, νὰ κινῆσθε, εἶπε μὲ τὴν γλυκυτέραν φωνήν της ἡ Κ. Ὠβρέη, εἶσθε συνειθισμένος εἰς ἐνεργητικὴν ζωὴν, καὶ ἡ κίνησις θὰ σᾶς ὠφελήσῃ... Ἀλλὰ τί ἔχετε, καλέ... ἐσυντρίψατε τὸ ποτήριόν σας!

— Τί οἶνος εἶναι αὐτός! ποῖος τὸν ἔφερεν ἐδῶ!.. εἶπε πλήρης ὀργῆς. Νὰ ἰδῶμεν, ἐσυλλογίσθη, σκοπεύει ἆρά γε νὰ ὑπάγῃ καὶ σήμερον;..

— Θὰ ἐξέλθετε σήμερον, κυρία μου; ἠρώτησεν.

— Ὤ! ὄχι, ἀπεκρίθη ἡ σύζυγός του, δεν εἶμαι τόσον καλὰ, πάσχω ἀπὸ κεφαλαλγίαν.

— Ἡ ἄπιστη! ἐσυλλογίσθη ὁ στρατηγός.

— Παράξενον, εἶπεν ἡ Μάρθα· μὲ πονεῖ καὶ ἐμὲ ἡ κεφαλὴ τρομερὰ, καθὼς καὶ τῆς Ἐλεονώρας. μὲ συγχωρεῖτε νὰ ὑπάγω εἰς τὸν κοιτῶνά μου.

(Εὐτέρ. φύλ. 6 τόμ. ΣΓ'.)

— Διὰ τὰ γραμματάκιά της, ἐσυλλογίζετο ὁ Κ. Ὠβρέη. Πονοκέφαλον ἡ μία, κεφαλαλγίαν ἡ ἄλλη... Εὐκολώτερον εἶναι, βλέπω, νὰ πολεμήσῃ τις μὲ δέκα χιλιάδας Πρώσσους, παρὰ μὲ δύο Παρισινάς.

— Δὲν ἀγαπῶ τὰς γυναῖκας, αἵτινες εἶναι πάντοτε ἄῤῥωστοι, εἶπεν. Ἐν τούτοις νομίζω ὅτι ἡ ἀσθενὴς ὑγεία σας δὲν σᾶς ἐμπόδισε κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας μου νὰ διασκεδάσετε ὀλίγον. Ἀναμφιβόλως θὰ ἐκάματέ τινας ἐπισκέψεις.

— Καμμίαν. Ἦλθε μόνον ἡ Κυρία Λεστὰν, ὁ Κ. Λεωνίδας...

Ὁ Στρατηγὸς ἐκύτταξε τὴν Μάρθαν, ἥτις ἠρυθρίασεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Λεωνίδα.

— Ὁ Λεωνίδας! εἶπεν ὁ στρατηγὸς, αὐτὸς ὁ αἰσχρὸς, ὁ ἄθλιος...

— Πῶς τὸν μεταχειρίζεσθε, θεῖέ μου! Τί σᾶς ἔκαμε;

— Τὸν ὑπερασπίζεσαι... Ναὶ, βέβαια εἶναι χαμένος, καὶ ἂς ἔλθῃ καὶ ὁ ἴδιος νὰ τοῦ τὸ εἰπῶ. Νὰ ἡ ὥρα νὰ ἰδῶμεν αὐτοὺς τοὺς πυγμαίους νὰ πολεμοῦν μὲ ἡμᾶς τοὺς στρατιώτας τοῦ Ναπολέοντος.

— Ἀλλὰ, φίλε μου, εἶπε θωπευτικῶς ἡ Ἐλεονώρα, δὲν εἶναι ὅλοι ἀνδρεῖοι ὅσον σεῖς, ὡς εἷς τῶν ἡρώων τῆς *Ἱστορίας τῶν Νικῶν καὶ τῶν Κατακτήσεων τῶν Γάλλων*.

— Ὡραῖον καὶ μέγα σύγγραμμα, κυρία μου· ἐγὼ ὅμως μέλλω νὰ συνθέσω ἓν ἔτι μᾶλλον ἐκτεταμένον, τὸ ὁποῖον θὰ καλῆται *Νίκαι ἢ κατακτήσεις τῶν Γαλλίδων*.

Καὶ ἐξῆλθε μανιώδης.

Μετὰ μίαν ὥραν ὁ ὑπηρέτης του Ῥοβέρτος τῷ ἀνήγγειλε μυστικῶς ὅτι ἡ κυρία παρήγγειλε τὴν θαλαμηπόλον της νὰ τῆς ἑτοιμάσῃ ἐνδύματα, ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ.

— Καλὰ, τῷ εἶπεν ὁ στρατηγὸς, ἄφες με.

Ἅμα ἔμεινε μόνος, ἐῤῥίφθη ἐπὶ ἀνακλίντρου, καὶ ἔκρυψε μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν του. Δὲν τῷ ἔμεινε πλέον ἀμφιβολία, τὸν ἠπάτουν. Ἀφοῦ ἡ Ἐλεονώρα ἐπροφασίσθη κεφαλαλγίαν, ἀφοῦ εἶπεν ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξέλθῃ, ἑτοιμάζετο ἤδη δι' ἐπισκέψεις. Βεβαίως ἐπρόκειτο περὶ συνεντεύξεως ἀθεμίτου.

— Καὶ τὴν ἠγάπων τόσον, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ δυστυχὴς στρατηγὸς, τοῦ ὁποίου ἡ ὀργὴ εἶχε μεταβληθῆ εἰς βαθεῖαν θλῖψιν, τὴν ἠγάπων ὡς σύντροφον, ὡς σύζυγον, ὡς θυγατέρα μου...

— Ἀλλὰ θὰ τὴν ἀκολουθήσω, εἶπεν αἴφνης ἐγειρόμενος ἀποτόμως, θὰ τὴν ἀκολουθήσω, θὰ ἀναβῶ κατόπιν της, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐραστοῦ της, καὶ θὰ ζητήσω ἱκανοποίησιν.

Ἀφοῦ ἐγέμισε δύο πιστόλας καὶ τὰς ἔβαλεν εἰς τὰ θυλάκιά του, ἀνεσήκωσε τὸ παραπέτασμά του πρὸς τὴν αὐλὴν παραθύρου του, καὶ ἐπερίμενε τὴν ἔξοδον τῆς συζύγου του, ἥτις δὲν ἤργησε νὰ φανῇ· ὁ στρατηγὸς τὴν ἠκολούθησεν.

Ἡ Ἐλεονώρα ἐβάδιζεν ἐνώπιόν του μὲ βῆμα ἐλαφρὸν καὶ θελκτικόν, αὐτὸς δὲ περιπατῶν ἐξέταζε τὴν ἐνδυμασίαν της, εἰς ἣν συνήθως δὲν ἔδιδε προσοχήν.

— Ἡ πονηρά! ἐσυλλογίζετο, ἐξέλεξε, διὰ νὰ τῷ ἀρέσῃ, αὐτὸ τὸ φόρεμα, τὸ ὁποῖον τῆς πηγαίνει τόσον ὡραῖα! Ἄχ! αὐταὶ αἱ ἄπιστοι ῥάπτριαι! αὐταὶ εἶναι ἡ αἰτία τῆς διαφθορᾶς . . . ἀλλ' αὐτὸ τὸ περιέμενα! . . .

Αἴφνης ἠσθάνθη ῥίγος νὰ καταλαμβάνῃ τὴν καρδίαν του. Εἶδε τὸν ὡραιότερον ῥοδόχρουν πῖλον, ἕνα κατηραμένον πῖλον, ὅστις μετὰ τῆς κεφαλῆς ἣν περιεκόσμει, ἦτο γοητευτικώτατος. Κατὰ δὲ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, στρεψάσης ὀλίγον τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐλεονώρας, ὁ στρατηγὸς εἶδε τὸ πρόσωπόν της, καὶ ὡραίους μαύρους βοστρύχους, ἰδανικῶς κυματιζομένους εἰς τὸν ἀέρα.

— Ἡ ἄπιστος! εἶπε καθ' ἑαυτόν· διὰ τὸν ἄνδρα της ἀμελημένη πάντοτε, καὶ μὲ τὰ μαλλιὰ τυλιγμένα εἰς χαρτία, διὰ δὲ τὸν ἐραστὴν βοστρύχους . . .

— Ὡραία γυναῖκα! εἶπέ τις διαβαίνων.

— Ἔχεις δίκαιον, μὰ τὸν διάβολον, ἐψιθύρισεν ὁ στρατηγός. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἄνθρωπος δυστυχέστερος ἐμοῦ. Ὁ κόσμος λέγει ὅτι ἡ γυναῖκά μου εἶναι ὡραία, καὶ μετ' ὀλίγον θὰ τὴν ἴδω λειποτακτοῦσαν καὶ αὐτομολοῦσαν εἰς τὸν ἐχθρόν.

Διὰ νὰ διαβῇ μικρόν τινα ῥύακα ἡ νέα γυνὴ ἐσήκωσεν ὀλίγον τὸ ἔνδυμά της, ὑπὸ τὸ ἔνδυμα δὲ ὁ σύζυγός της διέκρινε πόδα μίκριστον καὶ θελκτικώτατον, πόδα χαριέστατα ὑποδεδυμένον καὶ κομψότατον.

— Πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ ποῦς τῆς γυναικός μου, εἶναι ὡραιότατος, ἐσυλλογίσθη.

Διαβαίνουσα πλησίον πένητός τινος, ἡ Ἐλεονώρα τῷ ἔδωσε ἓν κερμάτιον.

— Εἶναι καὶ καλή, εἶπε καθ' ἑαυτόν· περισσότερον ἀφ' ὅσον πρέπει, ἐπρόσθεσε συνοφρυούμενος.

Ὁ Κ. Ὠβρέη δὲν ἦτον εὐκίνητος· ἡ κοιλία του μόνη ἐζύγισεν ὅσον τὸ λοιπὸν σῶμά του, ἑπομένως ἤρχισε ν' ἀπαυδᾷ. Ὁ δυστυχὴς δὲν ἤξευρε τὶ θὰ εἴπῃ νὰ τρέχῃ τις κατόπιν ἐλαφροποδος Παρισινῆς.

Ἡ Ἐλεονώρα ἐβάδιζεν ἐνώπιόν του χαριέντως, καὶ διέβαινε δρόμους καὶ πλατείας μὲ πόδα ἐλαφρὸν καὶ ἀκούραστον, ποτὲ μὲν σπεύδουσα τὸ βῆμα, ὅπως διέλθῃ μεταξὺ τῶν ἁμαξῶν, ποτὲ δὲ, βραδύνουσα αὐτὸ ἐνώπιον τῶν ἐκτεθειμένων καλλωπισμῶν τῶν ἐμπορείων. Ἔτρεχε τῇδε κἀκεῖσε ὡς χρυσαλλὶς, σταματῶσα εἰς πᾶν ὡραῖον ἄνθος τῶν διαφόρων ὑφασμάτων, ἐνῷ ὁ δυστυχὴς στρατηγὸς ἐσπόγγιζε τὸν ποταμηδὸν ῥέοντα ἱδρῶτά του. Ὁποῖος ἀγὼν διὰ τὰς κνήμας καὶ τὴν ὑπομονήν του!

Αἴφνης ἡ Κ. Ὠβρέη, στραφεῖσα ἐπανῆλθεν εἰς τὰ βήματά της. Εὑρέθη ἀπέναντι τοῦ στρατηγοῦ, καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι ἔμελλε νὰ τὴν ἴδῃ. Ἤδη αὐτὸς ἤρχισε νὰ κλαίῃ τοὺς κόπους του, ὅτε παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἡ σύζυγός του, ἥτις ἐφαίνετο πολὺ προησχολημένη, διῆλθε πλησίον του χωρὶς νὰ τὸν παρατηρήσῃ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς ἓν ἐμπορικὸν κατάστημα.

— Στέκεται πάλιν! εἶπε καθ' ἑαυτὸν μετ' ἀπελπισίας.

Διὰ νὰ μὴ τοῦ ἐκφύγῃ, ἤρχισε νὰ βαδίζῃ ἐνώπιον τῶν ἐργαστηρίων. Ἐπερίμενεν οὕτως, ἓν τέταρτον, ἡμίσειαν ὥραν,— ἡ γυνή του δὲν ἐφαίνετο. Ὁ δυστυχὴς Ὠβρέη ἦτο κεκμηκώς. Ἐν τούτοις παρῆλθεν ὥρα ὁλόκληρος, ἀφ' ὅτου ἐπερίμενε. Τότε πλέον ἔχασε τὴν ὑπομονήν του.

Ὁ στρατηγὸς δὲν παρετήρησεν ἐν τέκνον τῶν δρόμων, τὸ ὁποῖον τὸν ἐκύτταζε μυκτηριστικῶς ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔμεινεν ἐκεῖ.

— Αἴ! αἴ! αἴ! στρατηγέ μου, κἄμποσην ὥραν τὴν περιμένεις, εἶπεν ὁ μοσχομάγκας.

— Τώρα βλέπεις, ἀχρεῖε! ἀκόμη στέκεσαι; εἶπεν ὁρμῶν απειλητικῶς ὁ στρατηγός.

— Αἴ! στρατηγέ μου, κάθησε ἥσυχα, ἂν θέλῃς νὰ μάθῃς τὶ απέγεινε ἡ εὔμορφη κυρά . . .

— Τὸ ἠξεύρεις, ἀχρεῖε, καὶ δὲν ὁμιλεῖς! Λέγε γρήγορα, καὶ διάλεξε πέντε φράγκα ἢ ἑκατὸν ξυλιαῖς.

— Κάλλιον τὸ τάλαρον, εἶπεν ὁ μοσχομάγκας λαμβάνων αὐτό. Ἤξευρε τώρα ὅτι αὐτὸ τὸ ἐργαστήριον ἔχει ἄλλην μίαν πόρταν εἰς τὴν ὁδὸν Γραμμών.

— Εἰς ἣν κατοικεῖ ὁ Ὀσκάρ! ἐφώναξε μανιώδης ὁ στρατηγός. Ἀκοῦς, νὰ ἔχῃ δύο θύρας! . . . τί κακοήθεια.

Καὶ ἔτρεξεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀσκάρ, εἰς ἣν μετά τινας στιγμὰς ἔφθασεν.

— Ὁ Κ. Ὀσκὰρ Μιρέν . . . ;

— Ἐπάνω εἶναι, εἶπε μία θυρωρὸς, μετέχουσα τῆς ἀρχαίας Κραβάρας καὶ τῆς Κ. Πιπελέτου τῶν Ἀποκρύφων τῶν Παρισίων.

— Ἄκουσε, κυρά, ὁ Κ. Μιρὲν κατοικεῖ μόνος του . . . ; εἶναι νυμφευμένος ; . . .

— Ἄ πᾶ! δὲν θέλει νὰ βάλλῃ εἰς κόπον τὸν Δήμαρχον.

— Εἶδες καμμίαν γυναῖκα μὲ ῥοδόχρουν πῖλον, ἥτις πρὸ ὀλίγου ἦλθε νὰ τὸν ζητήσῃ;

— Ἡ γυναικούλα μὲ τὸ τριανταφυλλὶ τὸ καπέλο, ἐκείνη ἡ εὐμορφούλα ποῦ ἔρχεται καθ' ἡμέραν εἰς τοῦ Κ. Ὀσκὰρ, ὤ, μάλιστα, ὅτι ἔφυγε.

— Ἄ! διάβολε! ἐφώναζεν ὁ στρατηγός.

— Τί; τί εἴπετε, παρακαλῶ;

— Νὰ ἀναβάλλω τὴν ἐκδίκησίν μου δι' αὔριον, ἐξηκολούθησε λέγων καθ' ἑαυτὸν ὁ Ὠβρέη, καὶ νὰ τρέξω καὶ αὔριον ὅσον ἔτρεξα καὶ σήμερον, χωρὶς ἴσως νὰ δυνηθῶ καὶ πάλιν νὰ τοὺς συλλάβω. Ὄχι, ὄχι, προτιμῶ νὰ κόψω τὸν λαιμὸν αὐτοῦ τοῦ Κ. Ὀσκάρ.

Ἀνέβη τότε τὴν κλίμακα μὲ ὅλην τὴν ὁρμὴν τῆς ὀργῆς, καὶ κτυπήσας τὴν θύραν εἰσήχθη ὑπό τινος ὑπηρέτου εἰς μεγάλην τινὰ αἴθουσαν.

Μετά τινας στιγμὰς εὑρίσκετο πρόσωπον πρὸς πρόσωπον μὲ τὸν ἐχθρόν του.

Β.'

Ἅμα ὁ Ὀσκὰρ εἰσῆλθεν, ὁ στρατηγὸς προσήλωσεν ἐπ' αὐτοῦ ἐταστικὸν βλέμμα, διὰ νὰ ἴδῃ εἰς ὁποῖόν τι ὄν τὸν ἐθυσίασεν ἡ σύζυγός του.

Ὁ Ὀσκὰρ ὡμοίαζε κατὰ πάντα μὲ τὰς κηρίνους καὶ πλήρεις μύρων κεφαλὰς, αἵτινες κοσμοῦν τὰ ἐργαστήρια τῶν κουρέων. Καί τοι ἐντὸς τῆς οἰκίας του, ἐφόρει κίτρινα χειρόκτια, ὑποδήματα στενὰ, ἔνδυμα κολλημένον εἰς τὸν κορμόν του, καὶ ἐν ὀλίγαις λέξεσιν, ὁ Κ. Ὀσκὰρ ἦτον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρις ὀνύχων εἰς ἄκρον καλλωπισμένος, καὶ ἐξαίρετος διδάσκαλος τῆς *μαζούρκας*.

Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ μέγα μυστήριον!

Ὁ στρατηγὸς, ζηλότυπος ὡς Ὄτελος, ἀπηγόρευσεν εἰς τὴν Δεσδεμόνην του τὸν χορὸν τῆς *πόλκας* καὶ τῆς *μαζούρκας*, αὕτη δὲ, συμφωνήσασα μετά τινων ἄλλων κυριῶν, ἐμάνθανε τοὺς χοροὺς τούτους ἐν τῷ κρυπτῷ.

Ὁ στρατηγὸς ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ὀργήν του, καί νὰ προσπαθήσῃ ἐν πρώτοις νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν του ὅλην τὴν ἀλήθειαν.

— Εἶσθε ὁ Κ. Ὀσκὰρ Μορέν;

— Μάλιστα, κύριέ μου.

— Πρὸ ὀλίγου ἐξῆλθε, κύριε, ἐντεῦθεν ἡ Κ. Ὠβρέη.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ διδάσκαλος τοῦ χοροῦ ἐκλαβὼν τὸν στρατηγὸν ὡς πατέρα της· θὰ ἤλθετε βεβαίως νὰ τὴν πάρετε. Ἡ Κ. Ὠβρέη εἶναι θελκτικωτάτη κυρία, εἶναι συλφὶς, ἐλαφρὰ ὡς πτηνὸν, καὶ δύναται νὰ χορεύσῃ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν δένδρων χωρὶς νὰ τὰ λυγίσῃ.

— Τέτοια ἀγαποῦν νὰ ἀκούουν αἱ γυναῖκες, εἶπε καθ ἑαυτὸν ὁ στρατηγός. Αἱ τρελλαὶ, τὰς γελοῦν ὡς τὰ παιδία μὲ τοὺς ἀστραγάλους.

— Σᾶς βεβαιῶ ὅτι δὲν ἀπήντησα μέχρι τοῦδε τόσον καλήν . . . μαθήτριαν ἤθελε νὰ εἰπῇ, ἀμ' ὁ στρατηγὸς τὸν διέκοψε ἀποτόμως.

— Καλήν! θαῤῥῶ πῶς δὲν ἔχεις νὰ παραπονεθῇς κατὰ τοῦτο.

— Ὤ! κύριε, ἀπ' ἐναντίας, εἶμαι καταγοητευμένος. Μὲ κάμνει τιμήν.

— Σὲ κάμνει τιμήν! ἐφώναζεν ὁ στρατηγὸς ἔκπληκτος εἰς τοιαύτην ἀναίδειαν. Ἠξεύρεις πῶς λέγουν ὅτι ἔρχεται τακτικῶς ἐδῶ πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν;

— Ἀληθέστατον, κύριέ μου. Ποτὲ ὅμως δὲν μὲ εὐχαρίστησε τόσον ὅσον σήμερον. Ἦτο ζωηροτάτη, θελκτικωτάτη . . . Ἄλλως τε, τὸ πᾶν συνίσταται εἰς τὸ πρῶτον βῆμα.

— Τὸ πρῶτον βῆμα! . . . κύριε . .

— Εἶναι ἡδονικώτατον νὰ τὴν βλέπῃ τις, εἰς πᾶν κίνημά της βασιλεύει ἡ χάρις, ἔπειτα ἔχει ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον, ποῦ εἶναι τρέλλα . . . ἐκεῖνο τὸ ποδαράκι! . . . ὤ! θεῖον πρᾶγμα, σᾶς λέγω. Τὸ μόνον κακὸν εἶναι ὅτι κινδυνεύει πολλάκις νὰ χαλάσῃ τὴν *ἄλυσιν* (chaîne).

— Διάβολε! θαῤῥῶ πῶς καλλίτερα δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ.

— Καλὲ τὶ λέγετε τώρα; Ἡ *ἄλυσις* αὐτὴ ἠξεύρετε πόπον εἶναι δύσκολος; ἔπειτα θὰ εἰπῆτε καὶ ἡ *ἀλλαγὴ τῶν κυριῶν*, ἔχει τὴν ἀξίαν της καὶ αὐτή.

— Ἡ ἀλλαγὴ τῶν κυριῶν! Τὴν ἠπάτησεν, ἀλλὰ θὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ, ἐσυλλογίσθη ὁ στρατηγός· αὐτὸς θὰ μὲ ἐκδικηθῇ.

Οὕτω ὁ Ὀσκὰρ ἐλάλει περὶ τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Μαζούρκας, καὶ ὁ Κ. Ὠβρέη περὶ τῆς δηθεν προσεχοῦς ἐγκαταλείψεως καὶ τιμωρίας τῆς ἀπιστίας τῆς συζύγου του.

— Καὶ πόσον καιρὸν ἀκόμη θὰ ἐξακολουθήσῃ αὐτό; ἠρώτησεν οὗτος.

— Ὤ! ἑπτὰ ἕως ὀκτὼ ἡμέρας μόλις.

— Τὴν ἐβαρύνθη ἀπὸ τώρα, ἐσυλλογίσθη ὁ στρατηγός. Προχωρήσας δὲ τότε, καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας, ἐκύτταζεν ἀσκαρδαμικτὶ τὸν Ὀσκὰρ καὶ τῷ εἶπε.

— Ἠξεύρεις ποῖος εἶμαι;

— Συγγενὴς τῆς Κ. Ὠβρέη, ἀναμφιβόλως.

— Εἶμαι σύζυγός της, κύριε.

Ἐνόμιζεν ὅτι αὕτη ἡ λέξις ἔμελλε νὸ τὸν κεραυνοβολήσῃ, ὁ Ὀσκὰρ ὅμως τοῦ ἀπεκρίθη μὲ τὴν μεγαλητέραν εὐγένειαν.

— Σύζυγός της . . . . Παράξενον. Χαίρω πολὺ, κύριε, διὰ τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν μὲ κάμνετε.

Οὐδὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἔκπληξιν τοῦ στρατηγοῦ· ἐνόμισεν ὅτι ὁ Ὀσκὰρ ἤκουσεν ἄλλα ἀντ' ἄλλων,

— Σᾶς ἐπαναλαμβάνω, κύριε, ὅτι εἶμαι σύζυγός της, καὶ ἐννοεῖτε διατὶ ἦλθα.

Ὁ Ὀσκὰρ τὸν παρετήρησε καλῶς, καὶ ἐνόμισεν ὅτι ἤρχετο νὰ μάθῃ μαζοῦρκαν, καί τοι λευκόθριξ καὶ τοῦτο ἀπὸ ζηλίαν, διὰ νὰ μὴ χορεύῃ ἡ σύζυγός του μὲ ἄλλους.

— Νομίζω ὅτι ἐννοῶ, θὰ ἤλθατε διὰ νὰ σᾶς δώσω κἀνὲν μάθημα.

— Νὰ μὲ δώσῃς μάθημα! εἰπὲ καλλίτερα ὅτι ἦλθα διὰ νὰ σὲ δώσω ἐγώ.

— Ἠγνόουν ὅτι ἠξεύρετε . . .

— Ἠξεύρω τὴν τέχνην τῶν ἀνδρείων, κύριε, ἐδιοίκησα μάλιστα. . . .

— Βεβαίως λεγεώνας εὐζώνων, ὡς καὶ ὁ μέγας στρατηγός μας, ὁ Κελλάριος [1].

— Δὲν τὸν ἠξεύρω ἐγὼ αὐτὸν τὸν στρατηγόν . . Κελλάριος. Ἂς λείψουν τώρα αὐτά, δὲν εἶναι καιρός.

— Ἂς ἴδωμεν λοιπὸν, εἶπεν ὁ Ὀσκὰρ, ὅστις ἤρχισε νὰ μὴν ἐννοῇ τίποτε, τί θέλετε, παρακαλῶ.

— Ἤθελα νὰ σὲ ἐνταμῶσω

— Λοιπὸν καλὰ ἔλεγον, ἤλθατε νὰ σᾶς δώσω μάθημα.

— Ναὶ μάθημα, εἶπεν ὁ στρατηγός. Κατὰ ποίαν ὥραν;

— Καὶ τώρα, κύριε, ἂν θέλετε.

— Καὶ ὅπλα; εἶπεν ὁ Κ. Ὠβρέη, ὅστις τῷ πα-

(1) Διάσημος χορευτής.

ρεχώρει καταφρονητικῶς τὴν ἐκλογὴν τῶν ὅπλων, ἀνήκουσαν αὐτῷ, καθὸ ὑβρισθέντι.

— Τὰ ὅπλα μου; εἶπεν ὁ Ὀσκὰρ, νομίζων ὅτι ὁ στρατηγὸς ἀστειεύετο. Ἀμέσως περιμείνατε ὀλίγον.

Ὁ Ὠβρέη ἡτοιμάζετο νὰ ὑπάγῃ πρὸς εὕρεσιν μαρτύρων, ἔρριπτε τελευταῖον βλέμμα εἰς τὰ ὅπλα του, ὅτε στραφεὶς, εἶδε τὸν Ὀσκὰρ μὲ τὸ ὅπλον του εἰς τὴν χεῖρα, δηλαδὴ μὲ τὸ μικρὸν βιολίον τῶν διδασκάλων τοῦ χοροῦ, τὸ ὁποῖον οὗτος εἶχεν ἐκβάλει τοῦ κόλπου του.

Ἀμφότεροι ἐξέβαλον κραυγὴν ἐκπλήξεως.

— Τί! ζητεῖτε νὰ μὲ δολοφονήσετε; εἶπεν ὁ Ὀσκὰρ φεύγων πρὸς τὴν θύραν ἅμα εὑρέθη ἀντικρὺ τῶν πιστολῶν.

— Τί σημαίνει αὐτό; εἶπεν ὁ στρατηγὸς, τί εἶναι αἱ ἀστειότητες αὗται; Τί! δὲν ἐννοεῖς, ἄθλιε, ὅτι ἦλθα νὰ μονομαχήσω μαζί σου.

— Νὰ μονομαχήσωμεν! . . . καὶ διατί . . ;

— Ἐρωτᾷς; Δὲν ἠτίμασες τὴν σύζυγόν μου!

— Ἐγώ! ἐφώναξεν ἔκπληκτος ὁ Ὀσκὰρ, ἐγὼ τὴν διδάσκω μαζούρκαν. Τὴν μανθάνω τὸ μικρὸν βῆμα, τὸ μεγάλον, τὸ στροβυλοειδές . . . .

Μετὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἤρχισαν ἀμφότεροι νὰ γελοῦν ὡς μανιώδεις. . . .

Ὁ πρῶτος, ὃν ἀπήντησεν ὁ στρατηγὸς εἰσερχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν του, ἦτον ὁ ὑπηρέτης του Ροβέρτος.

— Λοιπὸν, στρατηγέ μου, εἶπε θλιβερῶς, τί ἀνεκαλύψατε;

— Ὅτι εἶσαι ζῶον.

— Στρατηγέ μου, ὅσον ἀδίκως καὶ ἂν μὲ μεταχειρίζεσθε, ἐγὼ νομίζω ἀκόμη χρέος μου νὰ σᾶς εἰδοποιήσω . . .

— Οὔρ! μὲ τὰς εἰδοποιήσεις σου! μὴ μὲ σκοτίζεις.

— Εἰπέτε ὅτι θέλετε, στρατηγέ μου, ἐγὼ ὅμως χρεωστῶ νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι ὁ δοῦλος τοῦ Λεωνίδα ἔφερεν ἓν γράμμα, τὸ ὁποῖον ἡ Κ. Μάρθα ἔλαβε μὲ μίαν προθυμίαν καὶ τὸ ἐδιάβαζε μὲ μίαν εὐχαρίστησιν . . .

— Ἄ! αὐτὴ ἡ κόρη ἀγαπᾷ τὰ γραμματάκια καὶ τὰς μυθιστορίας. Ἀλλὰ θὰ τελειώσῃ αὐτὸ, ἄλλως κάμνω τὸν Κύριον Λεωνίδα καὶ χορεύει ἄλλου εἴδους μαζοῦρκα.

Τί εἶναι πάλιν αὐτὸς ὁ Λεωνίδας; ἐρωτᾶτε. Ἐραστής; διδάσκαλος τοῦ χοροῦ; τίποτε ἀπ' αὐτά. Ἦτο ἁπλῶς συγγενὴς ἑνὸς τραπεζίτου καὶ εἶχεν ἀναλάβει νὰ προμηθεύσῃ εἰς τὴν Κ. Μάρθαν ἑκατὸν μετοχὰς εἰς τὴν ἑταιρίαν τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Βορρᾶ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τραπεζῖται εἶναι οἱ πρίγκιπες τῶν σιδηροδρόμων, ἡ διαπραγμάτευσις ὑπῆρξε δύσκολος καὶ ἐχρειάσθη μακρὰ καὶ συνεχὴς ἀλληλογραφία.

Ὁ Κ. Ὠβρέη εἶχε τὸ ἀξίωμα, ὅτι λέγων τις εἰς μίαν γυναῖκα « *Τὰ ἔμαθα* » τὰ μανθάνει σχεδὸν πάντοτε ὅλα.

— Τὰ ἔμαθα, εἶπε λοιπὸν εἰσερχόμενος εἰς τὸν θάλαμον τῆς Μάρθας.

— Ὦ! συγχωρήσατέ με, θεῖέ μου!

— Ἔλαβες πρὸ ὀλίγου ἓν γράμμα τοῦ Λεωνίδα.

— Μάλιστα, θεῖέ μου, ὤ! μὴ ὀργίζεσθε.

— Βλέπεις ἀπ' ἐναντίας, ὅτι εἶμαι ἥσυχος, εἶπε μὲ κραυνοβόλον φωνήν. Συμφωνεῖτε λοιπὸν διὰ νὰ με ἀπατᾶτε.

— Ὦ! συγχωρήσετέ με!

— Ὦ! ἐδῶ δὲν πρόκειται περὶ ὄνου σκιᾶς, ἐσυλλογίσθη ὁ στρατηγός. Ἐδῶ ἔχομεν ἀληθῆ καὶ σπουδαῖον ἔρωτα.

— Τί ἀλλόκοτον αἴσθημα πάλιν αὐτὸ, εἶπε μεγαλοφώνως.

— Τῷ ὄντι, παράξενον, θεῖέ μου· ὅταν λαμβάνω γράμμα τοῦ Λεωνίδα, ἡ κεφαλή μου καίει, ἡ καρδία μου κτυπᾷ . . . Ἐὰν ἠξεύρατε τί ὑποφέρω!. . . ὅλο εἰς αὐτὸ ἔχω τὸν νοῦν μου, δὲν ἠμπορῶ νὰ συλλογισθῶ τίποτε ἄλλο. Λάμπει εἰς τὰ ὄνειρά μου τῆς νυκτὸς, καὶ εἰς τὰς ὀνειροπολήσεις τῆς ἡμέρας ὡς τι ἀδαμάντινον παλάτιον τῆς Χαλιμᾶς.

— Διάβολε! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ στρατηγός. Καλὰ λέγουν ὅτι ὁ ἔρως κάμνει ποιητάς. Ἂς μὴ τὴν μεταχειρισθῶ ὅμως αὐστηρῶς, ἐπειδὴ ἡ καϋμένη εἶναι ἐρωτευμένη.

— Μὲ φαίνεται, κυρία, ὅτι ἐλλείψει μητρὸς ἠδύνασο νὰ ἐμπιστευθῇς εἰς τὸν θεῖόν σου. Ἂν μὲ τὸ ἔλεγες ἐγκαίρως, ἠδυνάμην νὰ προλάβω τὸ κακόν.

— Ἀλλὰ, θεῖέ μου, εἶμαι ἐνῆλιξ, καὶ ὁ νόμος ἀναγνωρίζει ἐγκύρους τὰς πράξεις μου.

— Ἄ! εἶσαι ἐνῆλιξ, καὶ μοῦ τραγουδεῖς τὸ *Μασσαλιωτικὸν*, ἐπαναστατεῖς, αἴ; Ἀλλὰ ἀθλία, ἐὰν συγχισθῆς μαζί μου, τότε ποῖος θὰ σὲ δεχθῇ;

— Ἡ Ἑταιρία τοῦ Ροζαμέλ.

— Τί; τί; δὲν ἤκουσα καλά. Καθὼς καταλαμβάνω ὅμως βαδίζεις εἰς τὸν ὄλεθρόν σου. Αἱ ὀνειροπολήσεις σου στηρίζονται ἐπὶ ἀτμῶν.

— Ἐπὶ τῶν ἀ τ μ ῶ ν, θεῖέ μου, τῷ ὄντι ἀστειεύεσθε λοιπόν!

— Ναὶ, ἀστειεύομαι, μὰ τὸν διάβολον! εἶπε μετὰ μανίας ὁ στρατηγός. Σὲ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι αὐτὸς ὁ Λεωνίδας θὰ φέρῃ τὴν ταραχὴν εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ θὰ σὲ ἀπομακρύνῃ τῆς εὐθείας ὁδοῦ.

— Ἀπ' ἐναντίας μὲ πλησιάζει, εἶπεν ἡ νεᾶνις μειδιῶσα. Μάλιστα μὲ ἐπεφύλαξε τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς μεταξὺ τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Βορρᾶ, τοῦ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τοῦ τῆς Μεσημβρίας. Ἐγὼ ὅμως ἐπροτίμησα τὸν τοῦ Βορρᾶ.

— Θεέ μου! ἐγὼ τῆς ὁμιλῶ διὰ τοὺς ἔρωτάς της, καὶ αὐτὴ μὲ ἀποκρίνεται περὶ σιδηροδρόμων.

— Καὶ πῶς! θεῖέ μου, ὑποθέσατε . . .; Ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἔγινε λόγος μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Κ. Λεωνίδα, εἰμὴ περὶ μετοχῶν τῆς ἑταιρίας. Ὁ Κ. Λεωνίδας ὑπεσχέθη νὰ μὲ προμηθεύσῃ ἑκατὸν, καὶ ἡ σημερινὴ ἐπιστολή του μὲ ἀναγγέλλει ὅτι δὲν λείπει παρὰ ἡ ὑπογραφή μου.

— Ὦ! Θεέ μου! εἶπεν ὁ στρατηγὸς γελῶν καὶ τρέχων μὲ τὰς ἀγκάλας ἀνοικτὰς πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἥτις ἐπανήρχετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Σᾶς ὑπωπτεύθην καὶ τὰς δύο.

— Μᾶς ὑπωπτεύθης, καὶ διατί;

— Τὴν μίαν διὰ τὰ μαθήματα τοῦ χοροῦ, καὶ τὴν ἄλλην διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν της. Κατ' εὐτυχίαν ἤμην ἠπατημένος. Καθ' ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὰς μανίας σας, προτιμῶ τὴν τῆς Ἐλεονώρας. Ἡ ἐδική σου, Μάρθα μου, εἶναι πασῶν ἡ ἀθλιεστέρα. Ἡ χορεύουσα γυνὴ ἔχει πτερὰ, ἡ ἐρῶσα τρυφερὰν καρδίαν, ἡ ἐμπορευομένη ὅμως χρήματα καὶ κερδοσκοπίαν, δὲν ἔχει εἰμὴ στερεὸν βαλάντιον. Τὰ μόνα θέλγητρά της, δι' ἃ ἐπιζητεῖται καὶ τιμᾶται καὶ ἐφ' οἷς γαυριᾷ, εἶναι τὰ κεφάλαιά της.

— Ἀλλὰ, θεῖέ μου . . .

— Αὐτὸ τὸ ὁποῖον λ έγω εἶναι ἀληθές. Ἐπὶ τῆς νεότητός μου ἡ γυνὴ ἦτο θεὰ, τὴν ὁποίαν ἔθετον εἰς τὰ νέφη. Τώρα ἡ γυνὴ εἶναι κολλυβιστικὴ, περικυκλουμένη ἀπὸ νέφος ἀτμοῦ σιδηροδρομικοῦ. Ἐγὼ ὅμως προτιμῶ τὴν ἀγαπῶσαν τὸν χορὸν καὶ τὸν ἔρωτα γυναῖκα, ἀπὸ τὴν κερδοσκοποῦσαν ἐπὶ τοῦ ἀτμοῦ. Ὅσον δι' ἐσὲ, Ἐλεονώρα μου, χόρευε ὅσον θέλῃς τὴν πόλκαν καὶ τὴν μαζοῦρκάν σου, τὰς δύο ἐλαφρόποδας αὐτὰς Πολωνίδας.

— Πόσον εἶσθε καλός! ἐφώναξεν ἡ Ἐλεονώρα.

— Ἄλλως τε, ἐξηκολούθησεν ἡ Κ. Ὠβρέη, οἱ Πολωνοὶ ὑπῆρξαν ἀείποτε σύμμαχοί μας, Ἂς βασιλεύσῃ λοιπὸν ἡ μαζοῦρκά των διὰ τῆς χάριτος τος τῶν γυναικῶν μας. Ἐγὼ συγκατατίθημι εὐχαρίστως, καθ' ὅσον μάλιστα εἰς τὸν χορὸν αὐτὸν δὲν εἰμπορεῖ τις νὰ ἀνταλλάξῃ μυστικὰς λέξεις. Χόρευε λοιπὸν, κόρη μου, δὲν πειράζει ὅτι εἶσαι ὑπανδρευμένη. Πρὸ πάντων ὅμως πρόσεχε μὴ μιμηθῆς αὐτὴν τὴν πτωχὴν Μάρθαν, ἐπειδὴ οἱ σιδηρόδρομοι εἶναι πολλοὶ δραστήριοι. Ὀλίγον ἔτι, καὶ θὰ συμπαρασύρουν εἰς τὸν ῥοῦν των τὴν χάριν καὶ τὴν ποίησιν, τὰ δύο ταῦτα πολυτιμότερα θέλγητρα τῶν γυναικῶν. (Μετάφρασις Κ. Ι.)

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Νοέμβριος.

Συμβάντων παντοειδῶν καὶ ποικίλων δὲν στερούμεθα καὶ κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα. Καὶ πρῶτον, εἴχομεν τὴν ἔναρξιν τῶν Βουλῶν καὶ τὴν ἔναρξιν τοῦ Θεάτρου. Σύμπτωσις περίεργος! Τοσοῦτον ἀρά γε παρ' ἡμῖν ἀνεμίχθησαν τὰ βουλευτικὰ μετὰ τῶν θεατρικῶν; Δὲν τὸ φρονοῦμεν, καί τοι ἡ Κυβέρνησις μιμουμένη τὸν Περικλῆ ἐκεῖνον, ὄχι μόνον δίδει χορηγίας βουλευτικὰς, ἀλλὰ καὶ θεωρικὰς καὶ τοῦτο ὄχι πατρίου, ὄχι ἐθνικοῦ, ὄχι ἑλληνικοῦ χάριν δράματος, ἀλλὰ μελοδράματος Ἰταλικοῦ. Πρόοδος ἐθνική! . . Ἐδικαιώσαμεν καὶ ἄλλοτε κατὰ τοῦτο τὴν κυβέρνησίν μας. Ἑλληνικὸν θέατρον ἤθελεν ἴσως ἀποκαιμίζει τοὺς λέοντας καὶ τὰς τίγρεις μας. Ἀλλὰ μελόδραμα; . . . Ἐπειδὴ Ὀρφεῖς καὶ Ἀμφίονες δὲν ὑπάρχουσι σήμερον ἵνα ἐξημερώνωσι διὰ τῆς θείας μολπῆς τῆς φόρμιγγός των τὰ θηρία ταῦτα, ἔρχονται Σειρῆνες τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, κατακηλοῦσαι τὴν φρένα καὶ ἡμερεύουσαι τὸ ἦθος τῆς Μικρᾶς Ἑλλάδος . . . Ὀφείλεται χάρις εἰς τοὺς θεατρώνας μας. Τὸ πάλαι οἱ σοφοὶ ἀπεδήμουν παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ γυμνοσοφισταῖς ἵνα συλλέξωσι τὰ ἄνθη τῶν ἁπανταχοῦ γνώσεων· οἱ δὲ νεώτεροι Ἕλληνες περιοδεύουσι ξένας χώρας ἐπὶ τὸ συλλέξαι τὰς σειρήνας ταύτας,

Ἰδέτε δὲ καὶ πῶς ἁλίσκονται αἱ ψυχαὶ πάντων καὶ πασῶν εἰς τὰ εὔφωνα μέλη τῆς Ἰταλιώτιδος μούσης! Ἡ πρωταγωνίστρια ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ ἡ παρουσία αὐτῆς, ὥσπερ παρουσία τοῦ ὡραιοτέρου πλάσματος, μετὰ ἑνὸς ἢ δύο ἄλλων ἐκ τῶν ὅσα ἐπεφάνησαν εἰς τὸν ὁρίζοντά μας· ἡ δὲ φωνὴ αὐτῆς . . . ἀηδόνος στόνοι ἐρώσης. Τότε ὠχριῶσιν αἱ ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ καλλοναὶ, ταπεινοῦσι τὰ βλέμματα αὐτῶν αἱ εὐόφθαλμοι Ἑλληνίδες ἐνώπιον τῶν φλογερῶν ἐκείνων, τῶν γλυκυτάτων καὶ ἐρωτικῶν ὀμμάτων τῆς Ἰταλίδος· καταστέλλουσι τὸ μειδίαμα τῶν ῥοδίνων χειλέων των ἐνώπιον τοῦ χαριεστάτου μειδιάματος καὶ τῶν μελιῤῥύτων χειλέων τῆς τραγῳδιστρίας, καὶ πᾶσαι ὁμοφώνως ἀπονέμουσιν αὐτῇ τὸ ἆθλον τῆς καλλονῆς. Θαυμάσιος Ὀλυμπιακὸς ἀγὼν καλλονῆς, ὅπου, φεῦ! διὰ τῆς κρύπτης οἴχεται φεύγων τὸ ἐκπεσὸν κάλλος τῶν ἀπογόνων τῆς Ἑλένης, τῆς Ἰφιγενείας, τῆς Ναυσικάας καὶ τῆς Ἀσπασίας.

Οὕτω, πάντοτε σχεδὸν, σὺν τῷ ἀξιάματι ἔθνους τινὸς συνεκπίπτει καὶ ἡ καλλονὴ, καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐφυΐα. Ἀλλ' ὄχι· ἐὰν κατὰ τὴν ζωηρότητα καὶ τὸ ἐκτεθηλυμένον τῆς καλλονῆς νικᾷ σήμερον ξένη τις τὴν Ἑλληνίδα, ἂν ὁ Πάρις ἀπονέμῃ τῇ Ἀφροδίτῃ τὸ μῆλον τῆς ὡραιότητος, ἡ Ἑλληνὶς ὅμως ἔχει τὸ γέρας τῆς σεμνότητος καὶ τῆς χάριτος, εἶναι ἡ ἀδικηθεῖσα γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ, καὶ λευκώλενος Ἥρα. Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀλύμπου ἐφυγαδεύθησαν αἱ ἄλλαι θεαὶ, ἀλλὰ διέμεινεν ἡ ἀγήρως καὶ σεμνὴ χορία τῶν Χαρίτων.

Ὄντος τοῦ λόγου περὶ θεάτρου, [σκόπιμον νὰ σημειώσωμεν τὴν ὁσημέραι αὔξουσαν προθυμίαν ἡμῶν περὶ τὰ θεάματα, πολλῶν χρησιμωτέρων δεομένων, πολλῶν ὑγειῶν στερουμένων. Πολλάκις καὶ αὐτὴ ἡ φοιτῶσα ἐν τοῖς διδασκαλείοις νεολαία, ἀποροῦσα θεωρικῶν, εὐχερῶς δύναται νὰ ἐπιστείλῃ, γράφουσα, « Σύγχαιρε ἡμῖν, πάτερ, τὰ βιβλία γὰρ ἡμᾶς τρέφει (θεατρικοῖς δόρποις). » Οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν ἂν οἱ ἀγένειοι οὗτοι ἀπόγονοι τῶν πάλαι Ἀθηναίων, τῶν Αἰσχύλων, τῶν Σοφοκλέων καὶ τῶν Ἀριστοφανῶν, φιλοῦσι τοσοῦτον περιπαθῶς τὰ θεάματα· ἀρκεῖ ὅτι εἶναι ἀπόγονοι ἐκείνων, ἂν δὲν εἶναι ἐκεῖνοι.

Καὶ τοῦτο τὸ αἴσθημα δὲν ἔχουσι μόνοι οἱ τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου, νέοι, ἄνδρες, γέροντες· σφοδρύνεται μάλιστα παρὰ τῷ ἑτέρῳ φύλῳ, μᾶλλον δὲ τῷ παρηκμακότι ἢ τῷ νεανθεῖ.

Ἐγγιζούσης τῆς ἐνάρξεως τοῦ θεάτρου, ὑπῆρχε μεγίστη συζήτησις ἐν τινι οἰκογενείᾳ, περὶ τοῦ ἂν θὰ ἐνοικιάσῃ καὶ αὐτὴ θεωρεῖον. Ὁ σύζυγος παρίστα τὴν κακίστην τοῦ ἰδιαιτέρου ταμείου του καὶ

τοῦ ταμείου τοῦ κοινοῦ θέσιν· τὰ ἄπειρα αὐτοῦ χρέη διὰ τὰς ἐνδυμασίας καὶ τὰς στολὰς τῆς κυρίας καὶ τῶν τέκνων, ἐν οἷς καὶ κόραι γάμου ὡραῖαι, καὶ τὸν ὀλίγιστον αὐτοῦ πόρον τῶν διακοσίων ἢ τριακοσίων κατὰ μῆνα δραχμῶν.

Ἡ κυρία δυσχεραίνουσα εἰς τὰς ἀντιλογίας τοῦ ἀνδρός της, τῷ ἐδήλωσεν, ὅτι εἶναι δι' αὐτοὺς καταισχύνη μεγίστη, ἂν ἐκείνη καὶ ἐκείνη ἡ οἰκογένεια θὰ ἔχουσι θεωρεῖον, αὐτοὶ δὲ ὄχι, καὶ ὅτι τοιαύτην *καταισχύνην* ἀδύνατον νὰ ἀνεχθῇ . . . . . καὶ ἐπέμενε τοσοῦτον, (ὁ ἀνὴρ ἐγυναικοκρατεῖτο), ὥστε ὁ δυστυχὴς δειμαίνων τὴν Ξανθίππην του, ἀπῆλθε καὶ δανεισθεὶς χρήματα παρ' ἑνὸς τῶν πολλῶν τοκογλύφων μας, ἐπὶ τόκῳ 40 τοῖς ἑκατὸν, ἐνοικίασε τὸ θεωρεῖον, ἐλπίζων τοὐλάχιστον, ὅτι θὰ διαῤῥεύσῃ ποτὲ καὶ δι' αὐτὸν ὁ πακτωλὸς τῶν δημοσίων χρημάτων, ἵνα μετοχετευθῶσιν αὐτῶν τινα ἐν τῷ ἰδίῳ κορβανᾷ. Ἀλλ' ἂν ὑπάρχωσιν οἰκογένειαι καὶ σύζυγοι ἄφρονες, εἰσὶν ὅμως καὶ συνεταὶ, οὐδόλως τὰ ὑπὲρ δύναμιν ζητοῦσαι, ἀλλὰ προσπαθοῦσαι παντὶ τρόπῳ τὰς κυριωτέρας μὲν οἰκιακὰς ἀνάγκας νὰ οἰκονομῶσι, τὴν πρέπουσαν δὲ νὰ δώσωσιν ἀγωγὴν εἰς τὰ ἑαυτῶν τέκνα. Ἱστορικοὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀρτισυστάτου κοινωνίας μας, λέγομεν βεβαίως τὰ ἐλαττώματα αὐτῆς, ἀλλὰ πολὺ πλέον ἄσμενοι καταγράφομεν καὶ τὰς ἀρετάς της.

Ἐνῷ δὲ ἐν ταῖς οἰκογενείαις τοιαῦται πρότερον ἐγένοντο συζητήσεις, ἤδη τοὺς πάντας ἐνασχολοῦσι, — νομίζετε, τὸ περὶ διαδοχῆς, περὶ Βουλῆς, περὶ τῆς ἀχρηματίας τοῦ ταμείου μας, περὶ μεταβολῆς ὑπουργείου, ἢ συστήματος, περὶ μελλουσῶν ἐκλογῶν ζητήματα ; . . . Ὄχι, ὄχι! ἁπλῶς τὰ περὶ θεάτρου, τὰ περὶ τίς εἶναι καλητέρα τραγῳδίστρια ἡ τοῦ παρελθόντος ἔτους Κομινότη, ἢ ἡ νῦν Μαρινάντζελη. Ἰδοὺ περὶ τίνος ὁ λόγος ἐν ταῖς οἰκίαις, ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν τοῖς καφφενείοις, μεταξὺ πολιτικῶν, μεταξὺ λογίων, μεταξὺ λογίων καὶ νέων.

Ἡ ἔναρξις τῶν Βουλῶν ἐγένετο ἅμα τῇ λήξει των. Καὶ οἱ μὲν νομοθέται οὐδεμίαν ἡμέραν ἔμειναν ἀμισθοδότητοι, τὸ δὲ ἔθνος οὐδὲ στιγμὴν ἐναπελείφθη ἀνομοθέτητον, καὶ πρὶν ἢ παραστῇ εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν θεατρικὸν, παρέστη εἰς τὸν περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς ἀγῶνα, καθ' ὃν συνεπυκνώθη μὲν φάλαγξ ἀνδρῶν βουληφόρων, ἵνα καταπολεμήσῃ τὴν ὑπουργικὴν βούλησιν, ἀλλ' ἡττήθη. Καὶ ὁ μὲν πρόεδρος, ἐν δευτέρᾳ ψηφηφορίᾳ, ἐξελέχθη διὰ ψήφων 54 κατὰ 49, ὁ δ' ἕτερος τῶν ἀντιπροέδρων, ὁ Κ. Χ. Χρηστόπουλος, βουλευτὴς Ὀλυμπίας, συνήνωσεν εἰς τὴν περὶ αὐτοῦ ψηφηφορίαν ἑκάτερα τὰ διεστῶτα μέρη, ἐκλεχθεὶς παμψηφὶ σχεδὸν, ἤτοι διὰ ψήφων 84. Οὕτω, πανταχοῦ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Βουλῇ, τὸ γέρας ἀδιστάκτως ἀπονέμεται εἰς τὸν ἀληθῶς ἀξιώτερον. Ἡ ἐν τῇ Βουλῇ νέα γενεὰ, δὲν πρέπει νὰ βαίνῃ ὄπισθεν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ προηγῆται αὐτή.

Ἤδη δὲ αἱ Βουλαὶ συγκεκροτημέναι τὰ γραφεῖά των, ἤρξαντο ἀκωλύτως καὶ μετὰ ζέσεως φιλοπάτριδος τῶν ἐμβριθῶν ἐργασιῶν των, οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ἐργασθήσονται ἀρεσκόντως τοῖς ἐντολεῦσιν αὐτῶν, ἵνα τύχωσι καὶ κατὰ τὰς προσεχεῖς βουλευτικὰς ἐκλογὰς τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς ψήφου των.

Οἱ θάνατοι δὲν ἔλειψαν καὶ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον νὰ θλίψωσι τὴν κοινωνίαν μας. Εἰσέτι ἐθρήνει ἡ Ἑλλὰς τὸ λαμπρὸν τέκνον της τὸν ἐξ Ἠπείρου Ν. Στουρνάρην τοῦ ὁποίου τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ φιλογενῆ αἰσθήματα ἐξέθεσεν ὁ γλαφυρὸς τοῦ Κ. Δοσίου κάλαμος, καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν εὐεργετῶν τῆς πατρίδος, ὁ γηραιὸς Βυζάντιος Κωνσταντῖνος Ἰωνίδης (Ἰπλικζῆς) μετέστη βίου. Δύω εὐφραδεῖς ἐπιτάφιοι λόγοι ἐξύμνησαν τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς εὐεργεσίας τοῦ μακαρίτου, δι' ὧν ἐνεγράφη καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ ἀθανάτῳ ἐκείνῳ καταλόγῳ τῶν Καπλανῶν, τῶν Ζωσιμαίων, τῶν Ῥιζαρῶν, τοῦ Βαρβάκη, τοῦ Ἀρσάκη κλπ. Ἀγαπήσας καὶ εὐεργετήσας τὴν Ἑλλάδα, τὴν κοινὴν ταύτην πατρίδα παντὸς Ἕλληνος, ὁπουδήποτε γῆς ἐγεννήθη ἢ διαμένει, περιχαρὴς βεβαίως θὰ παρέδωκε τὸ πνεῦμα, ὅτι ἀπέθνησκεν πλήρης ἡμερῶν, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου του μεθ' ἧς συνέζησε πεντήκοντα περίπου ἐνιαυτοὺς, ὑπὸ θυγατέρων του καὶ οἰκείων, καὶ ὅτι τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἔμελλον νὰ ταφῶσιν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, ὅπου ὁ σεβασμὸς πάντων καὶ τὰ δάκρυα παρηκολούθησαν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ἐν τῷ τελευταίῳ χώρῳ τῆς ἀναπαύσεως.

Ἀλλ' αἱ φιλομειδεῖς ἀναγνωστρίαι μας, δι' ἃς θλιβερῶς ἠχοῦσι βεβαίως αἱ νεκρολογίαι καὶ αἱ περὶ θανάτου σκέψεις αὗται, ἀναμένουσιν εὐάρεστά τινα καὶ χαρμόσυνα ν' ἀκούσωσι. Μέχρι τοῦδε ἠσχόλουν αὐτὰς αἱ ἐξοχαὶ, αἱ περιηγήσεις, τὰ πτερόεντα αἰσθήματα, ἤδη ἔχουσι θέατρον, προσδοκῶσι χοροὺς, τελετὰς γάμων, δι' ἄλλας ἢ δι' ἑαυτὰς, σκέπτονται περὶ τῶν χειμερινῶν, ἀλλ' ἴσα τοῖς ἐαρινοῖς χαριέντων καλλωπισμῶν. Ὦ! ἃς ὑπομένωσιν. Ἤδη μὲν τὰ βλέμματα αὐτῶν κεραυνοβολοῦσιν ἐν τῷ θεάτρῳ τὰς ἀτασθάλους σπείρας τῆς νεολαίας, προσεχῶς δὲ αἱ θελκτικαὶ, αἱ χιονόλευκοι τοῦ σώματός των διαγραφαὶ θὰ ἐπιφανῶσιν ἐν τοῖς χοροῖς, θὰ ἐλαφροπατήσῃ εἰς τὰς αἰθούσας ὁ αἰθέριος αὐτῶν ποῦς καὶ θὰ πάλλωσι τὸν παλμὸν τῆς ὀρχήσεως καὶ τῶν συγκινήσεων τὰ βαθύκολπα αὐτῶν στήθη, ὑπὸ τὸ διαφανὲς τῆς ἐσθῆτός των περικάλυμμα. Ὁ κόσμος ἐπλάσθη δι' αὐτὰς, ὄχι διὰ τὸν ἄνδρα. Ἂν γυνὴ δὲν ἐγεύετο πρώτη τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως, ὁ ἀνὴρ ἤθελεν εἰσέτι ζῇ ἐν τῷ παραδείσῳ, μονοτόνῳ, πληκτικῷ καὶ ἐρήμῳ. Ὁ ἀνὴρ, λοιπὸν ἂν θέλῃ, μενέτω ἐν τῇ Ἐδὲμ αὐτοῦ, δι' ἣν καὶ μόνην ἐπλάσθη, — τῆς γυναικὸς ἡ Ἐδὲμ εἶναι ἡ ζωὴ καὶ πᾶσαι αἱ ἡδοναὶ καὶ πᾶσαι αἱ χαραὶ αὐτῆς, περὶ θλίψεων δὲν εἶναι λόγος ἐνταῦθα.

Εἴπομεν ἐσχάτως ὅτι ὑπνώττει ἡ φιλολογία μας, ἀλλ' ἦλθε νὰ ψεύσῃ ἡμᾶς ἡ ἔκδοσις τοῦ Δ'. καὶ *τελευταίου ᾄσματος τοῦ Περιπλανωμένου* τοῦ Κ. Α. Σούτσου. Εἰς αὐτὸ, ὡς καὶ εἰς τὴν νέαν του κωμῳδίαν, τὸ *Συνταγματικὸν Σχολεῖον*, ἐπανευρίσκομεν τὸν φίλον τῆς νεότητος ἡμῶν ποιητήν. Ἡ αὐτὴ σχεδὸν νεῦ ὠδῆς ποίησις, ἡ αὐτὴ εὐαισθησία καὶ λεπτὴ εἰρωνεία καὶ τὸ αὐτὸ τῆς φιλοπατρίας αἴσθημα τῶν ὡραιοτέρων ποιημάτων τοῦ Κ. Α. Σούτσου ἀπαντᾶται καὶ ἐν πολλοῖς τῶν τελευταίων ἐπῶν τοῦ ποιητοῦ. Τὰ δημοσιευόμενα ἐν τῷ φυλλαδίῳ τούτῳ εἶναι ἀποσπάσματά τινα ἐκ τοῦ *Περιπλανωμένου*, ἐκλεχθέντα ὄχι ὡς τὰ ἄριστα, ἀλλ' ὡς τὰ μόνα σχεδὸν, ἀπηλλαγμένα πολιτικῆς τινος ὑποθέσεως καὶ ἐννοίας.

Ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ δημοσιεύομεν Ἀγγελίαν τοῦ φιλοπόνου Κ. Α. Παπαδοπούλου Βρετοῦ περὶ νέας ἐκδόσεως *τοῦ καταλόγου τῶν ἀπὸ πτώσεως Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦ* 1821 ἐκδοθέντων παρ' Ἑλλήνων συγγραμμάτων. Ἵνα ἴδῃ τὸ κοινὸν πόσον βελτιωμένη καὶ κοινοφελεστέρα ἔσεται ἡ νέα αὕτη ἔκδοσις θέλομεν δημοσιεύσει προσεχῶς ἀποσπάσματά τινα *βιογραφικὰ* ἐκ τοῦ χειρογράφου τοῦ ἀξιοτίμου συγγραφέως.

Ἐρχόμεθα τελευταῖοι νὰ εἴπωμεν τὴν γνώμην μας περὶ τοῦ Β'. Μέρους, τοῦ περιέχοντος *τὴν μέσην ἱστορίαν*, τοῦ *Ἐγχειριδίου τῆς Γ. Ἱστορίας*, συνταχθέντος μὲν ὑπὸ Κ. Παπαῤῥηγοπούλου, ἐκδοθέντος δὲ δαπάνῃ Α. Κορομηλᾶ. Ὅλαι αἱ ἐφημερίδες ἀπεφάνθησαν ἤδη περὶ τῆς ἀξιολογότητος τοῦ ἐγχειριδίου τούτου καὶ συμφωνοῦντες καὶ ἡμεῖς πληρέστατα μετ' αὐτῶν, ἀποδίδομεν τὸν ὀφειλόμενον ἔπαινον εἰς τὸν ἀκάματον καὶ δόκιμον τοῦτον ἱστορικόν μας, τὸν πλουτίζοντα τὴν φιλολογίαν μας διὰ φιλοπονημάτων ὄντως εὐσυνειδήτων καὶ ἀξιολόγων.

Ἀλλ' ἃς στρέψωμεν καὶ τὸ βλέμμα πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἐνῷ ἐν Γαλλίᾳ ἡ Αὐτοκρατορία ἔβη γιγαντιαίοις βήμασι ἐπὶ τὸν θρόνον, μ' ὅλας τὰς τοῦ Ἐῤῥίκου τοῦ Ε'. (κόμητος τοῦ Σαμφὸρδ) διαμαρτυρήσεις, ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκηδεύετο κηδείαν αὐτοκράτορος ὁ ἥρως αὐτῆς, δοὺξ τοῦ Οὐελιγκτών. Ἡ συνοδία τῆς ἐκφορᾶς συνεποσοῦτο ἐξ 1,500,000 ἀνθρώπων, ἐξετείνετο δὲ ἐπὶ τριῶν μιλλίων καὶ διήρκει ἓξ ὥρας. Οὔτε ἄνδρες, οὔτε γυναῖκες, οὔτε παιδία ἔλειπον, μόλον τὸ ψῦχος καὶ τὴν ἀκατάπαυστον ῥαγδαίαν βροχήν. Ὁ στρατὸς ὅλος ἦν παρατεταγμένος. Παρηκολούθουν ἀμφότεραι αἱ βουλαὶ, αἱ πολιτικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ, τὰ Πανεπιστήμια, ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ Λονδίνου, ὁ λόρδος δήμαρχος, ἡ Ἑταιρία τῶν Ἰνδιῶν, ὁ Πρίγκηψ Ἀλβέρτος, οἱ πρέσβεις τῶν ξένων δυνάμεων, αἱ πενθηφοροῦσαι ἅμαξαι τῆς Βασιλίσσης κλπ. κλπ. καὶ πλέον τῶν 3,000 ὀχημάτων. Ἡ ὀνεκρικὴ ἅμαξα εἶχε μῆκος 27 ποδῶν, 10 πλάτος, 17 ὕψος. Περὶ τὸν νεκρὸν ἦτο ὁ Πρίγκηψ Ἀλβέρτος, κρατῶν τὴν τοῦ στρατάρχου ῥάβδον, καὶ οἱ Ἄγγλοι καὶ ξένοι στρατάρχαι. Τὴν στραταρχικὴν ῥάβδον τοῦ δουκὸς ἔφερεν ὁ ὀγδοηκοντούτης μαρκέσιος Ἀγγλεζῆ.

Ὁ ἀποθανὼν δοὺξ εἶχεν ἑπτὰ σταταρχικὰς ῥάβδους ξένων ἐθνῶν, Ἱσπανίας, Ῥωσσίας, Προυσίας, Πορτογαλλίας, Ὁλλανδίας, Ἀνοβέρου καὶ Αὐστρίας.

Εἰς τὴν κηδείαν του ὅλα αὐτὰ τὰ κράτη ἔπεμψαν ἕνα στρατηγὸν ἕνα κρατήσῃ τὴν ῥάβδον, παρεκτὸς τῆς Αὐστρίας διὰ τὸ πάθημα τοῦ Ἀϋνάου. Εἶχε δὲ ἐπίσης 28 ἕως 30 μεγαλοσταύρους ὅλων τῶν παρασήμων τῆς Εὐρώπης.

Διὰ τοιαύτης τελετῆς ἐφέρθη ὁ νεκρὸς τοῦ ἥρωος τῆς Ἀγγλίας μέχρι τοῦ Ἁγίου Παύλου, ὅπου κατετέθη πλησίον τῶν λειψάνων τοῦ Νέλσωνος. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐσχόλαζον ὅλα τὰ δημοτικὰ καὶ ἰδιωτικὰ καταστήματα, ὄχι μόνον ἐν Λονδίνῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τρία βασίλεια.

« Ἡ πάνδημος αὕτη συῤῥοὴ ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ, λέγει ἐφημερίς τις, εἶναι τὸ θαυμασιώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπισήμου ταύτης κηδείας. Ὁ δοὺξ Οὐελλιγκτῶν δὲν ἐκολάκευε τὸν λαὸν, ἀπεναντίας· καὶ ὅμως ὁ λαὸς ἔτρεχε φρενιτιῶν εἰς τὴν κηδείαν του, ἵνα τῷ ἀπονείμῃ τὸν τελευταῖον ἐθνικὸν φόρον. Ἐγνώρισεν ἐν αὐτῷ ἄνδρα κατὰ πάντα ἐθνικόν. Ἐφ' ὅλης τῆς ἐκφορᾶς μία μόνη ὑπῆρχεν ἐπιγραφὴ, ἤδε· **Non sibi sed patriae**, (ὄχι ἑαυτῷ ἀλλὰ τῇ πατρίδι). Ἰδοὺ τί ὁ λαὸς ἐτίμα ἐν τῷ Οὐελικτῶνι, τὸν πολίτην, δι' ὃν ἡ πατρὶς ἦν τὰ πάντα. Πρόσθες ὅτι ὅτε συνῴδευον τὴν κηδείαν τοῦ νικητοῦ τοῦ Βαρτελώ, ἡ Ἀγγλία δὲν ἐσυλλογίζετο μόνον τὰς μάχας τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ καὶ τὸ δυσοιώνιστον τοῦ μέλλοντος, καὶ ὅτι τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Οὐελλιγκτὼν καταβαίνει εἰς τὸν τάφον, εἰς Ναπολέων ἐπαναβαίνει τὸν θρόνον. »

ΓΟΡΓΙΑΣ.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Ἐκ τοῦ τελευταίου Ἄσματος τοῦ ΠΕΡΙΠΛΑΝΩΜΕΝΟΥ ὑπὸ Α. Σούτσου.

33.

Πετεινὸν παρήγορόν του ἄνωθεν ἐκ τοῦ Ὑψίστου
Ἤρχετο τὴν ἠρεμίαν ἀγαπῶν τῆς φυλακῆς του,
Καὶ πρὸς τὴν ὀπὴν τοῦ Πύργου ἔψαλλε τὰς ἔξω κρήνας
Καὶ τὸ ἔαρ χῦνον κάλλη μάταια εἰς τὰς Ἀθήνας.
Τὸν ἐλεύθερον καὶ μέγαν οὐρανὸν αὐτὸ παρήτει
Καὶ στενοῦ δεσμωτηρίου καταφύγιον ἐζήτει,
Ἔμβλημα τοῦ ἁπλουστάτου
Ἕλληνος, ὅστις ἀσμένως ἔτρεζεν εἰς τὰ δεσμά του.

34.

Εἰς περιοχὴν ἐρήμων γοτθικῶν τεσσάρων τοίχων,
Ὅπου ἀκοὴ ἀνθρώπου ἐστερεῖτο πάντα ἦχον,
Νυκτικόρακος ἂν ἤχει τυμβωρύχου θρηνῳδία,
Ὡς γλυκεῖα εἰς τὰ ὦτα ἔφθανε παρηγορία.
Πλὴν αὐτὸν κατεῖχε θέρμη πυρετοῦ θανατηφόρου,
Ἡ Ἀρχὴ δὲ βλέπουσά τον ὠχρὸν φύλλον φθινοπώρου,
Ἐσυγχώρει τελευταῖον
Ἀβλαβεῖς του περιπάτους ἔνδοθεν τῶν Προπυλαίων.

35.

Ὅτε πρῶτον ἐπανεῖδε τὸν διαφανῆ αἰθέρα,
Ἔκραξε πρὸς τῆς ἡμέρας τὸν χρυσόκομον Ἀστέρα.

Καθὼς, Ἥλιε, τὰς θύρας τῆς ἀνατολῆς ἀνοιγων
Καὶ τοῦ Μέμνονος τὸν μέγον ἀνδριάντα πρωτοθίγων
Τὴν ἑωθινὴν ἀπέσπας ἔνδοθέν του μελῳδίαν,
Παρομοίως ἀνατέλλων ζωπυρεῖς μου τὴν καρδίαν,
Κ' ἐνῷ πάλλω ἀντικρύ σου
Ἀποσπᾷ στενάγματά μου ἡ μαγευτικὴ ἀφή σου. »

. . . . . .

63.

Ἄνω ἔστρεψε καὶ ἅμα ἔκλεισε τὰ ὄμματά του,
Κ' ἐπεκάθησεν εἰς ταῦτα ἡ ὁμίχλη τοῦ θανάτου.
Δίσκον διαυγῆ κατόπτρου ἔφερε τὸ πλῆθος κλαῖον,
Καὶ τὸν ἔθεσε πλησίον τῶν κροκίνων του χειλέων.
Ἀλλὰ τοῦ στιλπνοῦ ὑάλου ἁγνὴ ἔμεινεν ἡ φάσις,
Ὡς ἀπῆλθεν ἡ ψυχή του καθαρὰ κηλίδος πάσης.
Εἰς τὴν κρύαν του καρδίαν
Ἔσφιγγεν ἀδαμαντίνην ὁ νεκρὸς εἰκόνα μίαν.

64.

Αὐτὴ δὲ πληροῦσα ὅλον τῆς παλάμης του τὸ κοῖλον
Ἀπὸ τῶν κρυσταλλωθέντων καὶ συσπάστων του δακτύλων,
Μετὰ βίας ἀπεσπάσθη . . . . Ζέσις ἔρωτος ἐσχάτη!
Τὴν θανοῦσαν Ἀγλαΐαν καὶ θανὼν αὐτὸς ἐκράτει!
Τὸ ζωγράφημα ἐλάλει *γαστὴρ*, λέγει, *γυναικεία*
Δὲν ἐγέννησε τὴν νέαν, ἥτις λάμψις ἦτον μία.
Καλλιτέχνημα τοῦ Πλάστου,
Ἡ παρθένος ἐμαρτύρει τὴν ἀφὴν τῆς δεξιᾶς του.

65.

Εἰς τὴν γῆν, ὅπου τὸ πάλαι ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων
Πρὸς λατρείαν τῆς Ἀγραύλου Βωμὸν ὕψωσεν ὡραῖον
Ὅπου ἔπεσε καὶ οὗτος τῆς ἐλευθερίας θῦμα,
Ἔσκαπτεν ὁ Ἐρημίτης τὴν ἑσπέραν βαθὺ μνῆμα.
Πλὴν ὁ λίσγος εὑρὼν αἴφνης πρόσκομμα, δὲν ἐπροχώρει
Τῆς ταφῆς τὸν τόπον ἄλλος προταφεὶς δὲν παρεχώρει,
Σκελετός τις ἐξωρύχθη,
Αὐτὸς δὲ ὁ τοῦ μεγάλου Ὀδυσσέως ἀπεδείχθη.

66.

Ἔφερεν ὁ κρόταφός του ὡς ταυτότητος σφραγίδα
Ἔφερε τὴν τῆς Γραβίας πολυθρύλλητον βολίδα.
Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἀνεγνώρισεν ὁ γέρων
Καὶ ἠσπάσθη τὸ κρανίον τοῦ ἀρχιστρατήγου χαίρων.
Ὁ νεκρὸς ἐκεῖ ἐτάφη καὶ τοῦ Περιπλανωμένου
Παρὰ τὰ ὀστᾶ καὶ ἄλλου Ἕλληνος ἀδικημένου,
Κ' ἐν τῷ μέσῳ πυκνῶν βάτων,
Τὸν σταυρόν του μόνος βλέπει ὁ Ναὸς τῶν Ἀσωμάτων.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΕΥΡΕΘΕΝ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ. — Εἰς Μεξικὸν ἀνεκάλυψε περιηγητής τις ἐλθὼν εἰς *Νέαν Αὐρηλίαν* τῆς Β. Ἀμερικῆς, ἀπὸ Τεχαναντεπὲκ, τεῦχος συγκείμενον ἐξ ἀριθμοῦ τινος φύλλων περγαμηνοῦ συνηνωμένων διὰ πορπῶν ὀρειχαλκίνων. Τὸ τεῦχος τοῦτο προήρχετο, λέγεται, ἔκ τινος πόλεως, ὀνομαζομένης *Κοαζχενσίγο*, τὸ μυστήριον τῶν ὀρέων, κατοικουμένης ὑπὸ μόνων τῶν *Ἀζτεκῶν*, ἤτοι ἀπογόνων τῶν ἀρχαίων Μεξικανῶν. Διεσώζοντο εἰς τὸν μεγάλον ναὸν τῆς πόλεως ταύτης, πεντήκοντα τεύχη τοῦ αὐτοῦ ἐξωτερικοῦ σχήματος, φυλαχθέντα κατὰ τὴν ἐπὶ Φερνάνδου Κορτὲς καταστροφήν. Τὸ χειρόγραφον περὶ οὗ λέγομεν, εἶναι πλῆρες ἱερογλυφικῶν σημείων, ἐντελῶς ἀκατανοήτων, ἀλλ' ἐπὶ δύο ἢ τριῶν σελίδων βλέπονται, ἄνωθεν τῶν ἱερογλύφων διάφοροι ἐπιγραφαὶ ἑλληνικοῖς στοιχείοις γεγραμμέναι ἀντιστρόφως (ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερὰ) κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ἀνατολικῶν, ἀλλὰ συγκείμεναι ἐκ λέξεων Ἑλληνικῶν· οὕτω, φερ' εἰπεῖν, ἀναγινώσκεται ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος ἡ ἑξῆς φράσις ἑλληνικοῖς γράμμασι, Η ΓΑΩΣΣΑ ΠΑΝΤΩΝ. Ἐπὶ ἄλλης δὲ σελίδος, βλέπεται ἄλλη τις ζωγραφία, παριστῶσα τὴν θάλασσαν, μετὰ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως ΘΑΛΑΣΣΑ, καὶ ναῦν πλήρει ἀνθρώπων.

Ἡ παρουσία τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποδεικνύει, λέγει ἡ ἐφημερὶς ἐξ ἧς ἐρανιζόμεθα τὴν ἀγγελίαν ταύτην, « ὅτι τὰ χειρόγραφα ταῦτα ἐγράφησαν ὑπὸ ἔθνους ἐχόντος συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων, β'. ὅτι τὸ ἔθνος τοῦτο ὁρμᾶται ἐκ τῆς Ἀσίας, ἐπειδὴ ἔγραφε κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀνατολικῶν (Ἑβραίων, κλπ.). Πιθανότατον λοιπὸν τὸ ἔθνος τοῦτο νὰ ἦτον Ἰουδαϊκὸν, καθόσον πολλὴ ὑπάρχει ὁμοιότης μετὰ τῶν Ἀζτεκῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων. Ὑπάρχει ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἱστορίᾳ γεγονός τι μυστηριῶδες καὶ ἀνεξήγητον, ἡ ἀνάληψις τῶν δέκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. Μὴ ἄρα αἱ δέκα αὗται φυλαὶ ἦλθον νὰ κατοικήσωσι τὴν Μεξικὴν καὶ νὰ ἱδρύσωσι τὸ ἀρχαῖον καὶ μέγα ἔθνος τῶν Ἀζτεκῶν.

ΠΕΡΙΔΗΨΙΣ.

Ἡ Γρατσιέλλα, ὑπὸ Λαμαρτίνου. — Περιηγήσεις. — Ἡ *Πετρούπολις*. — Βιογραφία· *Κυριακὸς Δομνάνδος*. — Ἡ Κ. Λεβρούν. — Αἱ δύο κλίσεις (διήγημα). — Ἔργα καὶ Ἡμέραι. — Ποίησις — ἐκ τοῦ τελευταίου ἄσματος τοῦ Περιπλανωμένου, ὑπὸ Α. Σούτσου. — Ποικίλα.

ΕΙΚΟΝΟΓΡ. Ἡ Πετρούπολις. — Ἡ Κ. Λεβρούν.

ΠΑΡΑΡΤ. Ὁ Ὑποκόμης τῆς Βραζελόννης τόμ. Α'.